

Mündəricat:

2 SOCAR-ın prezidenti
Rövnəq Abdullayevin müraciəti

4 Hesabat haqqında

5 Dövlət Neft Şirkəti (SOCAR) haqqında

16 Korporativ idarəetmə
18 SOCAR-ın komitələri
22 Biznes Etikası və Korrupsiya ilə
mübarizə
24 SOCAR-ın maraqlı tərəflərlə
əlaqələri

27 İnsan Resursları (İnsan resurslarına aid
bütün bölmələr)

42 Əməyin təhlükəsizliyi və sağlamlıq

48 Ekoloji fəaliyyət

74 İnnovasiya fəaliyyəti

80 Regionların inkişafına göstərilən
dəstək

85 GRI İndex

94 Əsas maliyyə göstəriciləri (Əlavə 1)

95 Müstəqil Əminlik Bəyannaməsi

SOCAR-ın prezidenti Rövneq Abdullayevin müraciəti

Artıq ikinci ildir ki, Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Şirkəti (SOCAR*) BMT-nin “Davamlı inkişaf haqqında” konsepsiyasına və GRİ standartlarına uyğun qeyri-maliyyə hesabatını hazırlayaraq təqdim edir.

Hesabat SOCAR-ın qeyri maliyyə nəticələri ilə yanaşı qarşıya qoyulan sosial-iqtisadi hədəflərə nail olunması, ətraf mühitin qorunması və ekoloji məsələlərin həlli istiqamətində atılan addımları özündə əks etdirir.

Ötən ilki hesabatdan fərqli olaraq, 2012-ci ili əhatə edən hesabat davamlı inkişafı əks etdirən iqtisadi, ekoloji, sosial-institusional ölçülər üzrə daha çox göstəriciləri əhatə etmişdir.

Bu hesabatda Şirkətin şəffaf, qabaqcıl beynəlxalq standartları tətbiq etdiyi və fəaliyyətində sosial-iqtisadi və ətraf mühitin qorunması sahələrinin inkişafına kompleks yanaşma prinsiplərini rəhbər tutduğu nümayiş olunur. 2012-ci ildə də Şirkət dinamik inkişafını qoruyaraq, nəinki Xəzər regionunda, eləcə də dünya miqyasında tanınan şirkətə çevrilmə istiqamətində bir sıra mühüm addımlar atmışdır. Bu da müəyyən edilmiş strateji kursun uğurla həyata keçirilməsinin və tarazlaşmış idarəetmə qərarlarının qəbulunun təzahürüdür.

26 iyun 2012-ci il tarixində Şirkətimizin 80% paya sahib olduğu Transanadolu Təbii Qaz Kəməri - TANAP müqaviləsinin imzalanması region üçün mühüm əhəmiyyət kəsb edən əlamətdar hadisələrdən biridir.

*State Oil Company of Azerbaijan Republic

Dəyəri 10 mlrd. ABŞ dolları olan bu layihənin imzalanması regionun iqtisadiyyatının inkişafına dəstək olacaq və eləcə də qardaş Türkiyə Cümhuriyyətini regionda enerji satış mərkəzinə çevirməklə yanaşı, Avropa İttifaqı dövlətlərinin də enerji təhlükəsizliyinin təmin olunması baxımından xüsusi əhəmiyyət kəsb edəcəkdir. SOCAR tərəfindən icra olunan irimiqyaslı layihələrdən biri də Respublika Prezidenti cənab İlham Əliyevin göstərişinə əsasən müasir tipli və beynəlxalq standartlara müvafiq məhsul istehsal edə biləcək yeni Neft-Qaz emalı və Neft-Kimya kompleksinin yaradılması ilə bağlı forumun təşkil olunmasıdır.

2012-ci ilin aprel ayında tərəfimizdən təşkil olunmuş "SOCAR OGPC" forumunda dünyanın 30-dan artıq ölkəsindən 140-dan çox müxtəlif şirkətin iştirakı beynəlxalq aləmdə bu layihəyə olan marağın bariz sübutudur. Ümumi dəyəri təqribən 15 mlrd. ABŞ dolları olacağı gözlənilən bu layihəyə qoyulan vəsaitlərin özünüdəmə müddəti isə təxminən 7-8 il olacaqdır.

SOCAR tərəfindən gerçəkləşdirilən iri və kiçik miqyaslı layihələrə əlbəttə ki, külli miqdarda vəsait tələb olunur.

Şirkətimiz dövlətə məxsus olduğundan layihələrin bir hissəsi dövlət büdcəsi tərəfindən ayrılan vəsaiti hesabına, qalan böyük bir hissəsi isə xarici investorlar, maliyyə institutlarından alınmış kreditlər, Avropa maliyyə bazarının

seqmenti olan "avrobond" istiqrazlarının buraxılması və eləcə də öz daxili imkanlarımız hesabına icra edilir. 2012-ci ildə 500 mln. ABŞ dolları həcmində beşillik avrobondlara 4,6 mlrd. ABŞ dolları məbləğində ümumi təklif olmuşdur və növbəti 2013-cü ildə də CEEMEA bazarına 10 il müddətinə 1 mlrd. dollar həcmində avrobond yerləşdirilməsi planlaşdırılır.

Avrobondların yerləşdirilməsindən daxil olan vəsaitlərdən əvvəlki kreditlərin qaytarılması ilə yanaşı, həm də neft hasilatının artırılması üçün istifadə edilməsi nəzərdə tutulur. Bu gün Şirkətdə aparılan iqtisadi islahatlar keyfiyyətə yeni mərhələyə qədəm qoymuşdur. Maliyyə və qeyri-maliyyə hesabatlarında şəffaflığın təmin edilməsi, uçot sisteminin beynəlxalq standartlara uyğun qurulması, audit sisteminin təkmilləşdirilməsi, sosial bəla olan korrupsiya ilə mübarizə üçün kifayət qədər əsaslandırılmış qanunvericilik bazasının olması dünyanın maliyyə bazarında bizə olan inamı artırmış və məşhur enerji şirkətlərini bizimlə əməkdaşlığa təşviq etmişdir.

SOCAR "İqlim dəyişmələrinə təsirin azaldılması strategiyası"nı uğurla həyata keçirir.

Strategiya çərçivəsində SOCAR-ın struktur bölmələrində İqlim dəyişmələrinə təsirin azaldılmasına yardım edən potensialın aşkarlanması və bu potensialın realizə edilməsi üçün fəaliyyət planı hazırlanmışdır.

Bu Planda istilik effekti yaradan qazların müntəzəm ölçmə, hesabat və təkmilləşdirilmiş

monitorinq sisteminin yaradılması, qaz xəttlərindəki sızmaların azaldılması, texnoloji proseslərdə enerji səmərəliliyinin artırılması, innovativ texnologiyaların tətbiqi, neftlə çirklənmiş ərazilərin təmizlənməsi və yaşıllaşdırılması, müxtəlif növ məlumatlandırma və maarifləndirmə işlərinin aparılması nəzərdə tutulmuşdur.

Fəaliyyət Planına uyğun olaraq "28 May" NQÇİ-nin "Günəşli" yatağında kompressor stansiyası istismara verilmişdir. Layihənin həyata keçirilməsi nəticəsində ildə 310 mln. m³ səmt qazı yığılaraq sistemə nəql edilir. "Neft Daşları" NQÇİ-nin yataqlarından havaya atılan ildə 200 mln. m³ həcmində səmt qazlarının utilizə edilməsi üçün vakuum kompressorlar quraşdırılmışdır. Neft emalı zavodlarında həyata keçirilmiş texniki tədbirlər nəticəsində, 1 ton neftin emalından əmələ gələn faktiki atımlar 0,14 tona endirilmişdir.

Bu bir danılmaz faktdır ki, hələ uzun müddət neft-qaz sektoru ölkə iqtisadiyyatının lokomotivi olaraq qalacaqdır.

Biz gələcəkdə də neft və qaz hasilatının artırılması ilə yanaşı, eyni zamanda enerji ehtiyatları üçün yeni bazarlar axtarmaq, infrastrukturunu təkmilləşdirmək, yeni texnologiyalardan istifadə etmək, ətraf mühitin mühafizəsi üçün tədbirlər görmək, əməkdaşlarımızın sağlamlığını və təhlükəsizliyini qorumaq, alternativ enerji mənbələrini inkişaf etdirmək niyyətindəyik.

Hesabat haqqında

Özünün Maraqlı tərəfləri ilə daha açıq dialoqun qurulması və həyata keçirdiyi fəaliyyətin şəffaflığını təmin etmək məqsədi ilə Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Şirkəti (bundan sonra SOCAR) fəaliyyətinin iqtisadi, sosial və ekoloji nəticələrini açıqlayan Davamlı İnkişaf Haqqında Hesabatını ilk dəfə olaraq 2012 – ci ilin sentyabr ayında dərc etdirmişdir. Hesabatda əhatə olunan məsələlər Şirkətin digər illik hesabatlarında, korporativ veb sahifəsində və kütləvi informasiya vasitələrində əvvəllər də nəzərdən keçirilirdi.

Şirkət hər il davamlı inkişaf sahəsində fəaliyyətinin nəticələri üzrə hesabatların dərc edilməsini planlaşdırmışdır. Hazırkı hesabat 2012-ci il yanvar ayının 1-dən dekabr ayının 31-ə qədər müddət üçün SOCAR-ın fəaliyyətini əhatə edir.

Hesabat "Hesabatlılıq üzrə Qlobal Təşəbbüsün"[1] davamlı inkişaf sahəsində hesabatlar üzrə təlimatının G 3.1 versiyasının (bundan sonra "GRI Təlimatı") standartlarına uyğun olaraq hazırlanmışdır. Hesabatın məzmunu GRI Təlimatında müəyyən edilmiş əhəmiyyətlik, maraqlı tərəflərin

əhatə olunması, davamlı inkişaf və tamliq prinsiplərinə əsasən müəyyən edilmişdir. Eyni zamanda, GRI Təlimatına uyğun olaraq Hesabatın keyfiyyətini təmin etmək məqsədilə Şirkət nəzərdə tutulmuş tarazlılıq, müqayisəlilik, dəqiqlik, şəffaflıq və etibarlılıq prinsiplərini rəhbər tutmuşdur. Ötən il təqdim olunan hesabat ilə müqayisədə bu hesabatda SOCAR-ın baş ofisi və onun struktur bölmələri ilə yanaşı Gürcüstan, Ukrayna və Türkiyədə fəaliyyət göstərən nümayəndəliklərin və törəmə şirkətlərin fəaliyyətlərinə dair məlumatlar da öz əksini tapır.

SOCAR-ın Türkiyədəki istehsalat fəaliyyəti Petkim Petrokimya A. Ş Holding tərəfindən həyata keçirildiyi üçün hesabatda təqdim olunmuş göstəricilərin əsas hissəsi həmin holdinqə aiddir. Ümumən, davamlı inkişaf üzrə hesabat Şirkətin bu yöndəki Konsepsiyasına uyğun olaraq hazırlanır və aşağıdakı prinsipləri özündə ehtiva edir:

- Şirkətdə iqtisadi inkişafı təmin edən təşəbbüslərin dəstəklənməsi;
- Maraqlı tərəflərlə əlaqələrin möhkəmləndirməsi;

- Investisiyalar, sosial xərclər, idxal və ixrac, əlavə dəyər və onun tərkib hissələrinin realizasiyası və digər simulyasiyaların aparılması;
 - Şirkətin büdcə xərclərinin səmərəliliyinin artırılması və uçotun təkmilləşdirilməsi;
 - Ətraf mühitin qorunması və təbiətin mühafizəsi;
 - Təbii sərvətlərdən səmərəli istifadə olunması;
 - Təbii sərvətlərin bərpası və bərpa olunan enerji;
 - Ekoloji təhlükəsizliyin təmin edilməsi;
 - Əhalinin müasir səviyyədə təhsil alması, səhiyyə xidmətindən normal istifadə edilməsi və s.
- Hazırkı hesabatın müstəqil auditi "Ernst & Young" şirkəti tərəfindən həyata keçirilmişdir və auditin nəticəsi olaraq GRI B+ dərəcəsinə uyğunluğu təsdiqlənmişdir. Ernst & Young" şirkəti tərəfindən verilmiş əminlik bəyannaməsini bu hesabatın 95-96 səhifələrində nəzərdən keçirə bilərsiniz.

Hesabatla bağlı suallarınızı SOCAR-ın risklərin idarə olunması şöbəsinin aparıcı iqtisadçısı Lalə Qasimovaya ünvanlandıra bilərsiniz.
email: lala.qasimova@socar.az

Dövlət Neft Şirkəti haqqında

SOCAR müasir idarəetmə mexanizminin tətbiq edilməsi, istehsalat proseslərinin səmərəliliyinin artırılması, elmi-texniki yeniliklərin tətbiqi, iqtisadi siyasətin düzgün aparılması nəticəsində, bu gün Şirkət beynəlxalq enerji və böyük biznes imkanlarına malik olan şirkətlər sırasına daxil olmuş və dünya enerji sektorunda özünə məxsus layiqli yer tutmuşdur. Azərbaycan Respublikası prezidentinin 13 sentyabr 1992-ci il tarixli 200 sayılı Fərmanı ilə yaradılmış Şirkət hazırda böyük maliyyə və kadr potensialını özündə cəmləşdirərək 65000-dən çox olan işçi heyəti ilə dövlət tərəfindən qoyulan tapşırıqları uğurla icra edir. Fəaliyyət dairəsi ildən - ilə genişlənən Şirkət dövlətin neft-qaz sektorunun inkişafı istiqamətində həyata keçirdiyi siyasətin əsas icraçısıdır və 100 % dövlətə məxsusdur. Azərbaycanın hər bir bölgəsində müəssisələri olan SOCAR-ın Baş ofisi Bakı şəhəri Neftçilər prospekti, 73 ünvanında yerləşir.

Hesabat dövründə nizamnamə kapitalı (əlavə ödənilmiş kapitalı ilə birlikdə) artaraq 2.1 mlrd. manata yaxın olan SOCAR, həm də ölkədə ən iri vergiödəyicisi olaraq dövlət büdcəsinə 1.4 mlrd manat vəsait ödəmişdir.

SOCAR Azərbaycan ərazisindəki neft və qaz yataqlarının kəşfiyyatı və işlənməsi, neft və qazın hasilatı, emalı, nəqli, neft-qaz və neft-kimya məhsullarının daxili və xarici bazarlarda satışı ilə məşğul olan üç istehsalat birliyi, üç emal və bir dərin özüllər zavodu, bir tikinti və bir qazma trest, dəniz neft donanması, geologiya və geofizika idarəsi, institutlar və s. köməkçi qurumlar da daxil olmaqla, ümumilikdə hüquqi şəxs statusuna malik olan 22 struktur təşkilatdan ibarətdir.

Eyni zamanda SOCAR karbohidrogen yataqları ilə zəngin olan Xəzər dənizinin Azərbaycan sektorunda

Dövlət Neft Şirkəti haqqında

Missiyamız

Azərbaycan Respublikasının yanacaq-enerji təhlükəsizliyini, neft-qaz və neft-kimya sənayesinin inkişafı üzrə strateji maraqları təmin etmək, qabaqcıl və ekoloji təmiz texnologiyalardan istifadə edərək Azərbaycanın elmi-texniki, iqtisadi və intellektual potensialının artırılmasına dəstək olmaq, regional və beynəlxalq enerji layihələrində həlledici mövqe tutmaq, karbohidrogen ehtiyatlarının və emal məhsullarının daxili və xarici bazarlarda satışından maksimal mənfəət əldə etməkdir.

Məramımız

əməliyyat effektivliyi, sosial və ekoloji məsuliyyəti qabaqcıl təcrübəyə uyğun, dünyanın şaquli inteqrasiya olunmuş iri beynəlxalq neft-qaz şirkətinə çevrilməkdir.

və quruda yerləşən yataqlarda Hasilatın Pay Bölgüsü sazişlərinin pay sahibidir: "Azəri-Çıraq-Günəşli" - 11%, "Abşeron" - 40%, "Araz-Alov-Şərq" - 15%, "Bahar-Qum-Dəniz" - 20%, "Balaxanı" və digər yataqlar bloku - 25%, "Kürovdağ" - 20%, "Kürəngi Qarabağlı" - 50%, "Mişovdağ Kələməddin" - 15%, "Neftçala" və digər yataqlar bloku - 20%, "Padar" - 20%, "Pirsəh-hət" - 20%, "Suraxanı" - 25%, "Ziğ Hövsan" - 25% və s. Bundan başqa SOCAR ilə ABŞ, Böyük Britaniya, Almaniya, İtaliya, BƏƏ və sair ölkələrin şirkətləri arasında bir sıra birgə müəssisələr və alyanslar yaradılmışdır: "Azərbaycan Con Braun" QSC, "Kaspian Drilling Company" MMC, "Caspian Shipyard Company Limited", "Azeri Drilling Company" MMC "AzFen" BM, "Caspian Pipe Coatings" MMC, "AzGerneft" MMC, "Az-Turqaz" BM, "Azeri Fugro" MMC, "Azəri Mİ Drilling Fluids" BM, "Energy Solutions Group" QSC, "Bakı Gəmiqayırma Zavodu" MMC, "BosŞelf" MMC, "Ekol Mühəndislik Xidmətləri" QSC, "Kaspian Geofizikal Kompani" MMC, "Kros Kaspian Oyl and Qaz Lojistiks" MMC və s.

Dünyanın aparıcı reyting şirkətləri olan "Fitch Ratings", "Moody's" və "Standard and Poor's"-dan müvafiq olaraq əldə edilmiş "BBB-/stabil", "Ba1/stabil" və "BB+/pozitiv" reyting dərəcələrini saxlamaq və artırmaq

istiqamətində mühüm tədbirlər həyata keçirən SOCAR "BP", "Statoil", "Exxon Mobil", "Total" və digər enerji şirkətləri üçün etibarlı müttəfiq və tərəfdaş rolunu oynayır. 2012-ci ildə Şirkət "Avrobond" istiqrazlarını buraxaraq dünya maliyyə bazarında öz mövqeyini daha da möhkəmləndirmişdir. Avrobondların yerləşdirilməsi və tədavülü Birləşmiş Krallığın Listing Təşkilatının (UK Listing Authority) və London Fond Birjasının (London Stock Exchange) listinginə daxil edilmişdir. Ölkəmizin davamlı iqtisadi inkişaf göstəriciləri, Şirkətin dövlət mülkiyyətində olması, mövcud vəziyyəti, eləcə də avrobondların buraxılışı ilə əlaqədar SOCAR-ın gördüyü işlər dünyanın müxtəlif regionlarında investorların böyük marağına səbəb olmuşdur. Bunun nəticəsi olaraq, 500 mln. ABŞ dolları həcmində buraxılması planlaşdırılan beşillik avrobondlara 4,6 mlrd. ABŞ dolları məbləğində ümumi təklif edilmişdir ki, bu da nəzərdə tutulan məbləğdən bir neçə dəfə çox olmuşdur. Investorların artan marağını nəzərə alaraq, qiymətli kağızların illik faiz dərəcəsi 5,45 faizə enmişdir. Eyni zamanda növbəti ildə CEEMEA (Central and Eastern Europe and Middle East and Africa) bazarına 10 il müddətinə 1 mlrd. ABŞ dolları həcmində avrobond yerləşdirməsi nəzərdə tutulmuşdur. Şirkət tərəfindən beynəlxalq şəffaflıq və anti-korrupsiya istiqamətində, eləcə də gəlir və xərclərin, aktiv və öhdəliklərin qiymətləndirilməsi baxımından görülmüş işlər bu bazara giriş üçün münbit zəmin yaratmışdır.

Qədim neft diyarı kimi bütün dünyada məşhur olan Azərbaycan hazırda beynəlxalq bazarlarda özünü həm də yeni təbii qaz mənbəyi, etibarlı və təhlükəsiz mavi yanacaq təchizatçısı kimi təqdim etmişdir.

Son illərdə kəşf edilmiş "Abşeron" və "Ümid" kimi iri qaz yataqlarının, perspektiv strukturların Şirkət tərəfindən işlənilməsi Azərbaycanın təbii qaz ixracı potensialını artırmaqla yanaşı Avropa ölkələrinin enerji təhlükəsizliyinin təminatındada mühüm rol oynayır.

Belə böyük həcmdə mavi yanacağın Azərbaycandan Avropaya təhlükəsiz daşınmasını təmin etmək iqtidarında olan qaz-nəql sisteminin həyata keçirilməsi istiqamətində Azərbaycan və Türkiyə dövlətləri arasında 26 iyun 2012-ci il tarixində 80%-i SOCAR-a məxsus Trans Anadolu Qaz Boru Kəməri (TANAP) layihəsi üzrə müvafiq razılaşma imzalanmışdır. 2013-cü ilin əvvəllərində tikintisinə başlanılacaq və beş ilə tamamlanması planlaşdırılan, ildə 24 mlrd m³ təbii qaz nəql edə biləcək bu boru kəməri Türkiyə iqtisadiyyatı, habelə Avropanın enerji təhlükəsizliyi üçün böyük əhəmiyyətə malikdir. Dörd mərhələdə həyata keçiriləcək

Dövlət Neft Şirkəti haqqında

layihənin ilk mərhələsi 2018-ci ildə başa çatacaq, 2020-ci ildə kəmərin buraxılış qabiliyyəti ildə 16 mlrd. kubmetrə, 2023-cü ildə 23 mlrd. kubmetrə, 2026-cı ildə isə 31 mlrd. kubmetrə çatdırılacaq. İlk dövrdə, yeni "Şahdəniz" layihəsinin "Faza-2" çərçivəsində TANAP kəməri ilə nəql olunacaq 16 mlrd. kubmetr Azərbaycan qazının 10 mlrd. kubmetri Avropaya, 6 mlrd. kubmetri isə Türkiyəyə satılacaq. Avropa üçün nəzərdə tutulan qaz Türkiyə-Bolqarıstan və ya Türkiyə-Yunanıstan sərhədində təhvil verəcək. Yeni neft strategiyasının həyata keçirilməsi çərçivəsində neft-qaz hasilatı və nəqliyyat sahəsində qazanılan nailiyyətlərin məntiqi davamı olaraq, Respublika Prezidenti tərəfindən SOCAR-a rəqabətə davamlı, müasir standartlara cavab verən neft və neft-kimya məhsulları istehsal edəcək yeni neft-qaz emalı və neft-kimya kompleksinin layihəsinin hazırlanması tapşırığı verilmişdir.

Bu tapşırığın icrası olaraq texniki-iqtisadi əsaslandırmanın hazırlanması üçün bu sahədə dünyanın məşhur "TECHNIP", "FOSTER WHELEER", "UOP" şirkətləri ilə müqavilələr imzalanmışdır. Kompleksin layihəsinin Azərbaycan iqtisadiyyatının ən böyük layihəsi olduğunu və eyni zamanda beynəlxalq miqyasda yeni kompleksin

tikintisinə marağın artmasını nəzərə alaraq SOCAR-ın təşkilatçılığı ilə 2012-ci ilin aprel ayında "SOCAR OGPC" forumu keçirilmişdir.³ Forumda dünyanın 140-dan artıq neft emalı və neft-kimya sənayesi liderləri, beynəlxalq miqyasda tanınmış mühəndis-layihələndirmə, təchizat, tikinti, ekologiya, hüquq, maliyyə və s. yerli və xarici şirkətlər iştirak etmişdir. 1500 hektar ərazidə yerləşəcək yeni kompleksin tərkibinə ildə 10 mlrd.m³ təbii qaz emal edəcək qaz emal zavodu, təqribən 10 mln. ton neft emal edən neft emalı zavodu, 2 mln. ton baza polimerlərin istehsalını nəzərdə tutan Neft-Kimya zavodu və 250 meqavatt gücündə enerji blokunun 2017-2020-ci illər ərzində hissə-hissə tikilib istismara verilməsi planlaşdırılır. Bu zavodlarda istehsal olunan məhsullar ölkənin gözlənilən tələbatını tam ödənilməsinə istifadə olunacaq, qalan hissəsi isə xarici bazarlara ixrac olunacaqdır. Kompleksin ümumi investisiya dəyərinin təqribən 15 mlrd. ABŞ dolları və qoyulan vəsaitlərin özünü ödəmə müddətinin təxminən 7-8 il təşkil edəcəyi gözlənilir. Son illər ərzində Dövlət Neft Şirkəti müxtəlif ölkələrdə öz nümayəndəliklərini yaradaraq irimiqyaslı enerji layihələri həyata keçirir, həmin ölkələrin enerji sektoruna

böyük həcmdə investisiyalar yatırır. Gürcüstan, Ukrayna, Almaniya, Avstriya, Böyük Britaniya, ABŞ, Qazaxıstan, İran, Rumıniya, Türkiyə, İsveçrə kimi bir sıra ölkələrdə fəaliyyət göstərən nümayəndəliklər vasitəsilə yerləşdiyi ölkənin və ətraf regionun bazarının irimiqyaslı marketing tədqiqatları daim aparılır. Hazırda Şirkət xarici bazarlara investisiyaları artırır və bu investisiyaların həcmi 8 mlrd.ABŞ dollarına yaxındır. Xarici sərmayə portfelində əsas yeri Türkiyə tutur. Petkim yarımadasında "Star" neft emalı zavodunun inşasına 5 mlrd. ABŞ dolları məbləğindən çox sərmayənin yatırılması planlaşdırılır, bu da Türkiyədə və dünyada bir müəssisəyə qoyulan ən böyük meqalayihələrdən biridir.

2012-ci il ərzində SOCAR Gürcüstanda həyata keçirdiyi layihələr çərçivəsində mühüm nailiyyətlər qazanmışdır. Şirkət Gürcüstan bazarına 383440 ton neft məhsulu ixrac etmişdir ki, bunun da 328435 tonu Azərbaycan mənşəli məhsulların payına düşmüşdür. 2012-ci ildə "SOCAR" brendi ilə fəaliyyət göstərən 8 yeni yanacaqoldurma məntəqəsi (YDM) istifadəyə verilmiş, bununla da həmin məntəqələrin sayı 104 olmuşdur. 2013-cü ilin sonunadək yanacaqoldurma məntəqələrinin sayını 120-ə çatdırılması planlaşdırılır. Neft məhsullarının satışı ilə məşğul olan "SOCAR Georgia Petroleum" MMC tərəfindən 2006-2012-ci illərdə Gürcüstanda ümumilikdə 149,7 mln. ABŞ dolları məbləğində investisiya yatırımı həyata keçirilmişdir. Qeyd etmək lazımdır ki, SOCAR-ın törəmə müəssisəsi olan "SOCAR Georgia Petroleum" MMC son illər Gürcüstan Respublikasında iri vergi ödəyicilərindən biridir. SOCAR "İTERA Georgia" ASC-ə məxsus səhmləri alaraq, Tbilisidən başqa Gürcüstanın bütün bölgələrinin qazla təminatını

³ Total investment amount of the integrated is envisaged approximately 15 bln. USD, and it is one of the largest projects in the republic.

Dövlət Neft Şirkəti haqqında

nəzarətə götürmüşdür. 2012-ci il ərzində Gürcüstan bazarına "SOCAR Gas Export-Import" MMC vasitəsilə 1,4 mlrd.m³ və "SOCAR Georgia Gas" MMC vasitəsilə isə 532,5 mln. m³ təbii qaz ixrac etmişdir. İl ərzində törəmə müəssisə tərəfindən Gürcüstanda 1430 km uzunluğunda müxtəlif diametrlili yeni qaz xətləri çəkilib, nəticədə 39500 abonent təbii qazla təmin olunmuşdur. MDB ölkələri arasında Gürcüstandan sonra Ukraynada da YDM-ləri şəbəkəsinin yaradılması və inkişaf etdirilməsi istiqamətində görülən işlər hesabat dövrü ərzində SOCAR üçün uğurlu olmuşdur. Əsasən böyük və kiçik həcmdə neft məhsul-

məqsəd qoymuşdur. SOCAR-ın böyük layihələrindən biri də "ExxonMobil"-in İsveçrədə olan törəmə strukturu "Esso Ecco Schweiz GmbH" şirkətinin səhmlərini və "Esso" YDM şəbəkəsini əldə etməsidir. 16 noyabr 2011-ci il tarixində Sürixdə imzalanmış sazişə əsasən, 2012-2013 illər ərzində "Esso Switzerland" şirkətinə məxsus 170-dən artıq YDM-ni özündə birləşdirən perakəndə satış şəbəkəsi, Şirkətin sənaye və topdansatış müştəriləri üçün yanacaq marketinqi ilə məşğul olan qurumu, Vangen-Oltendəki Qazdoldurma zavodu, eyni zamanda İsveçrənin Cenevrə və Sürix hava limanlarındakı aviasiya yanacaq doldurma məntəqələri

blokdan hasil olunmuş qazın 3418,3 mln.m³ qəbul etmişdir. Hasil olunan və qəbul edilən 14036,7 mln. m³ qazın 8918,3 mln. m³-i daxili bazarda satılmış, 2540,2 mln.m³-i isə ixrac edilmişdir. 2012-ci ildə SOCAR üzrə hasil edilən 1 ton xam neftin maya dəyəri 94,92 manat, 1000 m³ qazın maya dəyəri isə 44,36 manat olmuşdur. Respublikanın quru və dəniz ərazilərində SOCAR-a məxsus 25-ə yaxın yataqda "Kompleks qazma işləri" tresti beynəlxalq standartların tələblərinə uyğun olaraq yeni texniki vasitələr və texnologiyalardan istifadə etməklə axtarış-kəşfiyyat və istismar qazma işləri aparır. Qazma işləri Quba-Xəzəryanı, Yevlax-Ağ-

Şirkətin 2010-2012-ci illərdə beynəlxalq qiymətləndirmə üzrə isbat edilmiş ehtiyatların həcmi *

	2010	2011	2012
Neftin isbat edilmiş ehtiyatları, min ton (ilin əvvəlinə)	85 715	78 744	71 661
Qazın isbat edilmiş ehtiyatları, mln m ³	35 092	30 453	23 817

Şirkətin 2010-2012-ci illər üzrə istehsalat göstəriciləri

	2010	2011	2012
Neft hasilatı, min ton	8459.6	8400.9	8289.8
Qaz hasilatı, mln m ³	7,178.9	7,084.2	6,924.6
Neftin emalı, mln ton	6,220.6	6,326.9	6,172.5
Neft məhsulları və neft-kimya məhsullarının istehsalı, mln ton	5,716.9	5,724.9	5,787.5

larının topdansatışı ilə məşğul olan "SOCAR Ukraine" qrupu 2012-ci ildə Ukraynada olan YDM-lərinin sayını 30-a çatdırmış, eyni zamanda "Atikva Estate" MMC-nin səhmlərinin 50%-dən çox hissəsinin qrupun nəzarətinə keçməsi barədə saziş imzalamışdır. Sazişə əsasən 26 YDM və Xarkov vilayətində yerləşən bir neft bazası "SOCAR Ukraine" qrupunun korporativ nəzarətinə keçmişdir. 2013-cü ildə də bazarın bu segmenti üzrə Şirkət fəaliyyətini genişləndirərək YDM-lərin sayının 100-ə çatdırılmasını qarşısına

SOCAR-ın sərəncamına keçəcəkdir. Ümumilikdə 2012-ci ilin iqtisadi göstəricilərinə diqqət yetirsək, əldə etdiyimiz uğurlarımızın gələcək üçün böyük təminat yaratdığını təsdiqləmiş olarıq. Belə ki, hesabat ilində SOCAR-ın istismar etdiyi yataqlardan hasil olunan 8289,8 min ton neftin 6203,6 min tonu emala verilmiş, 1996,8 min tonu isə ixrac edilmişdir. SOCAR istismarında olan yataqlardan 6924,6 mln.m³ qaz hasil etmiş, "Şahdəniz" yatağından çıxarılmış qazın 3693,8 mln.m³ müqavilə şərtlərinə əsasən almış və AÇG

cabədi, Aşağı Küryanı, Abşeron neft-qaz rayonlarında, dəniz akvatoriyası üzrə Bakı və Abşeron arxipelaqında həyata keçirilir. 2012-ci ildə "Kompleks qazma işləri" tresti SOCAR tərəfindən təsdiqlənmiş sənədlərə müvafiq olaraq Respublikanın quru və dəniz ərazilərində axtarış-kəşfiyyat və istismar qazma işləri aparmışdır. İl ərzində quru və dəniz sahələrində 116894 metr qazma işi aparılmış, 65 quyuda qazma işlərinə başlanılmış, 74 quyuda qazma işləri sona çatdırılmış və 79 quyuya təhvil ve-

* Cədvəldə göstərilmiş Neftin və Qazın isbat edilmiş ehtiyatları Miller & Lents şirkətinin təsnifatına görə hesablanmışdır. 2012-ci ildə M&L tərəfindən ehtiyatların hesablanması aparılmadığına görə, 2012-ci ilin sonuna neft ehtiyatı, 2011-ci ilin sonuna qalan ehtiyatdan 2012-ci ildə hasil edilmiş neftin miqdarını çıxmaqla göstərilib.

Dövlət Neft Şirkəti haqqında

SOCAR (22 müəssisə)*	2010	2011	2012
Yaranmış İqtisadi Dəyər	2,841,457	4,258,121	4,267,071
Gəlirlər	2,841,457	4,258,121	4,267,071
İqtisadi Dəyərin bölüşdürülməsi	-1,807,234	-2,227,884	-2,427,771
Əməliyyat Xərcləri	-315,128	-390,142	-465,465
Əmək haqqı, sosial müdafiə və imtiyazlar	-442,187	-503,888	-631,309
Kapital təchizatçılarına ödənişlər	-41,923	-59,372	-64,893
Dövlətə ödəmələr	-392,390	-481,392	-511,676
Cəmiyyətə investisiyalar	-615,606	-793,091	-754,429
Xalis İqtisadi Dəyər	1,034,224	2,030,237	1,839,300

SOCAR Enerji Türkiyə⁸	2010	2011	2012
Yaranmış İqtisadi Dəyər	1,587,360	1,894,913	1,925,057
Gəlirlər	1,587,360	1,894,913	1,925,057
İqtisadi Dəyərin bölüşdürülməsi	-1,342,706	-1,740,701	-1,763,105
Əməliyyat Xərcləri	-1,182,185	-1,562,873	-1,626,501
Əmək haqqı, sosial müdafiə və imtiyazlar	-85,645	-85,034	-84,641
Kapital təchizatçılarına ödənişlər	-72,196	-89,214	-49,336
Dövlətə ödəmələr	-2,680	-3,580	-2,626
Cəmiyyətə investisiyalar	0	0	0
Xalis İqtisadi Dəyər	244,654	154,212	161,952

SOCAR Enerji Gürcüstan	2010	2011	2012
Yaranmış İqtisadi Dəyər	358,634	523,444	540,022
Gəlirlər	358,634	523,444	540,022
İqtisadi Dəyərin bölüşdürülməsi	-341,047	-511,001	-523,569
Əməliyyat Xərcləri	-329,424	-486,417	-504,367
Əmək haqqı, sosial müdafiə və imtiyazlar	-5,217	-8,361	-10,029
Kapital təchizatçılarına ödənişlər	-6,066	-11,756	-5,900
Dövlətə ödəmələr	-340	-4,466	-3,273
Cəmiyyətə investisiyalar	0	0	0
Xalis İqtisadi Dəyər	17,587	12,442	16,453

SOCAR Enerji Ukrayna	2010	2011	2012
Yaranmış İqtisadi Dəyər	23,455	142,036	256,005
Gəlirlər	23,455	142,036	256,005
İqtisadi Dəyərin bölüşdürülməsi	-23,595	-139,212	-255,979
Əməliyyat Xərcləri	-22,593	-134,590	-246,210
Əmək haqqı, sosial müdafiə və imtiyazlar	-122	-1,140	-5,402
Kapital təchizatçılarına ödənişlər	-856	-2,405	-4,045
Dövlətə ödəmələr	-24	-1,077	-322
Cəmiyyətə investisiyalar	0	0	0
Xalis İqtisadi Dəyər	-140	2,824	26

* Göstərilən məlumatlar SOCAR-nin MHBS-na uyğun konsolidə edilmiş maliyyə hesabatlarına əsasən hazırlanmışdır.

⁸ Türkiyə/Gürcüstan və Ukraynadakı sosial fəaliyyət həmin ölkələrdə SOCAR tərəfindən yaradılmış nümayəndəliklər tərəfindən həyata keçirilir.

rılmışdır. Trest tərəfindən "Ümid" yatağı sahəsindəki 10 sayılı quyuda 10.04.2012-ci il tarixində qazma işləri 6400 metr dərinlikdə başa çatdırılmışdır. 08.06.2012-ci il tarixində sınaq-mənimsəmə işləri başa çatdırıldıqdan sonra quyudan gündəlik 1,2 mln.m³ qaz və 150 ton kondensat alınaraq uzun müddətli tədqiqat işlərindən sonra milli sektorda perspektivli "Ümid" yatağı kəşf edilmişdir. Şirkətin istifadəsində olan karbohidrogen yataqlarının işlənməsini və istismarını "Azneft" İstehsalat Birliyi həyata keçirir. Birliyin tərkibində qeyri-hüquqi şəxs statusuna malik 7 neft-qazçıxarma idarəsi və 2 iriləşdirilmiş neft mədəni, qaz anbarları idarəsi və digər yardımçı bölmələr fəaliyyət göstərir. 2012-ci ilin yekunlarına görə 6 832 923 ton neft və eləcə də 6 525 501 min m³ qaz hasil edilib. İl ərzində fəaliyyətsiz quyu fondundan 111 quyu təmir olunaraq istismara daxil edilib, nəticədə 59940 ton faktiki neft alınmışdır. 2010-2012-ci illərdə Qaradağ və Qalmaz qaz anbarlarında yenidənqurma işləri aparılmış, 12 yeni quyu qazılaraq istismara verilmişdir. Bunun nəticəsidir ki, 2012-ci ilin qazvurma mövsümünün sonunda yeraltı qaz anbarlarında yığılan qazın həcmi 3,3 mlrd. m³-ə çatdırılmışdır. Gələcək illərdə bu həcm 5 mlrd. m³-ə çatdırılması üçün işlər aparılır. Respublikada fəaliyyət göstərən

sənaye və kommersiya obyektlərinin, eləcə də ölkə əhalisinin təbii qazla fasiləsiz və təhlükəsiz təmin edilməsi ilə özündə 8 magistral qaz kəmərləri sahəsi, 7 qaz kompressor stansiyası, 67 qaz istismar sahəsi və digər çoxsaylı texnoloji obyektləri cəmləşdirən "Azəriqaz" İstehsalat Birliyi məşğul olur. 2012-ci il ərzində 13 qazpaylayıcı stansiya və tənzimləyici məntəqə quraşdırılmış, 39-u əsaslı təmir olunmuş, 184 yaşayış məntəqəsinə uzunluğu 6362,7 km müxtəlif diametrlə yeni qaz xətləri çəkilərək təbii qazdan istifadə edən 119 527 abonentin sayı artırılaraq 1 465 254 ədədə çatdırılmışdır. Cəbhə bölgələrinə yaxın yaşayış məntəqələrinin qazlaşdırılmasına xüsusi diqqət yetirilmiş, Ağdam və Qazax rayonlarının qazlaşdırılması tam başa çatdırılmışdır. Şirkətin kadr siyasətinə müvafiq olaraq İstehsalat Birliyi Respublikanın regionlarında işə qəbul zamanı daha çox yerli kadrlara üstünlük verir ki, bu da yerlərdə ən iri işəgötürən və rəqabətə davamlı əmək haqqı ödəyən təşkilatlardan biridir. 31.12.2012-ci il tarixinə olan məlumata görə birliyin regionlarda yerləşən 7 MQKS, 54 QİS-də və digər texnoloji sahələrində 7500-ə yaxın fəhlə və qulluqçu çalışır. Ölkənin neft-kimya məhsullarına olan tələbatını ödəyən "Azərkimya" İB-nin strukturuna il ərzində

260000 ton Etilen, 136000 ton Propilen, 156000 ton Polietilen, 25000 ton TİPS (texniki izopropil spirti), 24400 ton MİPS (mütləqləşdirilmiş izopropil spirti), 1750 ton MDİPE (mütləqləşdirilmiş diizopropil efir) istehsal edən "Etilen-Polietilen" zavodu, 41000 ton Kaustik Soda, 36300 ton Xlor, 8000 ton Sulfat turşusu və 2550 tonquru Natrium Karbonat istehsal edən "Səthi Aktiv Maddələr" zavodu, 15000 ton Propilen Oksidi, 8000 ton Propilen Qlikol, 10800 ton Poliefir Qətranları istehsal edən "Üzvi Sintez" zavodu, "Mexaniki Təmir" zavodu və s. köməkçi bölmələr daxildir.

SOCAR üçün son illərdə əsas prioritet məsələlərdən biri də neft-kimya kompleksinin inkişaf etdirərək, mütərəqqi texnologiyaların və elektron-kompüter sistemli yeni avadanlıqların tətbiqi ilə yenidən qurularaq müasir standartlara cavab verən, rəqabətə davamlı məhsulların dünya bazarına çıxarılmasıdır.

2011-2012-ci illər ərzində "Etilen-Polietilen" zavodunun izopropil istehsalatında Almaniyanın "Lurge" firmasının istehsalı olan yeni qızdırıcı qurğunun, "Polimir-120" kompleksində Türkiyə və Almaniya mütəxəssislərinin iştirakı ilə müasir tipli, kompüter sistemi üzrə idarə olunan yüksək məhsuldarlıqlı qablaşdırma maşınının

Dövlət Neft Şirkəti haqqında

və paketləmə kompleksinin quraşdırılması texniki yeniləşmə prosesinin uğurlu davamıdır. Ümumilikdə 2012-ci ildə birlik üzrə 250 261,52 ton məhsul istehsal olunmuşdur ki, bundan 69157 ton Etilen, 35014 ton Propilen, 52757 ton P/k, 20278 ton BBF, 12401 ton Ağır qətran, 325 ton Propan və 60329 ton yanacaq qazı təşkil edir. Neft-qaz yataqlarının abadlaşdırılması, dənizdə və quruda hidro-texniki qurğuların, estakadaların, qaz-kompressor stansiyalarının, neft çənələrinin, həmçinin sosial obyektlərin tikintisi, texnoloji neft-qaz-mədən avadanlıqlarının quraşdırılması, asfalt-beton örtüklərinin vurulması, magistral neft-qaz, sualtı və yerüstüboru kəmərlərinin çəkilməsi üzrə "Neftqaztikinti" tresti fəaliyyət göstərir. Trestin struktur tərkibinə 15 müəssisə və Gürcüstan nümayəndəliyi daxildir. Müəssisə tərəfindən 2012-ci ildə 304,9 km, o cümlədən 59,9 km sualtı, 193,1 km quruda, 51,9 km estakadada və özüllərdə müxtəlif diametrlı neft-qaz boru xətləri, 510,7 km yüksək gərginlikli elektrik ötürücü xətləri çəkilib. Həmçinin 26944 ton metal və metal-konstruksiya quraşdırılmış, 4334 p/m estakadada və 20784 m² meydançada tikinti-təmir işləri aparılmış, 451980 m² asfalt örtük vurulmuşdur. "Azərneftyağ" Neft Emalı Zavodunda ("Azerneftyağ" NEZ) ilkin emal benzini, dizel distillatı, müxtəlif markalı sürtkü yağları və bitum istehsal olunur. 2012-ci ildə emal qurğularında 2,2 mln. ton neft emal edilmişdir ki, bundan 233,9 min ton birbaşa qovulmuş benzin, 265,7 min ton TC-1 reaktiv mühərrik yanacağı və 682,6 min ton dizel yanacağı distillatı, eyni zamanda 62,7 min ton müxtəlif markalı yağlar istehsal olunmuşdur. Təbii qazın, qaz kondensatının, yüngül karbohidrogenlərin geniş fraksiyasının emalı, quru qaz, qaz

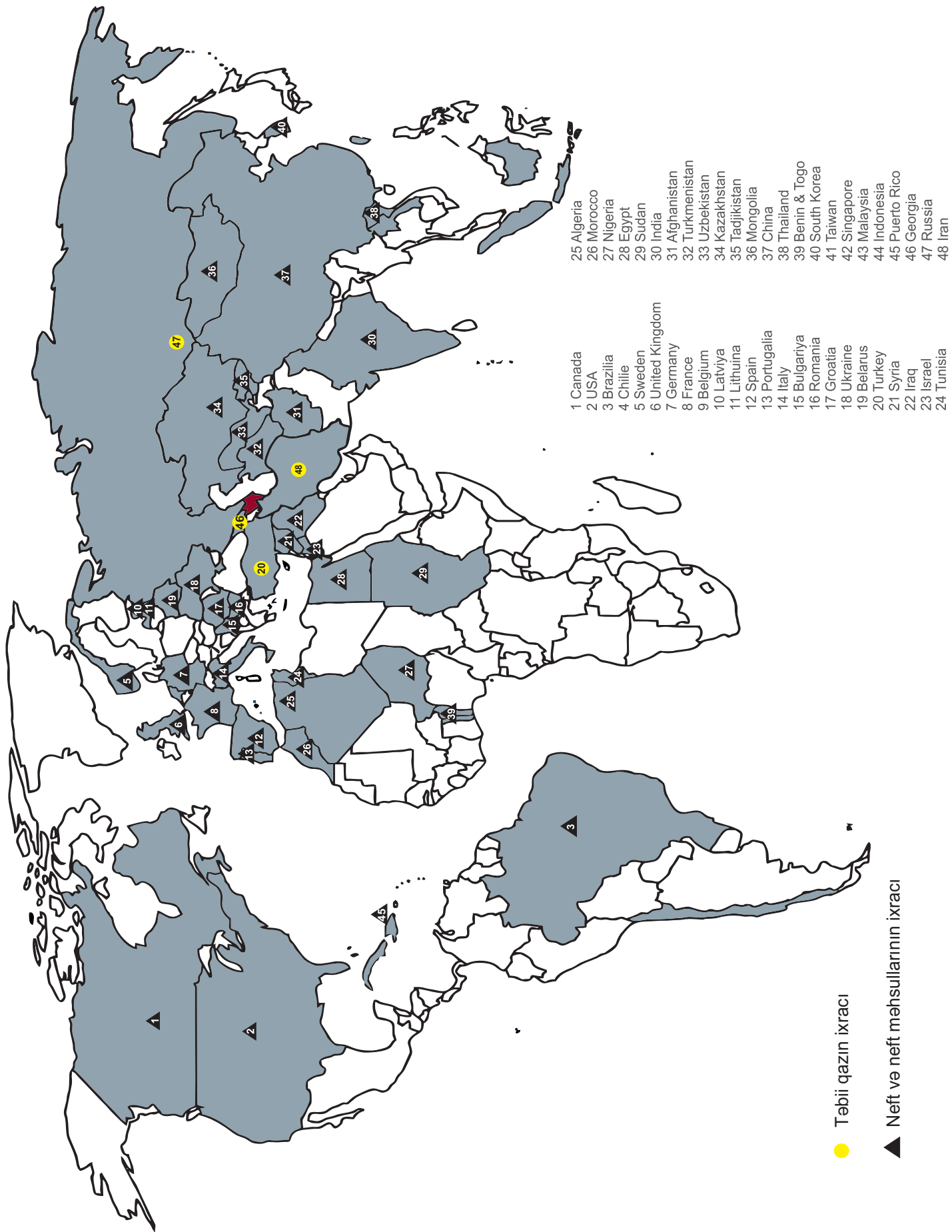
benzini, texniki butan, texniki propan-butan qarışığı, ağır kondensat məhsullarının və digər malların istehsalını Qaz Emalı zavodu həyata keçirir. 2012-ci ildə zavoda emal məqsədi ilə 3,997 mln. m³ təbii qaz qəbul olunub və təmizlənmiş qazın həcmi 3,915 mln. m³ təşkil edib. Hesabat ilində 23,1 min ton texniki butan və 26,9 min ton qaz benzini istehsal olunaraq "Azneft" İB-nə təhvil verilmişdir. İnformasiya texnologiyaları və rabitə idarəsi 2012-ci ildə SOCAR və onun tabeliyindəki müəssisələrdə kompyuterləşmə, maliyyə və uçot məsələlərinin avtomatlaşdırılması, geoloji, geofiziki və mədən verilənlərinin Məlumatlar Bankının yaradılması, sənəd dövriyyəsi və informasiya mübadiləsinin təşkili, istehsalatın idarə edilməsi, müasir tipli rəqəmsal rabitə sistemlərinin qurulması, həmçinin SOCAR-ın bütün müəssisə və idarələrini əhatə edən Korporativ şəbəkə sisteminin yaradılması, informasiya təhlükəsizliyinin təmin edilməsi və digər bu kimi mühüm sahələri əhatə edən xidməti işlər yerinə yetirib. SOCAR-ın Korporativ şəbəkə sisteminin genişləndirilməsi işlərində 19155 m Fiber optik (FO) və 20320 m Simmetrik kabeldən (mis) istifadə olunmuşdur. Fərdi kompüterlərin Korporativ şəbəkəyə qoşulması üçün yerlərdə 218 lokal şəbəkə quraşdırılıb istismara verilmişdir. Hazırda SOCAR-ın 113 idarə, müəssisə və sahələrini əhatə edən 480 lokal şəbəkə vasitəsilə 6500-ə yaxın istifadəçi Korporativ şəbəkəyə qoşularaq internet, fayl mübadiləsi, kənar təsirlərdən gələn təhlükələrdən qorunma və digər şəbəkə xidmətləri ilə təmin edilmişdir. Ekologiya İdarəsi ARDNŞ sisteminə ekoloji durumun yaxşılaşdırılması istiqamətində beynəlxalq standartlar və qüvvədə olan normalara cavab verən ekoloji işlərin, komp-

leks tədbirlərin həyata keçirilməsi, neft-qaz hasilatı və emalı prosesində ekoloji təhlükəsizliyin təmin olunması istiqamətində qarşıya çıxan problemlərin həlli, müəssisələrin fəaliyyətinin ətraf mühitə təsirinin qiymətləndirilməsi və digər problemlərin aradan qaldırılması məqsədilə ölkə başçısının "Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Şirkətinin strukturunun təkmilləşdirilməsi haqqında" 14 sentyabr 2006-cı il tarixli Fərmanına uyğun olaraq yaradılmışdır.

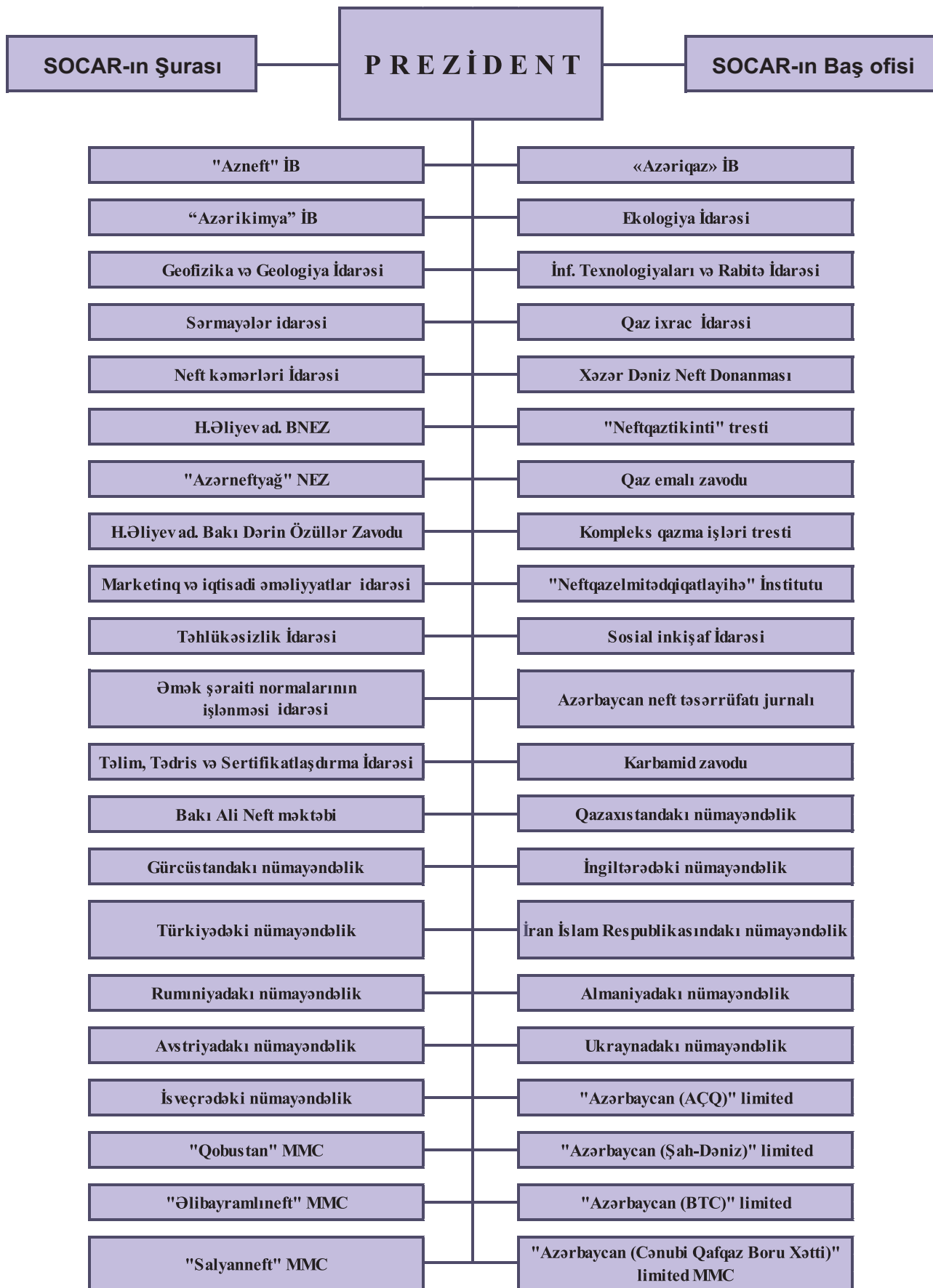
Ölkənin sosial-iqtisadi vəziyyətinin yaxşılaşdırılmasını və iqtisadiyyatın inkişafının təmin olunması, eləcə də mövcud iqtisadi potensialdan tam və səmərəli istifadə edilməsi məqsədi ilə 2004-cü ildən etibarən mütəmadi olaraq Dövlət proqramları qəbul edilir ki, bu da Bakı şəhəri və onun ətraf qəsəbələrinin, regionların kompleks inkişafına, o cümlədən infrastruktur sahələrinin bərpası və genişləndirilməsinə, yeni istehsal və emal müəssisələrinin, sosial-mədəni obyektlərin yaradılmasına, yeni iş yerlərinin açılmasına, əhəlinin həyat səviyyəsinin daha da yüksəldilməsinə xidmət edir. Uğurla icra olunan dövlət proqramlarında SOCAR-ın da müstəsna rolu vardır.

Respublikanın qaz təchizatının yaxşılaşdırılması, ölkə əhalisinin və sənaye obyektlərinin fasiləsiz təbii qazla təmin olunması məqsədilə dövlət tərəfindən qəbul edilmiş "Azərbaycan Respublikası regionlarının 2009-2013-cü illərdə sosial-iqtisadi inkişafı üzrə Dövlət Proqramı" və "2011-2013-cü illərdə Bakı şəhərinin və onun qəsəbələrinin sosial-iqtisadi inkişafı istiqamətində mühüm işlər görülmüşdür.

SOCAR-ın coğrafiya fəaliyyəti

SOCAR-ın təşkilat strukturu

SOCAR-ın rəhbərliyi

Rövnəq Abdullayev
SOCAR-ın prezidenti

Yusifzadə Xoşbəxt
Geologiya, geofizika və yataqların
işlənməsi üzrə birinci vitse-prezident

Qurbanov Rəhman
Neftin, qazın hasilatı və nəqli
üzrə vitse-prezident

Məmmədov David
Emal üzrə vitse-prezident

Qasımov Süleyman
İqtisadi məsələlər üzrə
vitse-prezident

İsmayılov Mikayıl
Vitse-prezident

Məmmədov Xəlik
Kadr, Rejim və İnformasiya
texnologiyaları üzrə vitse-prezident

Nəsirov Elşad
Sərmayələr və marketing
üzrə vitse-prezident

Hüseynzadə Rəfiqə
Ekologiya üzrə
vitse-prezident

Qəhrəmanov Tofiq
Strateji inkişaf üzrə
vitse-prezident

Bədəlov Bədəl
Sosial məsələlər üzrə
vitse-prezident

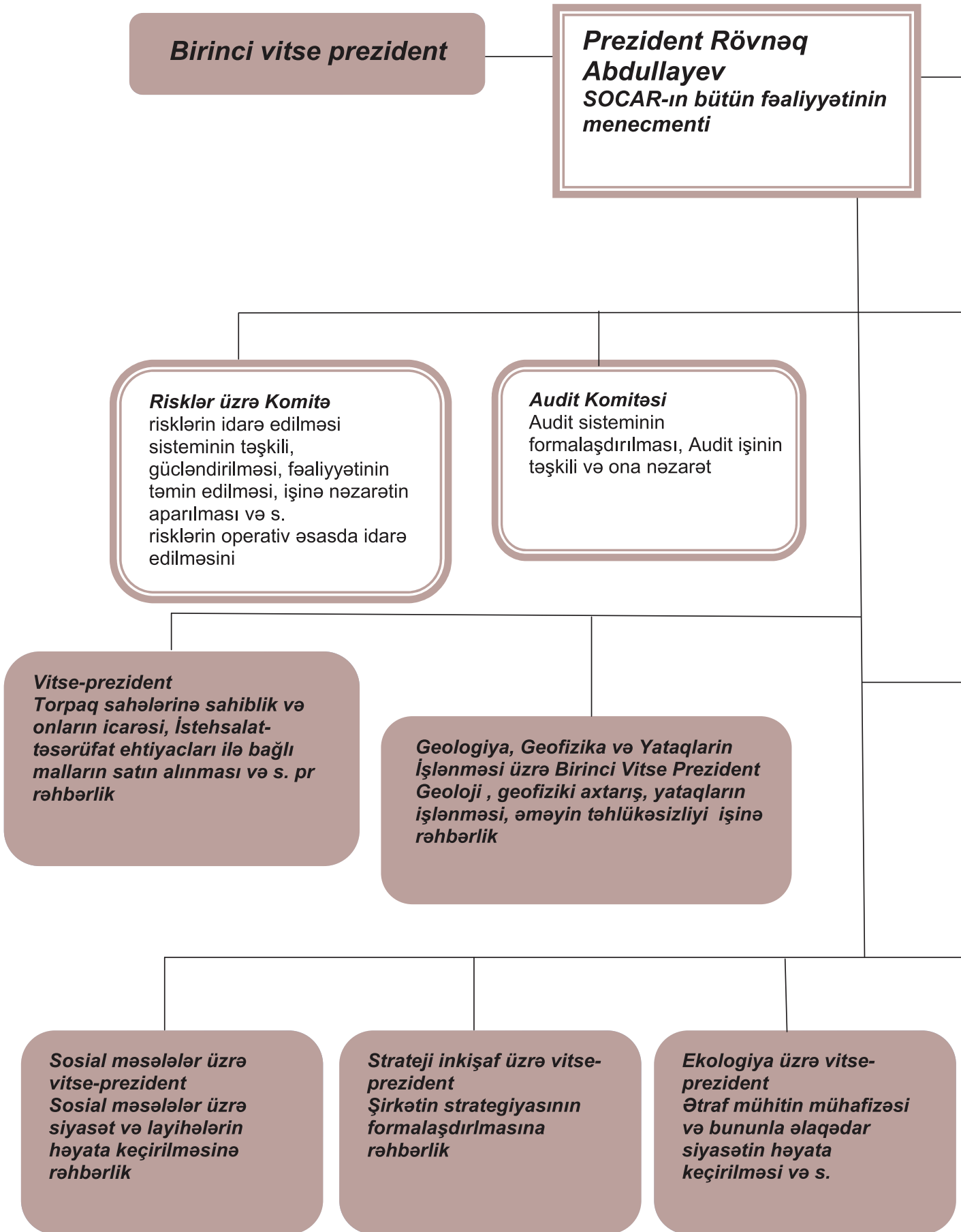

Azərbaycan Respublikasında dövlət quruculuğu, iqtisadi, sosial sahədə aparılan ardıcıl və sistemli islahatlar nəticəsində ölkənin hüquqi mühitində, sosial-iqtisadi həyatında, xüsusi ilə, regionların inkişafının, əhalinin məşğulluğunun, rifah səviyyəsinin yüksəldilməsi, sənaye potensialının artması və infrastrukturun yaxşılaşdırılması sahəsində nəzərə çarpan nailiyyətlər əldə edilmişdir. Qəbul edilmiş qanunlar, verilmiş sərəncamlar, qərarlar, eləcə də, hazırlanmış dövlət proqramları və strategiyaların icrası nəticəsində ölkədə səmərəli maliyyə-kredit, vergi, gömrük, hüquq sistemi qurulmuş, ümumən sosial-iqtisadi mühit müsbətə doğru dəyişdirilmişdir. Ümummilli lider Heydər Əliyevin rəhbərliyi altında işlənib hazırlanmış, əsas məqsədi neft və qazın çıxarılması, emal və satışından əldə olunan gəlirlərin mövcud infrastrukturun və insan kapitalının inkişafına, sosial vəziyyətin yaxşılaşdırılmasına və ümumən iqtisadiyyatın yüksəlişinə yönləndirmək olan Neft Strategiyası bu səpkidən xüsusi olaraq vurğulanması lazım olan strategiyalardandır. Ölkədə müsbətə doğru baş verən bu dəyişiklik kontekstində dövlət proqramlarının, xüsusi ilə də, Neft Strategiyasının əsas icraçısı olan SOCAR-ın strukturunda, iş prosesində köklü dəyişikliklər aparılmış, Azneft İB yaradılmış və Azeriqaz İB ilə bərabər struktura tabə edilmiş, bütün bu kontekstdə beynəlxalq standartların və qaydaların qəbuluna və tətbiqinə, ümumi korporativ məsuliyyətin və korporativ idarəetmənin artmasına şərait yaranmışdır. Korporativ idarəçilik çərçivəsində, SOCAR-ın ali rəhbərliyi Şirkətin strateji məqsədlərinə çatmaq üçün ən optimal yolun müəyyən edilməsi, bu yöndə fəaliyyətin təşkili və ona nəzarət, həmçinin, balanslaşdırılmış şəkildə maraqlı tərəflərin mənafelərinin qorunması

və görülən işlər barəsində onların məlumatlandırılması istiqamətində əzimlə çalışmaqdadırlar. Şirkətin nizamnaməsinə müvafiq olaraq, idarəçiliyi Şirkətin prezidenti, geologiya, geofizika və yataqların işlənməsi üzrə birinci vitse prezident tərəfindən həyata keçirilir. Prezident və vitse-prezidentlər Azərbaycan Respublikası Prezidentinin qərarı əsasında vəzifəyə təyin edilir. Şirkətin prezidenti Şirkətin işini təşkil edir, Şirkətin qarşısında duran vəzifələrin yerinə yetirilməsini və tərkibə daxil olan müəssisələrin səmərəli fəaliyyət göstərməsini təmin edir, qərarların icrasına nəzarəti təşkil edir və ümumən Şirkətin fəaliyyətinə rəhbərlik edir. 2006-cı ildən etibarən bu vəzifəni Rövnəq Abdullayev həyata keçirməkdədir. SOCAR prezidenti və 10 vitse-prezidentin daxil olduğu SOCAR-ın Şurası isə, Şirkətin məşvərətçi orqanıdır. Şura nizamnamə əsasında əvvəlcədən müəyyən olunmuş rəqləməntə uyğun fəaliyyət göstərir. Şuranın üzvü olan hər bir vitse-prezident ona həvalə olunan istiqamət üzrə idarəetməni və fəaliyyətə nəzarəti həyata keçirir. Geoloji, geofiziki axtarış, yataqların işlənməsi, innovasiya üzrə layihələrin hazırlanması və həyata keçirilməsi, əməyin sağlamlığı və təhlükəsizliyi işinə rəhbərlik Geologiya, Geofizika və Yataqların İşlənməsi üzrə Birinci Vitse-Prezident- Akademik Xoşbəxt Yusifzadə tərəfindən yerinə yetirilir. Vitse-prezident Mikayıl İsmayılov torpaq sahələrinə sahiblik və istifadə hüquqları ilə bağlı münasibətlərin tənzimlənməsi, torpaq sahələrinin icarəyə verilməsi, istehsalat-təsərrüfat ehtiyacları ilə bağlı malların satın alınması, səmərəli enerji təminatının təşkili məsələlərinə nəzarət etməkdədir. İqtisadi siyasət və proqnozlaşdırma, mühasibat uçotu, maliyyə-təsərrü-

fat, maliyyə-kredit, sığorta, vergi, törəmə şirkətlərin iqtisadiyyat, uçot və maliyyə sahəsində fəaliyyətinə nəzarət, risklərin idarə olunması istiqamətində fəaliyyət isə İqtisadi məsələlər üzrə vitse-prezident Süleyman Qasimovun tabeçiliyindədir. Ekologiya üzrə vitse prezident Rəfiqə Hüseynzadə ətraf mühitin mühafizəsi və bununla əlaqədar siyasətin həyata keçirilməsi, alternativ enerjiden istifadə ilə bağlı təkliflərin verilməsi, işin idarə edilməsi məsələlərini tənzimləməkdədir. Sosial məsələlər üzrə siyasət, icma ilə əlaqə, sosial obyektlərin səmərəli idarəedilməsi, sosial yardımların verilməsi, mənzillərin tikintisi/bölüşdürülməsi işinin idarəedilməsi Sosial məsələlər üzrə vitse prezident Bədəl Bədəlov tərəfindən həyata keçirilir. Xalid Məmmədov Şirkətin Kadr, rejim və informasiya texnologiyaları üzrə vitse-prezident olaraq, Şirkətin gələcək kadr ehtiyacının əvvəlcədən müəyyən edilməsi, hazırlanması Kadr, rejim və informasiya texnologiyaları siyasəti, İnformasiya və rabitə sisteminin idarəedilməsi məqamlarını tənzimləməkdədir. Sərmayələr və marketing üzrə vitse prezident Elşad Nəsirov ölkə və ölkədən kənar investisiyaların cəlbi, satış işinin təşkili, bağlanmış müqavilələr (xüsusi ilə Hasilatın Pay Bölgüsü Sazişləri) üzrə öhdəliklərin yerinə yetirilməsinə nəzarəti həyata keçirir. Şirkətin gələcək strategiyasının formalaşdırılması isə Strateji inkişaf üzrə vitse-prezident Tofiq Qəhrəmanov tərəfindən idarə olunmaqdadır. Neft və qazın çıxarılması, əldə olunan xam malın nəqli işinə və s. Neftin, Qazın Hasilatı və Nəqli üzrə vitse-prezident Rəhman Qurbanov rəhbərlik edir. Hasil olunan xammalın emalı və neft, qaz məhsullarının alınması işində idarəçilik vəzifəsi Emal üzrə vitse-prezident Davud Məmmədovun üzərinə düşür.

SOCAR-ın Komitələri

**Kadrların İdarə edilməsi
Komitəsi**

Kadr siyasətinin müəyyən edilməsi, kadrların idarə edilməsi üzrə işinin və onun fəaliyyətinə nəzarətin təmin edilməsi və s.

Satınalmalar Komitəsi

Malların (işlərin və xidmətlərin) satın alınması sahəsində SOCAR-ın satınalmalar siyasətini və bunun nəticəsində bütün növ fəaliyyəti həyata keçirmək

**İnformasiya Təhlükəsizliyi
Komitəsi**

Şirkətdə informasiya təhlükəsizliyinin idarə edilməsi üzrə məsələlərə dair qərarların qəbul edilməsini və s. təmin etməkvə buna nəzarət

*İqtisadi məsələlər üzrə vitse-prezident
İqtisadi siyasət və proqnozlaşdırma,
Risklərin idarə olunması, Maliyyə-
təsərrüfat, maliyyə-kredit, sığorta və s
rəhbərlik*

*Kadr, rejim və informasiya
texnologiyaları üzrə vitse-
prezident
Kadr, rejim, informasiya
texnologiyaları və s işin idarə
olunması*

*Emal üzrə vitse-prezident
Neft, neft-kimya, qaz
məhsullarının istehsalı,
Neft, qaz və
kondensatların emalı
işinin idarə edilməsi*

*Neftin, qazın hasilatı və
nəqli üzrə vitse-prezident
Neftin və qazın hasilatı,
nəqli, təhlili və paylanması
işinin idarəedilməsi*

*Sərmayələr və marketing
üzrə vitse prezident
Ölkə və ölkədən kənar
investisiyaların cəlbi, Satış
Xarici iqtisadi əlaqələrin
qurulması işinin təşkilinə
rəhbərlik*

Sermayələr və marketinq üzrə vitse-prezident Elşad Nəsirov ölkə və ölkədən kənar investisyaların cəlb olunması, satış işinin təşkili, bağlanmış müqavilələr (xüsusilə Hasilatın Pay Bölgüsü Sazişləri) üzrə öhdəliklərin yerinə yetirilməsinə nəzarəti həyata keçirir. Şirkətin gələcək strategiyası isə Strateji inkişaf üzrə vitse-prezident Tofiq Qəhrəmanov tərəfindən formalaşdırılır. Neft və qazın çıxarılması, əldə olunan xammalın nəqli üzrə işlərə Neftin, qazın hasilatı və nəqli üzrə vitse-prezident Rəhman Qurbanov rəhbərlik edir. Hasil olunan xammalın emalı və neft məhsullarının alınması işində idarəçilik vəzifəsi Emal üzrə vitse-prezident David Məmmədovun üzərinə düşür.

Ali rəhbərlik məvacibi yalnız Əmək Məcələsinə müvafiq olaraq Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyinin kollegiyası və Ədliyyə Nazirliyi tərəfindən hazırlanmış "Bütün sahələr üçün ümumi olan qulluqçu vəzifələrinin Tarif-İxtisas Sorğu Kitabçası (VTİSK)"-na və SOCAR-da İşçilərin Əməyinin Ödənilməsi haqqında Əsasnaməyə əsasən almaqdadır.

Şirkət rəhbərliyi tərəfindən istiqamətlərə müvafiq olaraq həyata keçirilən tədbirlər, eyni zamanda qarşıya qoyulan strateji məqsədlərə çatmanı əngəlləyəcək, yaxud ləngidəcək istənilən hallara korporativ dəyərlər çərçivəsində vaxtında və dolğun cavab verilməkdədir. Baş verə biləcək arzuolunmaz halların qarşısının alınması məqsədi ilə, "Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Şirkətinin risklərinin idarə edilməsi sisteminin yaradılması haqqında" 24 oktyabr 2008-ci il tarixli Şirkət Prezidentinin əmrinə əsasən Risklər üzrə Komitə yaradılmışdır. Komitə İqtisadi məsələlər üzrə vitse-prezident Süleyman Qasimovun rəhbərliyi ilə fəaliyyət göstərən, Şirkətin prezidenti yanında kollegial or-

qandır, Şirkətin risklərin idarə edilməsi sisteminin təşkili, gücləndirilməsi, fəaliyyətinin təmin edilməsi və işinə nəzarətin aparılması, habelə Şirkətə məxsus olan risklərin operativ əsasda idarə edilməsini həyata keçirir. Risklərin idarə olunması üzrə hazırda hakim sistem olan COSO Enterprise Risk Management konsepsiyasına uyğun olaraq 2008-ci ildən təşkil edilmişdir. Risklərin idarə olunması üçün ilk öncə riski müəyyən edilir, onun ölçülməsi həyata keçirilir. Riskin effektiv idarə edilməsi ilə bağlı beynəlxalq praktikada qəbul edilmiş riskdən çəkinmə, riskin tənzimlənməsi və qarşısının alınması, riskin qəbul edilməsi, riskin ötürülməsi kimi üsullardan istifadə olunur. Risklərin idarə olunması işinin effektiv təşkili məqsədi ilə, Şirkətin hər bir sturktur vahidində risklərin idarə olunması şöbələri yaradılmışdır. Qeyd olunan şöbələrin əməkdaşları tərəfindən mütəmadi surətdə monitorinqlər aparılır ki, buna müvafiq olaraq potensial risklər müəyyən edilir. Əldə edilən nəticələrə uyğun olaraq hər il üçün aşkarlanan risklər, onların başvermə ehtimalı, təsiri və riskin aradan qaldırılması üçün tədbirləri əhatə edən Korporativ Risklər Xəritəsi işlənib hazırlanır. Korporativ Risklər Xəritəsində strateji və əməliyyat riskləri ilə bərabər ekoloji və sosial xarakterli risklər xüsusi yer tutur. 2012-ci ildə hazırlanmış son Korporativ Risklər Xəritəsində yeni risk kateqoriyaları əlavə olunmuşdur ki, bunlar hesabatlılığın tərtibatı və tələblərin yerinə yetirilməməsi riskləridir. Şirkət bütün bu risklərin qarşıya qoyulan məqsədlərə çatmağa əngəl yaratmaması üçün, onların idarə olunması istiqamətində ən optimal yolları müəyyən edir. Bu yollardan Şirkətin risk iştahına müvafiq olaraq riskin qəbul edilməsi, fəaliyyətdən çəkinmə, sığortalanma, hedcinq və s. misal olaraq göstərilə bilər.

Şirkət üçün insan kapitalının vacibliyini nəzərə alaraq 3 iyun 2010-cu il tarixində verilmiş qərara əsasən SOCAR prezidenti yanında kollegial orqan olan Kadrların İdarə edilməsi Komitəsi yaradılmışdır.

Komitə SOCAR üzrə kadr siyasətinin müəyyən edilməsini, kadrların idarə edilməsi üzrə işinin və onun fəaliyyətinə nəzarətin təmin edilməsini, kadrların ixtisaslarının artırılması və yeni kadrların yerləşdirilməsi işinin təşkil edilməsini, habelə SOCAR-ın prezidenti tərəfindən müəyyən edilmiş işçilərə münasibətdə SOCAR-ın adından işəgötürən funksiyalarını həyata keçirməkdədir. Komitə həm də, təsisçi tərəfindən qarşısında qoyulmuş vəzifələrə uyğun olaraq, yerli və xarici təhsil müəssisələrində təhsil alan tələbələrə şamil olunan SOCAR Təqaüd Proqramının həyata keçirilməsi üzrə məsələləri yerinə yetirməkdədir.

Malların (işlərin və xidmətlərin) satın alınması sahəsində SOCAR-ın satınalmalar siyasətini və bunun nəticəsində bütün növ fəaliyyəti həyata keçirən kollegial orqan isə Satınalmalar Komitəsidir. Komitə 31 iyun 2009-cu il Şirkət prezidentinin qərarı əsasında yaradılmışdır. Satınalmalar Komitəsi fəaliyyətində Azərbaycan Respublikasının qüvvədə olan qanunvericiliyini, SOCAR-ın Nizamnaməsini, SOCAR-ın satınalmaların təşkili və idarəedilməsi üzrə, eləcə də şirkətdaxili digər normativ sənədlərini, satınalmalar sahəsində beynəlxalq neft-qaz əməliyyatlarında ümumi qəbul olunmuş prinsipləri və işgüzar təcrübəni rəhbər tutur.

İnformasiya Təhlükəsizliyi Komitəsi Şirkətdə informasiya təhlükəsizliyinin idarə edilməsi üzrə məsələlərə dair qərarların qəbul edilməsini və Şirkətin aktivlərinin müdafiəsinin zəruri səviyyəsinin əldə olunması üçün informasiya təhlükə-

sizliyi funksiyasının inkişaf prioritetlərinin müəyyən edilməsini təmin edən prezident yanında kollegial orqanıdır. Komitə 2010-cu ildə yaradılmışdır. Komitə Şirkətdə İnformasiya təhlükəsizliyi funksiyasının yaradılması və təkmilləşdirilməsinə görə məsuliyyət daşıyır.

Bundan əlavə, Komitə SOCAR-ın İnformasiya təhlükəsizliyi konsepsiyasına və SOCAR-ın İnformasiya təhlükəsizliyi siyasətinə müvafiq olaraq SOCAR-ın informasiya təhlükəsizliyi məsələlərinin kompleks idarəetmə sisteminin icrasını, eləcə də SOCAR-da informasiya təhlükəsizliyinin idarə edilməsi üsullarına nəzarətin effektivliyinin artırılması və onların inkişafını və təkmilləşdirilməsini təmin edir. Şirkətin fəaliyyətində düzgünlüyün və dəqiqliyin təmin olunması, nəzarət və idarəetmə sistemlərinin səmərəliliyinin, adekvatlığının və effektivliyinin qiymətləndirilməsi məqsədi ilə daxili audit sistemi yaradılmışdır. Hər il mövcud audit sistemi müvafiq qanunvericilik, nomativ hüquqi aktlar, beynəlxalq təcrübələr əsasında təkmilləşdirilməkdə, nöqsanların aradan qaldırılması üçün optimal metodlar işlənib hazırlanmaqdadır.

Korporativ İdarəçiliyin digər ayrılmaz hissəsi olan daxili audit işi Şirkətin Audit departamenti və 15 fevral 2008-ci il tarixli əmrlə yaradılmış Audit Komitəsi tərəfindən həyata keçirilir. Bu qurumların işinin tənzimlənməsi Daxili Audit Siyasəti əsasında aparılır. Daxili Audit departamenti rəhbərliyi SOCAR prezidenti tərəfindən təyin edilir və funksional olaraq birbaşa şirkət prezidentinə tabedir. Daxil Audit departamenti tərəfindən ilboyu həyata keçirilən audit yoxlamalarının nəticələri İllik Audit hesabatında öz əksini tapmaqdadır.

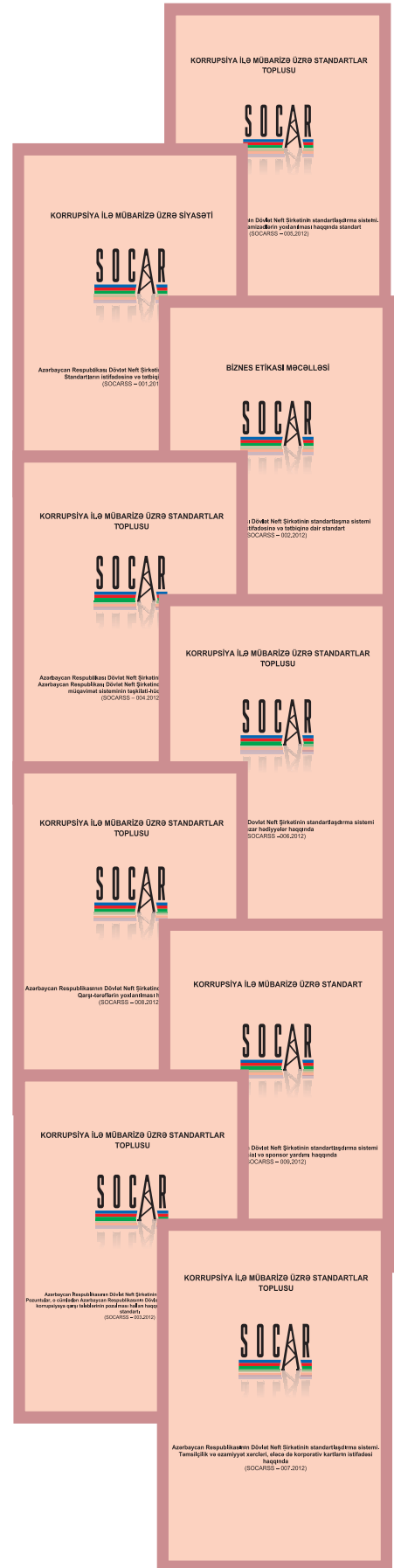
Şirkət daxilində hazırlanan bütün növ hesabatlarda Korrupsiya ilə mübarizə və şəffaflığın artırılması haqqında Standartlar toplusunda qeyd olunan şəffaflıq prinsipinə sadıq qalınmaqdadır. Bu prinsip SOCAR-ın beynəlxalq layihələrdə daha aktiv iştirak etməsinə, strateji planların həyata keçirilməsinə və beynəlxalq bazarda layiqli yer tutmasına imkan yaratmaqdadır. Şəffaflıq anlayışını əsas alaraq, xüsusi təyin olunmuş müvafiq struktur bölmələr (İqtisadiyyat və Uçot idarəsi, Büdcə və İdarəetmə Hesabatlarının Hazırlanması şöbəsi, Risklərin İdarə olunması şöbəsi və d.) tərəfindən məkan, zaman,

fəaliyyət istiqaməti və biznes prosesinin növündən aslı olaraq müxtəlif növ hesabatlar hazırlanır və vaxtında maraqlı tərəflərə çatdırılır. Bu istiqamətdə ən vacib hesabatlardan biri maliyyə məlumatları ilə bağlı olanlardır. SOCAR fəaliyyətinin genişlənməsinə paralel olaraq əsas istehsalat və köməkçi sahələrin idarə olunması metodlarında təkmilləşdirmə aparmış və bu proses çərçivəsində Beynəlxalq Maliyyə Hesabatları Standartına keçən bölgədə ilk təşkilatlardan olmuşdur. Hazırkı dövrdə isə, hesabatların BMHS-ə uyğunluğunu təmin etmək və işin səmərəliliyini artırmaq məqsədi ilə, SAP sisteminin bir neçə modulu maliyyə uçot işində tətbiq olunmaqdadır. SOCAR nəinki maliyyə sahəsindəki hesabatlarını yüksək informasiya şəffaflığı tələb edən BMHS-yə uyğun olaraq hazırlayır, həmçinin bütöv maliyyə uçot işini bu standartlara uyğun aparmaqdadır. Hazırlanan Şirkətin illik icmal, maliyyə hesabat məlumatları geniş ictimayət nəzərə alaraq onun internet saytında (www.socar.gov.az) yerləşdirilir və nəfis şəkildə çap olunaraq (azərbaycan və ingilis dillərində) bütün dövlət qurumlarına, elm ocaqlarına, xarici ölkə səfirliklərinə, xarici

Biznes etikasası və korrupsiya ilə mübarizə

neft şirkətlərinə və qeyri-hökumət təşkilatlarına təqdim olunur. SOCAR köklü şirkət olaraq fəaliyyətini korporativ dəyərlər üzərində qurmuşdur. Bununla bağlı anlayışların sistemləşdirilməsi Şirkət tərəfindən 10 avqust 2012-ci ildə ilk dəfə qəbul olunmuş Biznes Etikasası Məcəlləsi vasitəsi ilə həyata keçirilmişdir. Biznes Etikasası Məcəlləsi Şirkət üçün əhəmiyyət dərəcəsi yüksək olan etik prinsipləri sıralanmaqla, maraqların toqquşması, əmək sağlamlığının qorunması, bərabər imkanların verilməsi, ümumən işçilərin birbiriləri ilə və Şirkətlə işçilər arasında olan münasibətləri tənzimləməkdədir. Məcəllədə xüsusi vurğulanan məqam isə biznes sirri və şəffaflıq anlayışlarıdır. Hər iki anlayış arasındakı fərq aydın şəkildə müəyyən olunmuş və Şirkətin personalından buna riayət etmək kəskin şəkildə tələb olunmaqdadır. Biznes Etikasası Məcəlləsində vurğulanan hallarla bağlı qeydə alınan hər hansı pozuntulara məsul qurumlar tərəfindən korporativ səviyyədə və ya ehtiyac yarandığı halda isə hüquq mühafizə orqanları səviyyəsində hüquqi qiymət verilib cəzalandırılır. Şirkət hamı tərəfindən qəbul edilmiş yüksək işgüzar nüfuzuna təsir edəcək, onun bazardakı mövqeyini zəiflədəcək halların qarşısını almaq məqsədi ilə Korrupsiya ilə mübarizə və şəffaflığın artırılması yönündə səylərini artırmışdır. Qeyd olunan prosesin qanuni əsası kimi Azərbaycan Respublikasının “Şəffaflığın artırılması və korrupsiyaya qarşı mübarizə üzrə milli strategiyası və planı”, Azərbaycan Respublikasının “Korrupsiyaya qarşı mübarizə haqqında qanun”u, Azərbaycan Respublikasının “Cinayət məəcəlləsi” Azərbaycan Respublikasının “İnzibati xətlər

haqqında məəcəllə”si və digər korrupsiya ilə mübarizə prinsipləri və tələblərinin əks olunduğu Azərbaycan Respublikasının qanunvericilik aktları, eləcə də, BMT-nin və Avropa Şurasının müvafiq konvensiyaları mövcuddur. Dünya maliyyə bazarlarında aktiv iştirakımız səbəbindən, beynəlxalq qanunvericilik və normativ hüquqi aktlara və xarici ölkələrin qanunlarına, eləcə də aparıcı beynəlxalq təcrübə ilə müəyyən edilmiş tələblərə uyğunlaşaraq Şirkət ABŞ-nın “Xaricdə korrupsiya ilə mübarizə haqqında qanun”u, Böyük Britaniyanın “Rüşvətxorluqla mübarizə haqqında qanun”u və “Transparency International” Beynəlxalq qeyri-hökumət təşkilatının tövsiyələrindən yararlanmaqdadır. SOCAR-da 10 avqust 2012-ci il tarixindən Korrupsiya ilə mübarizə və şəffaflığın artırılması üzrə 9 standartdan ibarət toplu hazırlanmışdır. Qeyd olunan toplu 1 yanvar 2013-cü ildən etibarən qüvvəyə minəcəkdir və Şirkətin bütün fəaliyyətinin əsaslanacağı sənəd rolunu öz üzərinə götürəcəkdir. Hər bir standartda korrupsiya ilə mübarizə və şəffaflığın artırılması anlayışı əsas götürülməklə müxtəlif məqamları tənzimləyən qaydalar əks olunmuşdur. SOCAR biznes fəaliyyətinin növündən və coğrafi məkandan aslı olmayaraq korrupsiya ilə mübarizə hallarının hər bir forma və təzahürdə qəbul edilməməsi prinsipini əsas götürür. Bu Şirkətin rəhbər işçiləri başda olmaqla hər bir əməkdaşının həm ölkə daxilində, həm də fəaliyyətdə olduğu dünyanın digər ölkələrində korrupsiya fəaliyyətində iştirakının qəti qadağan edilməsi deməkdir. Baş verən və baş verə biləcək belə hallarda Şirkət öz kəskin mövqeyini göstərərək və bundan sonra da göstərməyə davam

edəcəkdir. Bu qaydalardan, təlimatlardan kənarlaşma olduqda və ümumən qanun pozuntuları qeydə alındıqda səbəbkar şəxslərin inzibati və cinayət məsuliyyətinə cəlb olunması üçün araşdırma materialları hüquq mühafizə orqanlarına təqdim olunur.

Korrupsiya hərəkətlərin qarşısını öncədən alınması üçün haqqında danışılan standartlarda xüsusi mexanizmlər nəzərə çatdırılmışdır ki, bunlardan şirkət üçün ən mühüm əhəmiyyət kəsb edən mexanizm korrupsiya riskinin idarə olunmasıdır. Şirkətin üzləşə biləcəyi korrupsiya riskinin minimum endirmək məqsədi ilə riskin müəyyən edilməsi, ölçülməsi və effektiv idarə edilməsi həyata keçiriləcək. 2013-cü ildən başlayaraq SOCAR-nin əsas və köməkçi bütün biznes proseslərində korrupsiya riskinin mövcüdiyyəti nöqtəyi nəzərdən monitorinq aparılacaqdır. Riskin monitorinqi və qiymətləndirilməsi maraqlı tərəflərin rəylərinin öyrənilməsi, hesabatların (şirkət daxili, xarici təşkilat) təhlil olunması, xərclərlə bağlı monitorinqlərin təhlil edilməsi, kommərsiya fəaliyyəti qurulan tərəflərin yoxlanılması haqqında sənədlərin incələnməsi, KİV-də yayılan məlumatların analiz edilməsi və ekspert rəyləri əsasında olacaqdır.

Monitorinqin nəticəsi əsasında isə hər bir biznes prosesinin və struktur vahidinin spesifikliyi nəzərə alınaraq riskin aradan qaldırılması üçün tədbirlər planı hazırlanacaqdır. Qeyd olunmalıdır ki, Şirkət korrupsiya riskinin idarə olunması üçün yalnız və yalnız riskin azaldılması və ya fəaliyyətin həyata keçirilməsindən imtina yollarını seçmişdir.

Korrupsiya hərəkətlərinin qarşısının öncədən alınması üçün haqqında danışılan standartlarda xüsusi mexanizmlər

nəzərə çatdırılmışdır ki, bunlardan ən effektiv korrupsiya riskinin idarə olunmasıdır. Şirkətin üzləşə biləcəyi korrupsiya riskinin minimum endirmək məqsədi ilə riskin müəyyən edilməsi, ölçülməsi və effektiv idarə edilməsi həyata keçirilir. 2012-ci il ərzində SOCAR-ın əsas və köməkçi bütün biznes proseslərində korrupsiya riskinin mövcüdiyyəti nöqtəyi nəzərdən monitorinq aparılmışdır. Riskin monitorinqi və qiymətləndirilməsi zamanı maraqlı tərəflərin rəylərinin öyrənilməsi, hesabatların (şirkət daxili, xarici təşkilat) təhlil olunması, xərclərin gözdən keçirilməsi, kommərsiya əlaqələri qurulan tərəflərin yoxlanılması haqqında sənədlərin incələnməsi, KİV-də yayılan məlumatların təhlil edilməsi və ekspert rəyləri əsasında aparılır. Monitorinqin nəticəsi əsasında isə hər bir biznes prosesinin və struktur vahidinin spesifikliyi nəzərə alınaraq riskin aradan qaldırılması üçün tədbirlər planı hazırlanmışdır. Qeyd olunmalıdır ki, Şirkət korrupsiya riskinin idarə olunması üçün yalnız və yalnız riskin azaldılması və ya fəaliyyətin həyata keçirilməsindən imtina yollarını seçmişdir.

Korrupsiya hallarının qarşını almaq üçün istifadə olunan digər üsul personalın bu istiqamətdə təliminin həyata keçirilməsidir. 2012-ci ildə həyata keçirilən bu təlimlər vasitəsi ilə Şirkət işçilərinə, xüsusi ilə də rəhbər işçilərə, anti-korrupsiya siyasəti, prosedurlar və bundan irəli gələn öhdəliklər təfsilatı ilə izah olunmuşdur. 2012-ci ilin oktyabr ayında ali rəhbərlik, eləcə də, Baş ofis və struktur vahidlərindəki 182 nəfər rəhbər işçinin iştirakı ilə "Korrupsiya ilə mübarizə və şəffaflığın artırılması üzrə Standartlar Toplusu" haqqında təlim kursu təşkil edilmişdir. Qeyd edilən təlimdə korrupsiya ilə mübarizə üzrə ümumi anlayışlar,

qanunvericilik, yeni qüvvəyə minəcək "Korrupsiya ilə mübarizə və şəffaflığın artırılması haqqında" standartlar toplusu əhatəli şəkildə izah olunmuş, bu haqda müzakirələr aparılmışdır.

Bununla yanaşı elektron şəkildə şirkətin bütün işçiləri göndərilən elektron materiallar vasitəsi ilə korrupsiya ilə mübarizə və şəffaflığın artırılması haqqında məlumatlandırılmışdır. Distant və əyani təlimlərin nəticələrinə əsaslanaraq təlimlərin effektivliyi, müvafiqliyi və kifayətliyi qiymətləndirilmiş, təkliflər hazırlanaraq növbəti il üçün tədbiq edilmək üçün sistemləşdirilmişdir. Şirkət öz fəaliyyəti ilə yanaşı qarşılıqlı əlaqədə olduğu, biznes münasibətləri qurduğu istənilən qurum, fiziki və hüquqi şəxsdən yuxarıda qeyd olunan məqamlarla bağlı müvafiq şəkildə davranıb, bu yöndə qərarlar qəbul etməyi tələb etməkdədir.

Şirkətə Korrupsiya halları haqqında məlumatlar əsasən aşağıdakı kanallardan daxil olur: Şirkətin ayırdığı qaynar xətlər (161 qaynar xətt, elektron <http://new.socar.az/socar/az/home/contact-us/email-us> və poçt) və daxili auditin aşkar etməsi ilə.

Məlumatlar daxil olduqdan sonra daxili tədqiqat aparılır. Məsələ araşdırılır, günahlandırılan şəxsin izahatı alınır, daxil olan iddia, izahat və əlavə sənədlərlə bərabər hüquqi qiymət verilməsi üçün müvafiq dövlət orqanına göndərilir. Dövlət orqanları məhkəmənin nəticəsi barəsində Şirkəti məlumatlandırmaq haqqını özündə saxlayır.

Qaynar xətt Korrupsiya ilə Mübarizə və Şəffaflığın artırılması haqqında standartlar toplusu əsasında 2013-cü ilin 1 yanvar tarixindən fəaliyyətə başlamışdır. 2012-ci il üçün Şirkət tərəfindən korrupsiya halları aşkarlan-

Maraqlı tərəflərlə əlaqə

SOCAR ölkənin və regionun ən güclü neft və qaz şirkətlərindən biri olaraq üzərinə düşən məsuliyyətin əhəmiyyət dərəcəsini qəbul edir və bu çərçivədə maraqlı tərəflərlə münasibətləri qorumağı, möhkəmləndirməyi, inkişaf etdirməyi ən əsas vəzifələrdən biri hesab edir. Maraqlı tərəflərlə qurulan əlaqələr Şirkətin 2012-ci ildə qəbul edilmiş Biznes Etikası məəcəlləsi vasitəsi ilə tənzimlənir. Qeyd olunan məəcəllədə açıq dialoq siyasəti, şəffaflıq və biznes sirri anlayışları arasındakı zərif sərhəddə ayrıca yer verilmişdir. Qurulan bütün münasibətlərdə bunun nəzərə alındığına Şirkət tərəfindən xüsusi diqqət yetirilir. Bu da öz növbəsində qarşılıqlı münasibətdə olduğu bütün tərəflərin maraqlarının eyni dərəcədə qorunmasını təmin edir.

Qarşılıqlı əlaqədə olmanın tezliyinə və fəaliyyətdən təsirlənmə dərəcəsinə görə Şirkət maraqlı tərəflər kimi işçi heyətini və həmkarlar ittifaqını, kütləvi informasiya vasitələrini, cəmiyyəti, ictimai, beynəlxalq və xarici təşkilatları, dövlət hakimiyyəti orqanlarını, partnyorları və qarşı tərəfləri müəyyən etməkdədir.

Şirkətin fəaliyyəti haqqında məlumatın cəmiyyətə obyektiv şəkildə çatdırılması və maraqlı tərəflərlə sağlam əlaqənin təmin edilməsi məqsədi ilə, korporativ əlaqə vasitəsi kimi qəzet, jurnal, televiziya, radio, rəsmi internet saytı, xəbər portalları və sosial şəbəkələrə (twitter, facebook, youtube) xüsusi diqqət ayrılır. Bu baxımdan, 2012-ci ildə SOCAR-ın korporativ saytı yenidən qurulmuş, zənginləşdirilmiş və daimi olaraq təzələnməkdədir. "Azərbaycan Respublikasının inkişafı naminə informasiya-kommunikasiya texnologiyaları üzrə milli strategiya"ya əsasən işlənib hazırlanmış və "Elektron Azərbaycan" Dövlət Proqramı çərçivəsində həyata keçirilən "E-hökumət" layihəsinə müvafiq olaraq korporativ sayt həm də, vətəndaşların elektron müraciət etməsi üçün xidmətlə təmin olunmuşdur. Bu xidmət vasitəsi ilə daxil olmuş müraciətlərə müvafiq struktur bölmələr tərəfindən baxılaraq, operativ cavab verilməkdədir. Şirkətin fəaliyyəti, nəaliyyətləri və ölkənin neft sənayesi barəsində məlumatların əks olunduğu jurnal, "SOCAR plus" çap və [www.socar-](http://www.socar-plus.az)

www.socar-plus.az internet səhifəsindən geniş auditoriya çıxmaqdadır. Yaxın perspektivdə ölkənin və Şirkətin maraqlarını qoruyacaq, Şirkətə məxsus, beynəlxalq televiziya kanalının fəaliyyətə başlaması planlaşdırılır.

Bütün bunlarla yanaşı, Şirkətin rəhbər şəxsləri mütəmadi olaraq cavabdeh olduqları sahələrlə bağlı televiziya, radio, qəzet və jurnallarda çıxışlar edir, maraqlı tərəfləri məlumatlandırır, kütləvi informasiya vasitələri (KİV) əməkdaşları tərəfindən ünvanlanan sualları cavablandırırlar. Qeyd olunan çıxışlar və suallar əsasən şirkətin yerli və beynəlxalq investisiya layihələri, əməkdaşları və icma ilə qarşılıqlı münasibətləri və digər mövzular ətrafında olmuşdur. Yerli və xarici kütləvi informasiya vasitələrində Şirkətin fəaliyyəti ilə bağlı informasiyalar, video çarxlar yerləşdirməklə və əhəmiyyətli kütləvi tədbirlərdə sponsor kimi çıxış etməklə Şirkət reklam olunmaqdadır ki, bu da normal biznes mühitində vacib məqamlardan biridir.

Şirkətin maraqlı tərəf olaraq diqqət yetirdiyi digər şəxslər isə, onun işçi heyətidir. SOCAR insan kapitalını özünün dəyərli aktivisi hesab edir, heyətin inkişafına qoyulan investisiyaları isə öz gələcəyinə qoyulan investisiyalar kimi qəbul edir. Şirkət öz işçilərinə karyera yüksəlişi və peşəkar inkişaf imkanlarını yaradır və onların iş şəraitinin yaxşılaşdırılmasına dair işlər görür, layihələr həyata keçirir. İşçi heyətinin qorunması, istehsalat qəzalarının qarşısının alınması, fəhlə və qulluqçuların sosial müdafiəsinin gücləndirilməsi, hüquqlarının qorunması, sosial təyinatlı obyektlərin fəaliyyətinin müasir tələblərə uyğunlaşdırılması məsələləri SOCAR-ın Həmkarlar İttifaqı təşkilatı ilə sıx əməkdaşlıq şəraitində həll olunmaqdadır.

Maraqlı tərəflərlə əlaqə

Azərbaycan Neft və Qaz Sənayesi İşçiləri Həmkarlar İttifaqı Respublika Komitəsi SOCAR ilə üç illik müddəti əhatə edən Sahə (tarif) Kollektiv Sazişi imzalanmasında əsas tərəflərdən biri kimi çıxış edir. Qeyd olunan sənəd işçinin iş və istirahət vaxtı, əmək haqqı, sosial təminatı, əməyin mühafizəsi, peşə hazırlığı və ixtisasının artırılması, gender bərabərliyi və gənclərin məşğulluğu məqamlarını tənzimləməkdədir. Üç il müddəti əhatə edən, sonuncusu 2011-ci ildə hazırlanmış Sahə(tarif) Kollektiv Sazişin yenisi üzərində iş aparılmaqdadır. Qeyd olunan yeni Sahə (tarif) Kollektiv Saziş 2014-cü ildə qüvvəyə minəcəkdir. Yüz faiz səhmləri dövlətə aid olan SOCAR həm də, kommertiya təşkilatı olaraq dövlət qurumları qarşısında öhdəlikləri mövcuddur. Azərbaycan Respublikasının dövlət büdcəsi haqqında qanununun tətbiqi barədə Azərbaycan Respublikası Prezidentinin fərmanlarına uyğun olaraq, hər fiskal il SOCAR-ın illik gəlirlər və xərclər smetası tərtib olunur, Azərbaycan Respublikası Sənaye və Energetika, İqtisadi İnkişaf, Vergilər və Maliyyə Nazirlikləri tərəfindən razılaşdırıldıqdan sonra müvafiq qaydada Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabineti tərəfindən təsdiq

olunur və onun icrasının monitorinqi aidiyyəti orqanlar tərəfindən həyata keçirilir. Şirkətin müəssisə və təşkilatlarında baş vermiş əməliyyatların uçotu, maliyyə vəziyyəti və maliyyə nəticələrinə dair mühasibat və statistik hesabatlar və vergi bəyannamələri Azərbaycan Respublikasının müvafiq qanunvericilik aktlarına uyğun hazırlanaraq Vergilər Nazirliyi, Maliyyə Nazirliyi, Dövlət Statistika Komitəsi, Sənaye və Energetika Nazirliyi, İqtisadi İnkişaf Nazirliyi, Beynəlxalq Valyuta Fondu və digər qurumlara təqdim edilir. Şirkət tərəfindən Vergilər Nazirliyi, Maliyyə Nazirliyi və digər səlahiyyətli dövlət

qurumları tərəfindən aparılan yoxlamalara xüsusi şərait yaradılır. Bütün bunlarla bərabər, Şirkətdə Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi tərəfindən ətraf mühitin mühafizəsi sahəsində mövcud qanunvericiliyin və bu sahədə qəbul olunmuş normativ-hüquqi aktların tələblərinə uyğunluğun vaxtaşırı monitorinqi də, aparılır. Bu monitorinqlər əsasında müəyyən olunmuş çatışmazlıqlar tez bir zamanda SOCAR-ın məsul strukturları tərəfindən aradan qaldırılır, müsbət tövsiyələr tətbiq edilir. Şirkət, eyni zamanda, biznes münasibətində olduğu şəxslər qarşısında olan öhdəliklərini də tam şəkildə yerinə yetirməkdədir. Texniki və digər səbəblərdən yaranan biləcək arzuolunmaz hallarda isə məsuliyyəti üzərinə götürərək, qısa vaxt ərzində nöqsanların aradan qaldırılmasına çalışır. Buna misal olaraq, xam neft, qaz və onların emalından əldə edilən məhsullar dövlət qurumları tərəfindən yoxlanmaqla yanaşı, İSO standartlarına əsasən bir neçə dəfə Şirkətin öz laboratoriyalarında da analiz edilməkdədir. Alıcıya məhsulun ötürülməsindən əvvəl isə Şirkət və alıcının razılığı ilə üçüncü beynəlxalq qurum tərəfindən yoxlama həyata keçir

rilir. Əhaliyə satılan benzin, təbii qaz, digər neft və qaz məhsulları eyni qaydada laboratoriyalarda yoxlamalardan keçirildikdən sonra son olaraq alıcıya çatdırılır. Bütün bu proseslər Şirkətin münasibət-də olduğu istər fiziki, istərsə də hüquqi şəxslərin önündə daşdığı məsuliyyəti necə yüksək dərəcədə qavradığına dəlalət edir. Şirkət ölkədə ən böyük vergi ödəyicisi, həm də işə götürən olaraq cəmiyyətə müsbət töf-hələrini verməkdədir. Ən böyük işə götürən olaraq o nəinki, işçinin eyni zamanda onun ailə üzvlərinin rifah səviyyəsinin yüksəlməsində də aparıcı rolunu öz üzərinə götürmüşdür. SOCAR üçün əhə-miyyət daşıyan digər bir məqam cəmiyyətin Şirkətə bəslədiyi etibarını qorunmaq və göstərilən etimadı doğrultmaqdır. SOCAR həyata keçirdiyi bütün layihələrdə buna xüsusi diqqət yetirir. Şirkət haqlı olduğu hallarda belə cəmiyyətin və xüsusi ilə aztəminatlı ailələrin zərər çəkməməsi üçün ən optimal həll yollarını tapmağa çalışmaqdadır. SOCAR-ın sahib olduğu əsas neft və qaz mədənlərinin yerləşdiyi Abşeron yarımadasında son illərdə urbanizasiya prosesi yüksəlmiş, əhalinin sayı və sıxlığı kəskin artmışdır. Bunu nəzərə alaraq Şirkət son illərdə ekoloji və sosial layihələrə daha çox vəsait ayırmağa başlamışdır. Urbanizasiya prosesinin yüksəlməsinin digər bir nəticəsi isə, son dövrlərdə SOCAR-ın sahib olduğu torpaqlarda əhali tərəfindən aparılan qeyri-qanuni tikinti işlərinin sayının artmasıdır. SOCAR neft-qaz əməliyyatları üçün Şirkətin istifadəsinə ayrılmış sənaye təyinatı bu torpaq sahələrində tikinti apararaq əhalini KİV – lər vasitəsi ilə məlumatlandırır, neft və qaz boru kəmərlərinin mühafizə zonasında tikili aparmağın ilk növbədə onlar üçün həyati risk daşması

istiqamətində ehtiyac yarandığı halda izahatlar verir, cəmiyyətlə şirkət arasında uzun illər mövcud olan müsbət əsaslı münasibətləri qoruyur. SOCAR ictimai, beynəlxalq və xarici təşkilatlarla da sıx əlaqə qurmaqdadır. 2003-cü ildə Londonda ilk dəfə keçirilən Mineral Ehtiyatların Həsilatı ilə Məşğul olan Sənaye Sahələrində Şəffafıqlıq Təşəbbüsündə (Extractive Industries Transparency Initiative) Azərbaycan fəal iştirak etmişdir. Bunun davamı olaraq Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 13 noyabr 2003-cü il tarixli sərəncamına əsasən MHŞT üzrə komissiya yaradılmışdır. Bir il sonra isə Komissiya, yerli və xarici neft və qaz şirkətləri və qeyri hökumət təşkilatlarının Mədən Sənayesində Şəffafıqlığın Artırılması Koalisiyası arasında üçtərəfli “MHŞT-nin Azərbaycanda tətbiqinə dair qarşılıqlı anlaşma memorandumu” imzalamışdır. SOCAR və onun təsis payı olan bəzi təşkilatlar memorandumda tərəf olaraq iştirak etmişdir. Sənədə müafiq olaraq SOCAR təşəbbüsə illik və yarımillik hesabatlar təqdim etməkdədir. Bütün bunlarla yanaşı, Almaniyanın İqtisadi Tədqiqatlar İnstitutu ilə SOCAR arasında əməkdaşlıq nəticəsində “İqlim dəyişmələrinə təsirin azaldılması üzrə SOCAR-ın strategiyası” sənədi hazırlanmış və həmin Strategiyanın icrası ilə bağlı geniş tədbirlər həyata keçirilmişdir. 2012-ci ildə SOCAR “BP Azərbaycan” neft şirkəti ilə birgə ekoloji risklərin idarə olunması, neft dağılmaları hallarında fəaliyyətin təşkili və önləyici tədbirlərin reallaşdırılması istiqamətində seminarlar təşkil olunmuşdur. Artıq 20 ilə yaxındır ki, SOCAR AÇG, BTC və digər enerji layihələrinin həyata keçirilməsində dünyanın aparıcı enerji şirkətləri ilə sıx əməkdaşlıq edir. Bütün bu

layihələrdə tərəfdaş-şirkətlər arasında münasibətlər qarşılıqlı fayda, etimad və hörmət əsasında qurulmuşdur. Xüsusi ilə də, Həsilatın Pay Bölgüsü Sazişi çərçivəsində həyata keçirilən işlərdə SOCAR dövlətin maraqlarını qoruyan tərəf olaraq çıxış etməklə yanaşı iş prosesinin doğru və səmərəli olduğuna nəzarəti həyata keçirir. Bununla da o həm şəxsi-dövlət, həm də digər partnyorların maraqlarını qorumuş olur. Şirkətin həm partnyor həm də podratçı şirkətlərlə münasibətləri Rəhbərlik tərəfindən təsdiq edilmiş normativ sənədlər vasitəsi ilə tənzimlənir. Son dövrlərdə SOCAR səhmlərə nəzarət paketini əlində saxlamaqla xarici tərəfdaşlarla birgə müəssisələr və alyanslar yaratmağa üstünlük verir ki, buna misal olaraq TANAP və Petkim layihələri göstərilə bilər. Türkiyə Respublikasında reallaşdırılacaq bu layihələr iki ölkə arasındakı iqtisadi əlaqələrə də öz tövəhsini verəcəkdir. SOCAR-ın fəaliyyətində vacib tərəfdaşlardan digəri bank kreditləri təqdim edən və avrobond emisiyası prosesində fəal iştirak edən dünyanın ən qabaqçıl banklarıdır. Belə banklara, Almaniyanın Deutsche bankı, Fransanın Natixis, BNP Paribas və Societe Generale bankları, Hollandiyanın İNG bankı, Yaponiyanın SMBS bankı, Amerika Birləşmiş Ştatlarının Citi bankı və JP Morgan bankları, Türkiyənin Yapı Kredi bankını misal göstərmək olar. Yüksək etibarlılığı səbəbindən bankların Şirkət qarşısında qoyduğu məhdudiyyətlər minimal dərəcəyədək azalmaqla, kredit bazarında ən əlverişli şərtlərlə kredit təklif olunmaqdadır. Bundan əlavə, Şirkət 2012-ci ildə London fond birjasında Eurobond buraxmışdır ki, bu da investisiya şirkətləri ilə əlaqələri genişləndirmək üçün imkanlar yaratmışdır.

İnsan resurslarının idarə edilməsi

İnsan resurslarının idarə edilməsi

İnsan kapitalını özünün ən dəyərli aktivi hesab edən SOCAR personalın inkişafına qoyulan investisiyaları öz gələcəyinə qoyulan investisiyalar kimi qəbul edir. Şirkət işçilərin sosial rifahının yaxşılaşdırılmasını daim diqqət mərkəzində saxlayır, personalın peşəkar inkişaf imkanlarını və karyera yüksəlişini öz fəaliyyətinin prioritet istiqamətlərindən hesab edir.

İnsan resurslarının idarə edilməsi mərkəzləşdirilmiş qaydada SOCAR-ın baş ofisi səviyyəsində aparılır. Şirkətdə Kadrların idarə edilməsi komitəsi və İnsan Resursları Departamenti (İRD) fəaliyyət göstərir.

Kadrların idarə edilməsi komitəsinin

əsas vəzifəsi Şirkətin baş ofisini yüksək ixtisaslı kadrlarla təmin etmək və struktur vahidlərdə rəhbər vəzifələrə namizədlər axtarmaqla bərabər, SOCAR-ın kadr siyasətinin struktur bölmələrin müvafiq xidmətlərində həyata keçirilməsinə nəzarət etməkdir. Strukturunda Uçot və işçilərlə əlaqələr, İşə qəbul və yerləşdirmə, Təlim və inkişaf və Testləşdirmənin təşkili şöbələri ilə fəaliyyət göstərən İnsan Resursları Departamenti kadrların seçilməsi və işə götürülməsi, işçilərin karyera inkişafının planlaşdırılması və onların əmək fəaliyyətinin qiymətləndirilməsi, eləcə də Şirkətdə kadrların idarə edilməsi proseslərinin gələcəkdə təkmilləşdirilməsi, işçilərin təklif və rəylərinin baxılması məqsədilə təsis edilmişdir.

Bu məqsədlərə çatmaq üçün Şirkət İRD – nin bilavasitə

təşkilatçılığı ilə aşağıdakı proqram və layihələri həyata keçirir :

- **Daxili və xarici təqaüd proqramları**
- **Ödənişli yay təcrübəsi proqramı**
- **SOCAR yay məktəbi layihəsi**
- **Karyeranın idarə edilməsi layihəsi**
- **Gələcəyin mühəndisləri layihəsi**

İnsan Resursları Departamenti SOCAR-ın kadr təminatı, potensial kadrların cəlb olunması, gənclərin SOCAR üçün prioritet ixtisaslara həvəsinin artırılması istiqamətində də fəaliyyət göstərir. Perspektivli gənc neftçi mütəxəssislərin hazırlanması, tələbələrin neft-qaz sənayesi, emal və neft kimyası sahələrində müasir elmi və təcrübə biliklərə yiyələnməyə həvəsləndirilməsi, eyni zamanda tələbələrin sosial rifahının yaxşılaşdırılmasına dəstək məqsədi ilə Azərbaycanın ali təhsil müəssisələrinin tələbələri

İnsan resurslarının idarə edilməsi

üçün Təqaüd Proqramları həyata keçirir. 2011-2012-ci tədris ilinin I semestr nəticələrinə əsasən Daxili Təqaüd Proqramı üzrə sənəd qəbulu prosesi həyata keçirilmişdir. Proqram qoşulmaq üçün Azərbaycanın 20 ali təhsil müəssisəsindən 2014 nəfər tələbə müraciət etmiş, 1709 nəfər tələbə proqramın tələb və şərtlərinə uyğun gəlidiyi üçün Tələbə Qəbulu üzrə Dövlət Komissiyasının (TQDK) həyata keçirdiyi test imtahanına buraxılmış və onlardan 1483 nəfəri imtahanda iştirak etmişdir. Komissiya üzvlərinin müəyyən etdikləri müvafiq keçid balını toplayan 384 nəfər tələbə növbəti mərhələyə, yəni müsahibəyə dəvət almışlar. Müsahibə zamanı 184 nəfər tələbə təqaüdcü statusuna layiq görülmüş, onlardan 83 nəfəri ilk dəfə SOCAR təqaüdcüsü seçilmişdir. 2011-2012-ci tədris ilinin I semestr nəticələrinə əsasən Daxili Təqaüd Proqramı üzrə ilk dəfə SOCAR-ın təqaüdcüsü olmuş 83 nəfər tələbəyə 03.12.2012-ci il tarixində SOCAR-ın Kadr, rejim və informasiya texnologiyaları üzrə vitse-prezidenti Xalik Məmmədovun iştirakı ilə plastik bank kartlarının - təqaüd kartlarının verilməsi mərasimi təşkil edilmişdir. Mərasimdə tələbələrə bank kartları ilə yanaşı hədiyyələr də təqdim olunmuşdur. Bununla bərabər SOCAR tələbələrin yay tətillərini səmərəli təşkil etmək üçün 2010-cu ildən etibarən hər il "Ödənişli Yay Təcrübəsi" proqramını da həyata keçirir. Hər il olduğu kimi 2012-ci ildə də Azərbaycan Respublikasının və xarici ölkələrin müxtəlif ali məktəblərində neft-qaz, neft-qaz qurğuları, qazma, geofizika, geologiya, proseslərin avtomatlaşdırılması, kompüter, inşaat, boru kəmərləri, ekologiya, neft-kimya və kimya mühəndisliyi,

energetika, iqtisadiyyat, proqramçı və insan resurslarının idarəedilməsi ixtisasları üzrə təhsil alan, Azərbaycan vətəndaşı olan tələbələrin iştirakı ilə yay tətili müddətində istehsalat təcrübəsi keçmək üçün "Ödənişli Yay Təcrübəsi" proqramına başlanılmışdır. Proqram tələbələrin neft sənayesinin müxtəlif sahələrində təcrübi biliklərinin artırılması, onların real iş şəraiti ilə yaxından tanış olması, nəzəri biliklərinin təcrübədə yoxlanılması, həmçinin iş keyfiyyətləri barədə SOCAR-da daha dolğun informasiyanın toplanması məqsədi ilə həyata keçirilir. Proqramda təhsil aldığı ali məktəbdən asılı olmayaraq, qeyd olunan ixtisaslar üzrə bakalavrın əsasən 2, 3, 4-cü kursları və magistraturanın 1 və 2-ci kurslarını bitirən tələbələr iştirak etmişlər. SOCAR-ın 2012-ci ildə həyata keçirdiyi "Ödənişli Yay Təcrübəsi" proqramına sənəd qəbulu həyata keçirilmişdir. Proqrama Azərbaycanın və xarici ölkələrin universitetlərinin bakalavr və magistratura pillələrində təhsil alan 836 nəfər Azərbaycan vətəndaşı olan tələbə müraciət etmişdir. Müraciət edən namizədlərdən 251 nəfəri SOCAR-ın idarə və müəssisələrində təcrübə keçmək üçün seçilmişdir. Onu da qeyd etmək lazımdır ki, təcrübəyə qəbul edilmiş tələbələrdən 152 nəfəri SOCAR-ın təqaüdcüsüdür. Yay təcrübəsi tələbənin istəyindən asılı olaraq, 1 və ya 2 ay müddətində davam edir. Proqramın şərtlərinə görə tələbələrlə həmin müddətə müvəqqəti əmək müqaviləsi bağlanır və onlar ən aşağı dərəcəli mütəxəssis vəzifəsində işə qəbul olunur. İşlədiyi vaxta və vəzifəsinə müvafiq olaraq təcrübəçilərə əmək haqqı verilir. Eyni zamanda SOCAR işçiləri üçün mövcud olan bütün güzəştlər təcrübəçilərə də şamil edilir.

Seçilən namizədlərdən 237 nəfəri proqramda iştirak etmişdir. Tələbələr 19 müəssisədə 1 (bir) və ya 2 (iki) aylıq ödənişli təcrübə keçmişlər. SOCAR-ın "Ödənişli Yay Təcrübəsi" proqramının ölkə KİV-də işıqlandırılması üçün Media Plan hazırlanmışdır. Media-plana əsasən müəyyən olunmuş vaxt interivalı çərçivəsində, SOCAR-ın əməkdaşları KİV əməkdaşları ilə birlikdə tələbələrin istehsalat təcrübələri keçdikləri müəssisələrə getmiş, tələbələrin iş rejimləri ilə yaxından tanış olaraq "Ödənişli Yay Təcrübəsi proqramı"nı media-da işıqlandırmışlar. "Ödənişli Yay Təcrübəsi" Proqramı bitdikdən sonra hər bir tələbə barəsində onun təcrübə keçdiyi müəssisədən təcrübə hesabatları alınaraq sistemləşdirilmişdir. Hesabatda təcrübəçi tələbə barəsində ətraflı məlumatlar yerinə yetirdiyi işlər, kollektivdə işləmə qabiliyyəti, şəxsi keyfiyyətləri, təcrübə rəhbəri barəsində məlumatlar və s. haqqında məlumatlar yer almışdır. Əvvəlki illərdə olduğu kimi, 2012-ci il üzrə də "Ödənişli Yay Təcrübəsi" Proqramı bitdikdən sonra "Mənim SOCAR-da Yay Təcrübəm 2012" adlı inşa müsabiqəsi keçirilmişdir. Təcrübəçi olmuş tələbələr inşa müsabiqəsinə qoşulmaq üçün müraciət etmişlər. İnşa müsabiqəsinə 21 nəfər təcrübəçi tələbə qatılmışdır. Müsabiqə əsasında daxil olan inşalar məntiqilik, orijinallıq, mövzuya yaradıcı yanaşma və struktur kriteriyaları baxımından 5 ballıq sistemlə qiymətləndirilmişdir. Sonda inşalara verilən qiymətlər əsasında orta bal müəyyən edilmişdir. Qiymətləndirməyə əsasən müsabiqədə 21 inşadan 3-ü, müvafiq olaraq, I, II və III yerlərə layiq görülmüşdür. **"Ödənişli Yay Təcrübəsi" proqramının iştirakçıları arasında**

anonim sorğu həyata keçirilmiş, sorğuda iştirak edən 90 nəfər tərəfindən “Ödənişli Yay Təcrübəsi” layihəsinin ildən-ile daha da inkişaf etdirilməsinə Şirkətin yardımçı olması arzu edilmişdir.

SOCAR-ın 2012-ci ildə gördüyü işlər arasında hər il olduğu kimi “SOCAR Yay Məktəbi” layihəsi də xüsusi yer tutur. “SOCAR Yay Məktəbi 2012” layihəsinə sənəd qəbulu həyata keçirilmişdir. “SOCAR Yay Məktəbi 2012” layihəsinin ötən illərdə keçirilən anoloji layihələrdən fərqləndirən cəhətlərdən biri tələbələrle yanaşı SOCAR işçilərinin də layihədə iştirak etməsi olmuşdur.

“SOCAR Yay Məktəbi” layihəsinə seçim bir neçə mərhələdən ibarətdir. Layihənin I mərhələsində ilkin şərtlərə cavab verən namizədlərin məntiqi təfəkkürünün yoxlanılması üzrə test imtahanları keçirilir. II mərhələdə isə SOCAR-ın mütəxəssisləri tərəfindən müsahibələr aparılır. “SOCAR Yay Məktəbi” layihəsi çərçivəsində iştirakçıların yay tətিলinin səmərəli təşkili ilə bərabər, SOCAR-ın Xa-

rici Təqaüd Proqramının məzunları və digər mütəxəssisləri tərəfindən tələbələrə Neft-qaz üzrə danışıqlar, hüquqi aspektlər, Geoloji axtarış, kəşfiyyat, işlənmə, Neft və qazın hasilatı və nəqli, Sosial layihələrin inkişafı, Kapital qoyuluşları və iqtisadi əməliyyatlar, Neft-Qaz emalı və Neft-Kimya, Strateji inkişaf və Ekologiya, İnsan Resurslarının İdarə olunması və s. mövzular ətrafında geniş mü-hazirələr də deyilmişdir. Mü-hazirələrdən əlavə iştirakçılara SOCAR-ın müəyyən olunmuş təşkilat və müəssisələrinə ekskursiyalar təşkil olunmuşdur. “Yay Məktəbi 2012” layihəsinə 39 ölkədaxili və xarici universitetlərdə təhsil alan 272 nəfər namizəd müraciət etmişdir. (2010-cu ildə 23 universitet, 2011-ci ildə isə 31 universitetdən müraciət olunmuşdur). Müraciət edənlərdən ilkin şərtlərə cavab verən 208 nəfər namizədin məntiqi təfəkkürünün yoxlanılması ilə “SOCAR Yay Məktəbi 2012” layihəsinin birinci turu həyata keçirilmişdir. Namizədlərə məntiqi təfəkkür üzrə 50 test sualı təqdim olunmuşdur.

Layihənin 1-ci turundan ixtisas qrupları üzrə müvafiq keçid balını toplayan 81 nəfər namizəd 2-ci tura - müsahibələrə buraxılmışdır. Müsahibələr SOCAR-ın İnsan Resursları Departamentində mütəxəssislər tərəfindən keçirilmişdir. Müsahibələrdə namizədlər bilik və dünyagörüş, ixtisas, davranış və s. kriteriyalar əsasında qiymətləşdirilmişdir.

Müsahibələrdə özünü doğruldan, mütəxəssislərin suallarına daha düzgün cavablar verən 36 namizəd iştirakçı seçilmək hüququ qazanmışdır.

Bu layihə çərçivəsində iştirakçılara təlim və mü-hazirələr 10 gün ərzində Ramada-Baku otelində keçirilmişdir.

İxtisaslı kadr potensialının hazırlanmasının daha erkən mərhələdə aparılmasının müsbət cəhətləri nəzərə alınaraq, orta məktəblərin yuxarı sinif şagirdlərini əhatə edən “Gələcəyin mühəndisləri” layihəsinə start verilmişdir. Bu layihənin əsas məqsədi 9-11-ci sinif şagirdlərini ölkə və SOCAR üçün prioritet sayılan “Mühəndislik” ixti-

İnsan resurslarının idarə edilməsi

sası istiqaməti üzrə yönləndirmək, gələcəyin mühəndisləri ilə təhsil aldıkları müddətdə müxtəlif proqramlar çərçivəsində maarifləndirici işlər aparmaq və beləliklə gələcək üçün peşəkar kadrlar yetişdirməkdir. “Gələcəyin mühəndisləri” layihəsinin məktəblilər arasında tanıtılması məqsədilə SOCAR-ın əməkdaşları ilkin olaraq yeni istifadəyə verilmiş

328 sayılı tam orta məktəbdə, Nizami rayonu ərazisində yerləşən “Zəngi” liseyində, Xətai rayonunda yerləşən 287 sayılı “Zəkalar” və Heydər Əliyev adına liseylərdə, Yasamal rayonunda yerləşən Bakı Avropa liseyində şagirdlər qarşısında təqdimatla çıxış etmişdir.

SOCAR tərəfindən həyata keçirilən bütün proqram və layihələr üzrə keçirilən test imtahanlarının operativliyinin təmin olunması, məxfiliyin qorunması və kənar müdaxilələrin qarşısının alınması məqsədi ilə 2012-ci ildə İnsan Resursları Departamentində Testləşdirmənin təşkili şöbəsi yaradılmış və Şirkətdaxili test imtahanlarının təşkili, test tapşırıqlarının hazırlanması, (İxtisas, məntiqi təfəkkürün yoxlanılması, Azərbaycan və SOCAR-ın fəaliyyət sahəsi, komputer bilikləri, Əməyin mühafizəsi və təhlükəsizlik texnikası, milli dövlətçilik, tarix və digər fənnlər üzrə) ekspertizası və test nəticələrinin avtomatik olaraq imtahanda iştirak edən vətəndaşların elektron poçt ünvanlarına göndərilməsinə başlanmışdır.

2012-ci ildə insan resurslarının idarə edilməsi sahəsində “SOCAR-ın struktur bölmələrində başqa işə keçirilmə haqqında” və “SOCAR-ın struktur bölmələrində işçilərə növbəti əməyin ödənilməsi və ixtisas dərəcələrinin verilməsi haqqında” qaydalar işlənib hazır-

lanmış və tətbiq edilmişdir. Bundan əlavə 2012-ci ildə “SOCAR-da karyeranın idarə edilməsi haqqında” qaydaların lahiyə versiyası işlənib hazırlanmış və karyeranın idarə edilməsi sisteminin pilot layihəsi SOCAR-ın Ekologiya, İnformasiya Texnologiyaları və Rabitə İdarələrində tətbiq edilmişdir.

Beləliklə 2012-ci ilin yekunu olaraq 2011-2012-ci tədris ilindən etibarən SOCAR-ın həyata keçirdiyi layihələrdə iştirak etmiş, fəallığı, eləcə də təhsil göstəriciləri ilə fərqlənmiş gənclər üçün “Şərəf lövhəsi” bölməsi təsis edilmişdir.

Adları Şərəf lövhəsinə düşmüş tələbələrə əlavə heç bir imtiyaz verilməsə də, “Şərəf lövhəsi” onların gələcək layihələrdə daha fəal olmalarına, digər tələbələr üçün isə fərqli bir motivasiya rolunu oynamasına səbəb olmuşdur. Bütün bunlarla bərabər Azərbaycan Respublikasının qanunvericiliyinə uyğun olaraq işlənib hazırlanmış və Şirkətin daxili proseduru və normativlərinə əsaslanan Heyətin idarə edilməsi siyasəti təsdiq edilmişdir. Siyasətin həyata keçirilməsi üzrə məsuliyyəti kadrların idarə edilməsi üzrə məsul qurumlar, eləcə də heyətlə qarşılıqlı əlaqə proseslərinin ümumi rəhbərliyini həyata keçirən struktur bölmələrin rəhbərləri daşıyır. SOCAR-ın müəssisələrində işçilərin sayının optimallaşdırılması ilə bağlı aparılan işlər 2012-ci ildə də davam etdirilmiş, “Azərikimya” İstehsalat Birliyi, Geofizika və geologiya İdarəsi, Neft Kəmərləri İdarəsi, Sosial İnkişaf İdarəsi, Kompleks Qazma İşləri Trestləri üzrə işçilərin sayının yenidən optimallaşdırılması aparılmış, Marketing və İqtisadi Əməliyyatlar İdarəsi üzrə optimal say müəyyən edilmişdir. SOCAR-da aparılan struktur

dəyişiklikləri ilə bağlı mütəmadi olaraq müəssisələr üzrə müəyyən edilmiş optimal saylara yenidən baxılmışdır.

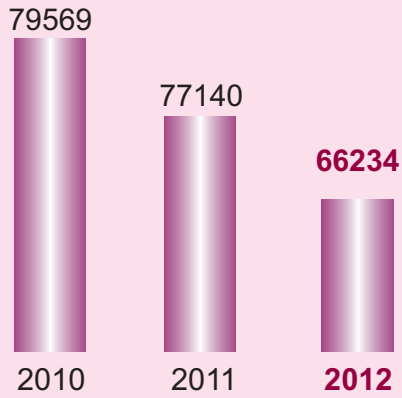
SOCAR Azərbaycanda ən iri işə götürənlərdən biri olaraq, minlərlə insanı iş yerləri və qənaətbəxş əmək haqqı ilə təmin edir. Hesabat ilində Şirkətin strukturunda bir sıra əhəmiyyətli dəyişikliklər aparılmışdır ki, bu da heyətin sayının dinamikasına təsir göstərmişdir. 2012-ci ildə SOCAR üzrə işçilərin sayı 10906 nəfərdən azalaraq 01.01.2013-cü il tarixdə 66234 nəfər olmuşdur. İşçilərin sayının azalması şirkətin balansında olan mənzil-kommunal, məktəbəqədər tədris müəssisələrinin və mədəniyyət saraylarının, səhiyyə və digər sosial obektlərinin müvafiq mərkəzi və yerli icra hakimiyyəti orqanlarının və qurumlarının balansına verilməsi (cəmi: 6429 nəfər) və SOCAR-ın müəssisələrində (Təhlükəsizlik idarəsi – 313 nəfər, “Azərikimya” İB-958 nəfər, Marketing və iqtisadi əməliyyatlar idarəsi – 410 nəfər, H.Əliyev adına BDÖZ – 1295 nəfər, Xəzər Dəniz neft Donanması - 318 nəfər, Kompleks Qazma İşləri Trestləri – 1061 nəfərin azadılması) işçilərin sayının optimallaşdırılması istiqamətində aparılan işlər nəticəsində olmuşdur.

Öz işçiləri qarşısında olan məsuliyyətini dərk edərək, Şirkət optimallaşdırma zamanı mənfi nəticələrin minimuma endirilməsi üçün bütün mümkün tədbirləri görmüşdür. Belə ki, Şirkətdən çıxan işçilərə əmək haqqının beş misli həcmində kompensasiya ödənilmişdir.

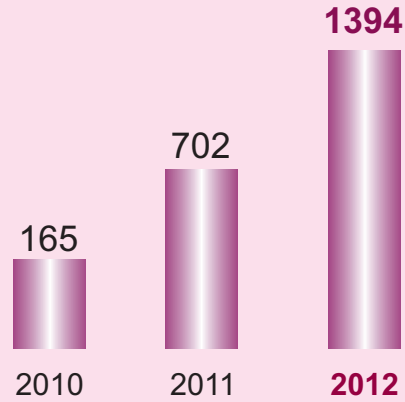
Bu cür tədbirlər nəticəsində 2012-ci ildə siyahı sayı 10.9 min nəfərədək azalmış, kadr axınının səviyyəsi 8.6%, Şirkətin işçilərinin orta yaşı həddi – 42.3 olmuşdur.

İnsan resurslarının idarə edilməsi

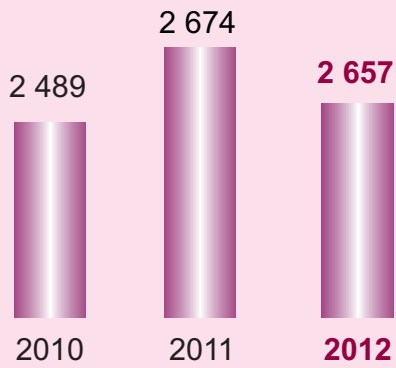
SOCAR üzrə 2010-2012-ci illərdə işçilərin sayının dinamikası, nəfər

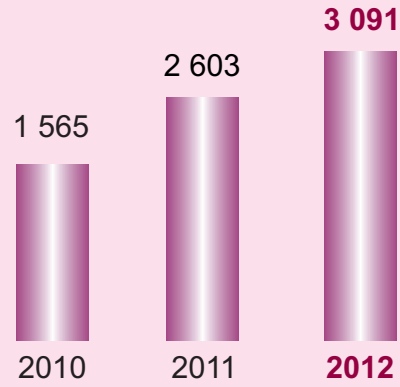
SOCAR Enerji Ukrayna üzrə 2010-2012-ci illərdə işçilərin sayının dinamikası, nəfər

SOCAR Enerji Türkiyə üzrə 2010-2012-ci illərdə işçilərin sayının dinamikası, nəfər

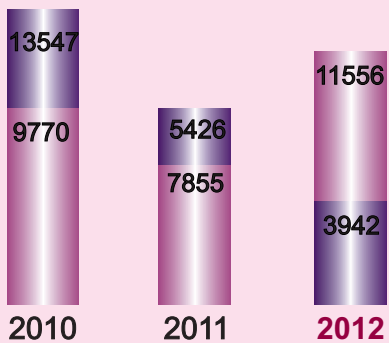

SOCAR Enerji Gürcüstan üzrə 2010-2012-ci illərdə işçilərin sayının dinamikası, nəfər

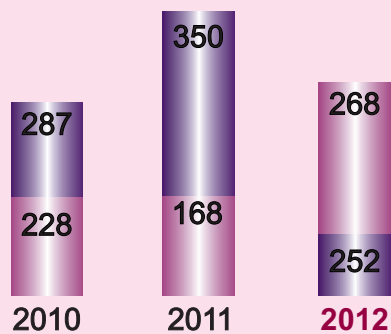
SOCAR üzrə 2010-2012-ci illərdə işə qəbul edilmiş və işdən çıxmış işçilərin sayı, nəfər

■ işə qəbul edilmiş işçilər, nəfər
■ işdən çıxmış işçilər, nəfər

SOCAR Enerji Türkiyə üzrə 2010-2012-ci illərdə işə qəbul edilmiş və işdən çıxmış işçilərin sayı, nəfər

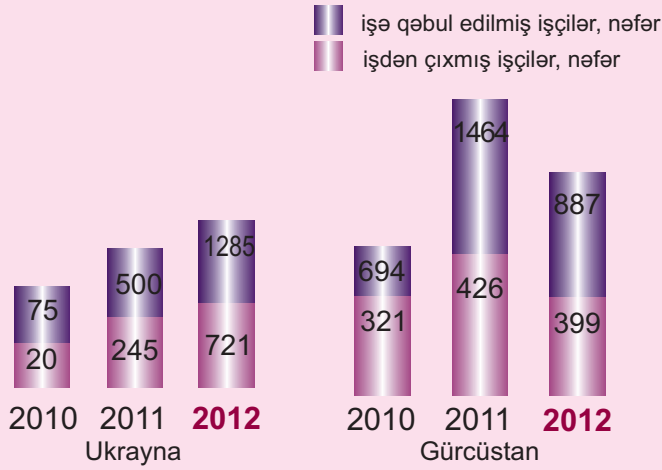
■ işə qəbul edilmiş işçilər, nəfər
■ işdən çıxmış işçilər, nəfər

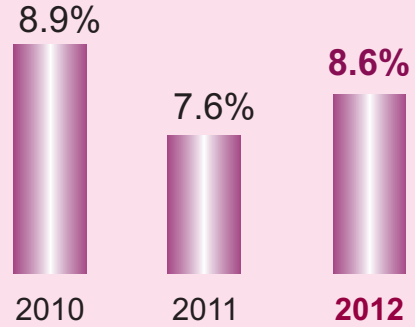
¹⁰ 2012-ci ildə SOCAR üzrə işçilərin sayı 10906 nəfərdən azalaraq 01.01.2013-cü il tarixdə 66234 nəfər olmuşdur. İşçilərin sayının azalması şirkətin balansında olan mənzil-kommunal, məktəbəqədər tədris müəssisələrinin və mədəniyyət saraylarının, səhiyyə və digər sosial obyektlərinin müvafiq mərkəzi və yerli icra hakimiyyəti orqanların və qurumların balansına verilməsi nəticəsində olmuşdur.

İnsan resurslarının idarə edilməsi

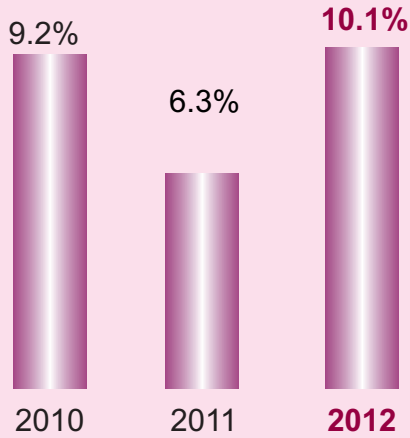
SOCAR Enerji Gürcüstan və Ukrayna üzrə 2010-2012-ci illərdə işə qəbul edilmiş və işdən çıxmış işçilərin sayı, nəfər

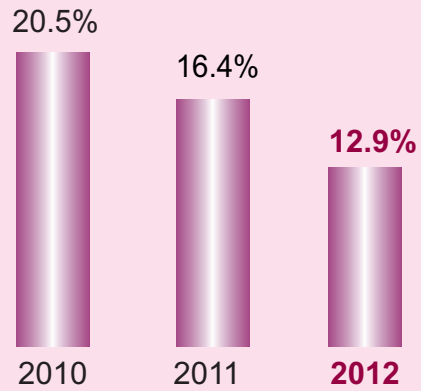
SOCAR üzrə 2010-2012-ci illərdə kadr axını, %

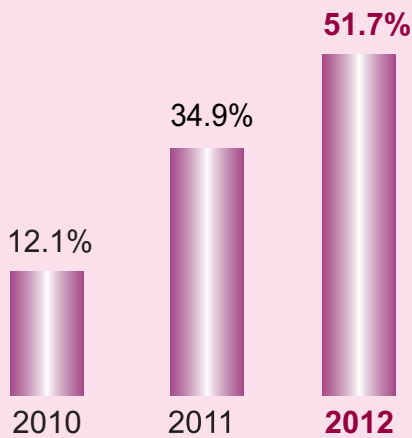
SOCAR Enerji Türkiyə üzrə 2010-2012-ci illərdə kadr axını, %

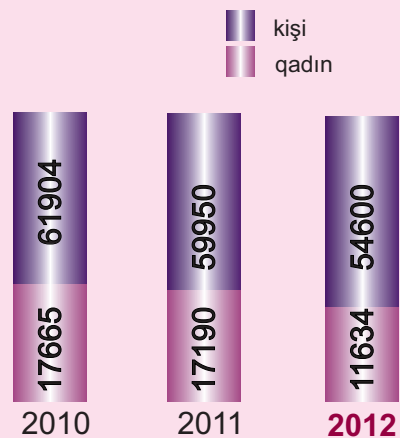
SOCAR Enerji Gürcüstan üzrə 2010-2012-ci illərdə kadr axını, %

SOCAR Enerji Ukrayna üzrə 2010-2012-ci illərdə kadr axını, %

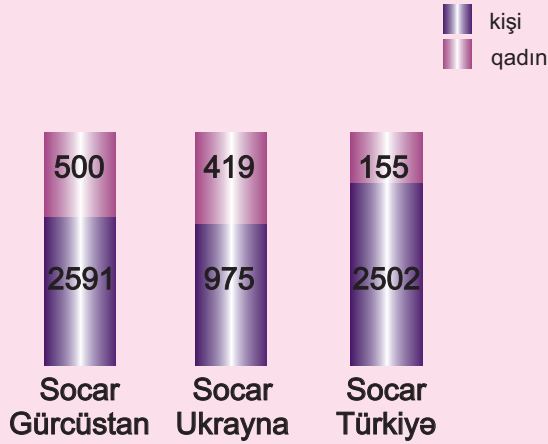

SOCAR üzrə 2010-2012-ci illərdə işçilərin cinslərə bölünməklə sayı, nəfər

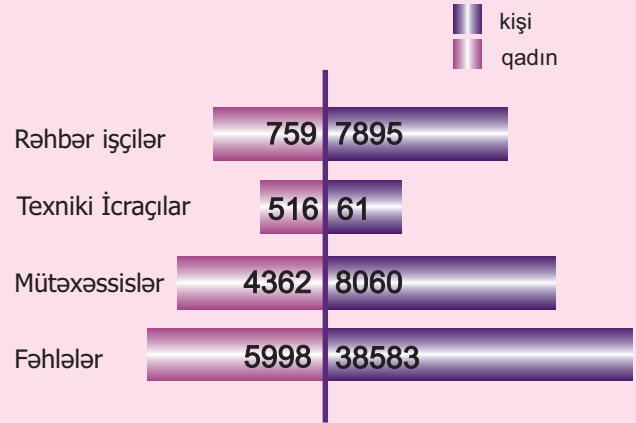

İnsan resurslarının idarə edilməsi

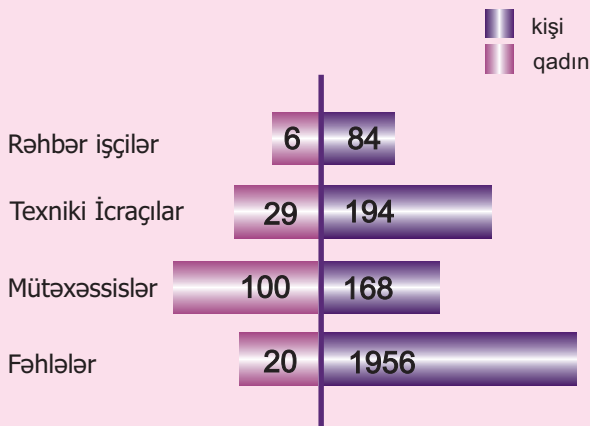
SOCAR Enerji Gürcüstan, SOCAR Enerji Ukrayna və SOCAR Enerji Türkiyə üzrə 2012-ci il üçün işçilərin cinslərə bölünməklə sayı, nəfər

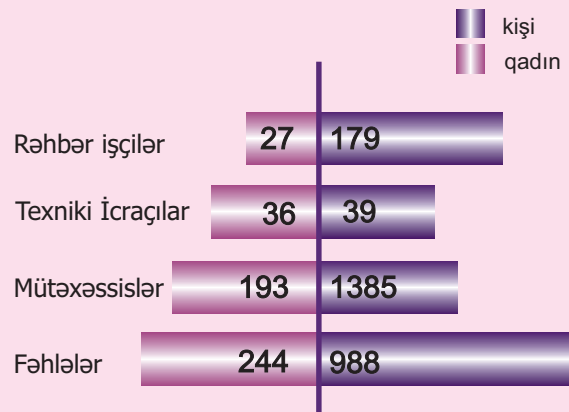
SOCAR üzrə 2012-ci il üçün işçilərin kateqoriyalara və cinslərə bölünməklə sayı, nəfər

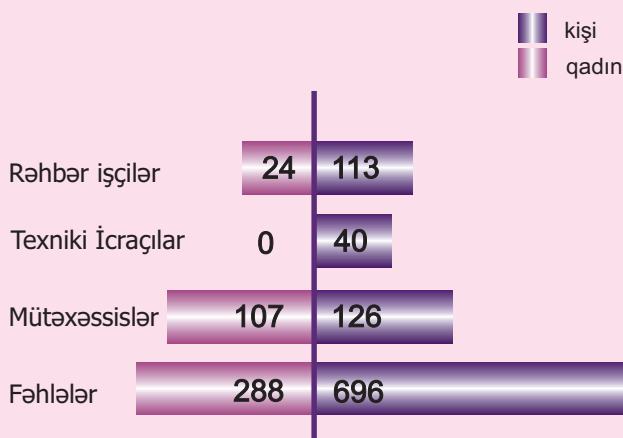
SOCAR Enerji Türkiyə üzrə 2012-ci il üçün işçilərin kateqoriyalara və cinslərə bölünməklə sayı, nəfər

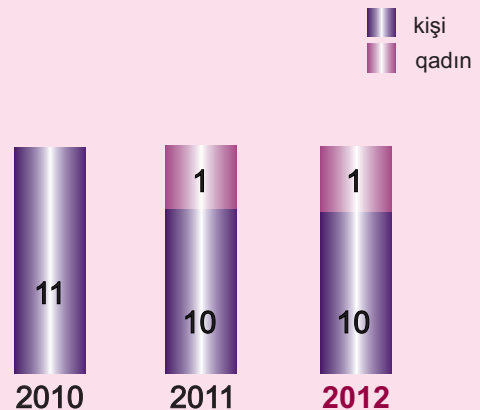
SOCAR Enerji Gürcüstan üzrə 2012-ci il üçün işçilərin kateqoriyalara və cinslərə bölünməklə sayı, nəfər

SOCAR Enerji Ukrayna üzrə 2012-ci il üçün işçilərin kateqoriyalara və cinslərə bölünməklə sayı, nəfər

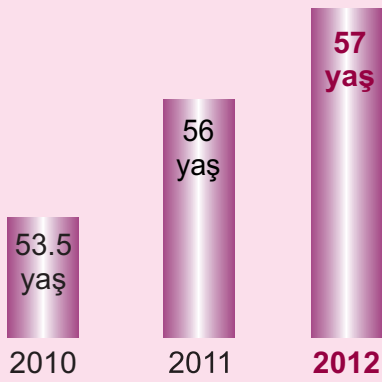

2010-2012 ci illərdə SOCAR rəhbərliyinin cinslərə bölünməklə sayı, nəfər

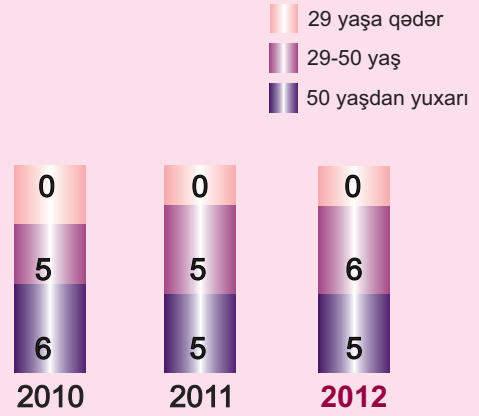

İnsan resurslarının idarə edilməsi

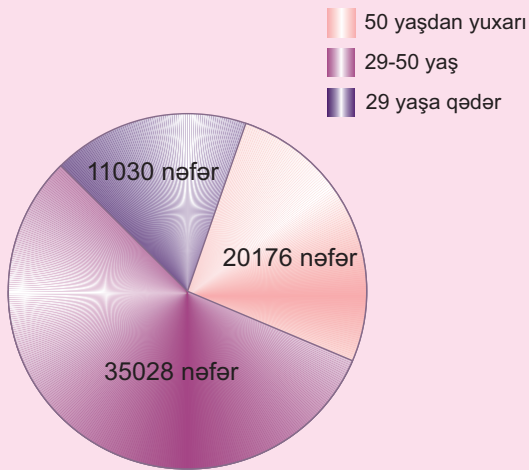
2010-2012 ci illərdə SOCAR rəhbərliyinin orta yaş həddi

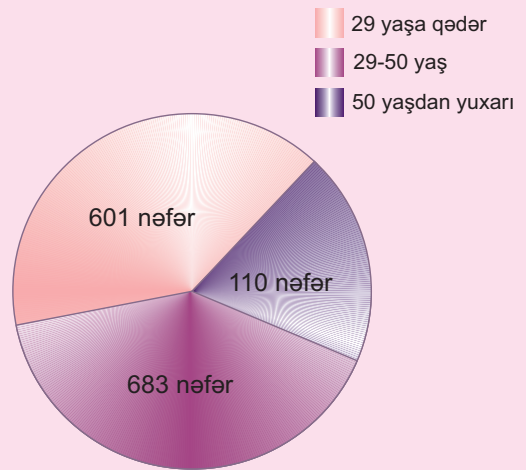
2010-2012 ci illərdə SOCAR rəhbərliyinin yaşlara bölünməklə sayı, nəfər

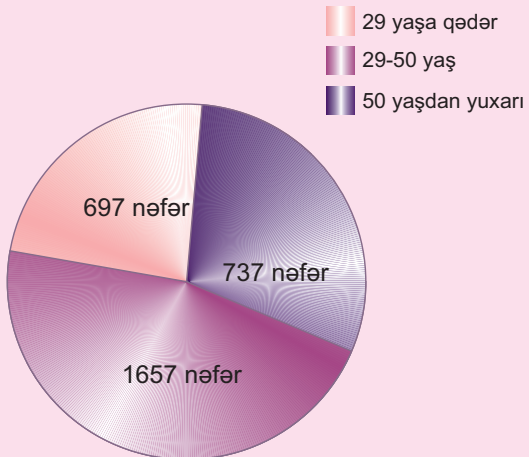
SOCAR üzrə 2012-ci il üçün işçilərin yaşlara bölünməklə sayı, nəfər

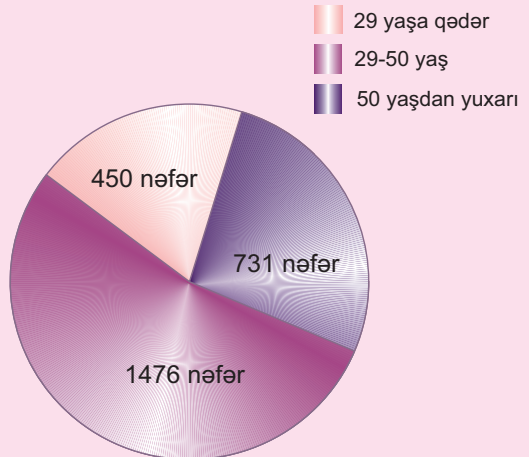
SOCAR Enerji Ukrayna üzrə 2012-ci il üçün işçilərin yaşlara bölünməklə sayı, nəfər

SOCAR Enerji Gürcüstan üzrə 2012-ci il üçün işçilərin yaşlara bölünməklə sayı, nəfər

SOCAR Enerji Türkiyə üzrə 2012-ci il üçün işçilərin yaşlara bölünməklə sayı, nəfər

Sosial yardımlar və güzəştlərin verilməsi

İnsan resurslarının idarə edilməsi

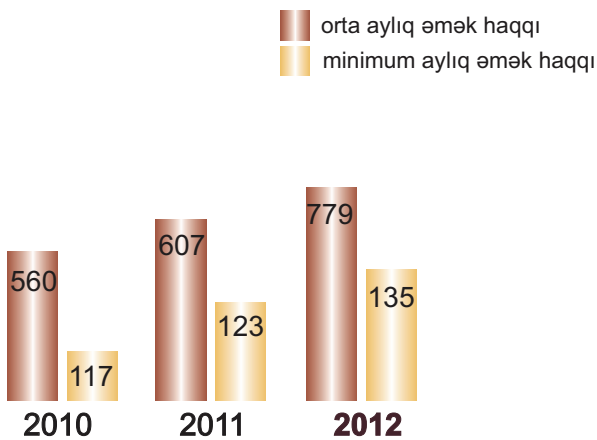
Şirkətin son illərdə həyata keçirdiyi sosial-iqtisadi siyasətin əsas prioritet məsələlərindən biri də işçi qüvvəsindən səmərəli istifadə etməklə yanaşı onların rifah halının yüksəldilməsi istiqamətində atılan addımlardır.

Əməyin ödənilməsində ədalətlik və şəffaflıq prinsipini əsas götürərək Şirkət peşəkar kadr axınının qarşısını almaq məqsədi ilə mütəmadi olaraq yerlərdə yaradılmış attestasiya komissiyaları tərəfindən işçilərin bilik və bacarıq səviyyəsini qiymətləndirir və buna müvafiq olaraq onların tarif dərəcələri artırılır. Əmək haqqı hesablanarkən Vahid Respublika tarif (dərəcə) komissiyasının göstərişinə uyğun 19 kateqoriyalı sistemə əsaslanır və əməyin ödənilməsi şirkətin hər bir üzvünün (müəssisə və təşkilatlarının) dərəcəsindən asılı olaraq, mövcud tarif dərəcəsinə əsasən həyata keçirilir.

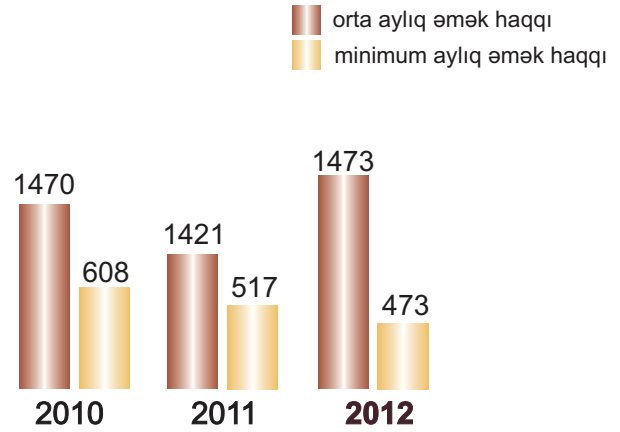
Şirkət iqtisadi gəlirlərindən asılı olaraq hər il əmək haqqlarının artırılması siyasətini seçmiş və 2013-cü ildə də əmək haqqlarının artımı nəzərdə tutulur.

Respublikada minimal əmək haqqının 93,50 manat və ölkə üzrə yaşayış minimumu 108 manat olduğunu nəzərə alsaq, şirkətdə çalışan işçilərin 2012-ci ildə minimum əmək haqqı 135 manat təşkil etmişdir.

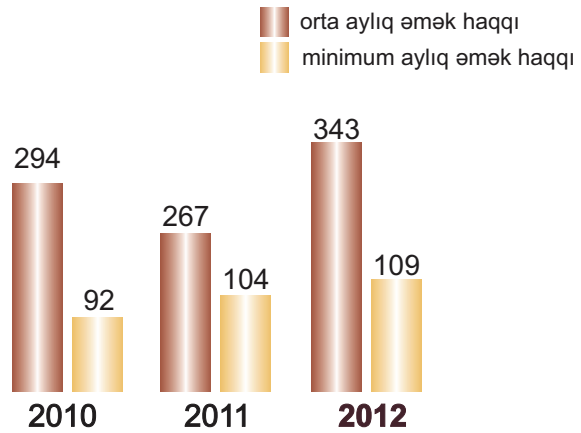
SOCAR-ın illər üzrə minimum aylıq əmək haqqının və orta aylıq əmək haqqının artım dinamikası, AZN

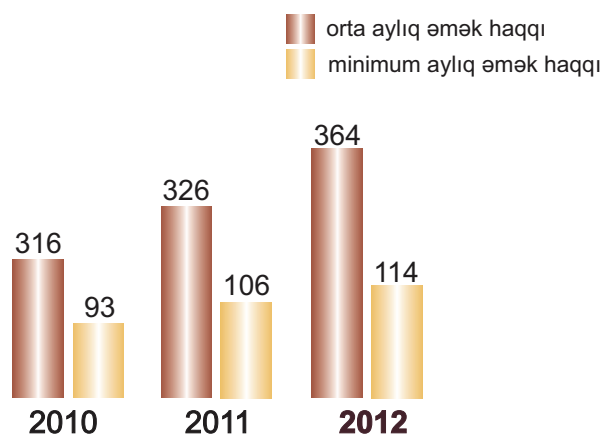
SOCAR Enerji Türkiyə üzrə minimum aylıq əmək haqqının və orta aylıq əmək haqqının artım dinamikası, AZN

SOCAR Enerji Ukrayna üzrə minimum aylıq əmək haqqının və orta aylıq əmək haqqının artım dinamikası, AZN

SOCAR Enerji Gürcüstan üzrə minimum aylıq əmək haqqının və orta aylıq əmək haqqının artım dinamikası, AZN

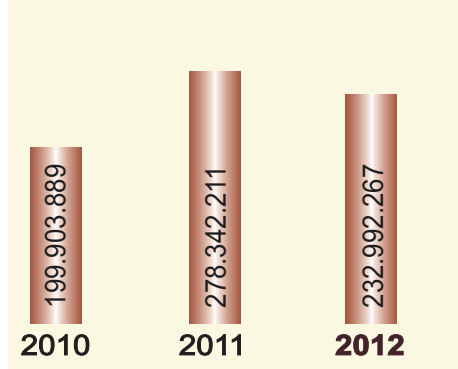
Sosial yardımlar və güzəştlərin verilməsi

Şirkətin sosial yardımının başlıca istiqamətləri aşağıdakılardır:

- mənzil şəraitinin yaxşılaşdırılması,
- işçilərin maddi rifah halının yaxşılaşdırılması və sosial müdafiəsinin gücləndirilməsi məqsədilə təyinatlı maddi yardımın göstərilməsi,
- tibbi xidmətlərin təqdim edilməsi,
- işçilərin və onların ailə üzvlərinin istirahətinin təşkil edilməsi,
- işçilərə gündəlik yemək xərcləri əvəzinə pul vəsaitinin ödənilməsi.

SOCAR-ın ayrı-ayrı struktur bölmələrinin sosial xərclərinin həcmi aşağıdakı cədvəldə göstərilir. Keçən illə müqayisədə builki hesabatda sosial xərclərin həcmi maliyyə dəyərində sosial yardım anlayışının əhatə etdiyi strukturlar və ümumiyyətlə anlayışın genişləndirilməsi əbəbindən fərqlər yaranmışdır.*

2010-2012-ci illərdə SOCAR-ın sosial xərclərinin həcmi, min manat

Maddi yardım işçilərə Şirkətdə qüvvədə olan "Maddi yardımın göstərilməsi haqqında Əsasnamə"yə uyğun olaraq təqdim edilir. Həmin Əsasnaməyə müvafiq olaraq, Şirkətin işçiləri və onların ailə üzvləri ödəniş almağa iddia edə bilərlər. Maddi yardımın verilməsi haqqında qərarı SOCAR müəssisələrində

* Keçən illə müqayisədə builki hesabatda sosial xərclərin həcmi maliyyə dəyərində sosial yardım anlayışının əhatə etdiyi strukturlar və ümumiyyətlə anlayışın genişləndirilməsi səbəbindən fərqlər yaranmışdır.

xüsusi yaradılmış, tərkibinə həmkarlar ittifaqı Komitəsinin nümayəndələri daxil olan Maddi yardımın verilməsi komissiyaları qəbul edir. Maddi yardımın verilməsi halları və məbləği 14-cü Cədvəldə təqdim olunur. Bundan əlavə, maddi yardım SOCAR-ın prezidenti Rövşən Abdullayevin göstərişinə uyğun olaraq verilə bilər.

SOCAR öz işçilərinin məişət şəraitinin yaxşılaşdırılması işini daim diqqətdə saxlayır. Hal-hazırda Şirkət üzrə 5600-dən çox işçinin mənzil şəraitinin yaxşılaşdırılmasına ehtiyacı vardır. İşçilərin sosial rifah halının yüksəldilməsi və ehtiyacı olanların mənzil şəraitinin yaxşılaşdırılması istiqamətində bir sıra mühüm işlər görülür:

- yeni yaşayış binalarının tikintisi;
- ev almaq üçün güzəştli ipoteka kreditlərinin təqdim edilməsi çərçivəsində təhsilini başa vuran gənc mütəxəssislərin evlə təmin olunması;
- SOCAR-ın mülkiyyətində olan torpaqların evlərin tikintisi üçün Şirkət işçilərinə təqdim edilməsi.

2012-ci il ərzində Şirkətdə mənzil şəraitinin yaxşılaşdırılmasına ehtiyacı olan 437 neftçi ailəsi mənzillə təmin olunmuşdur. Onlardan 160 nəfəri SOCAR tərəfindən yeni tikilmiş, eyni zamanda SOCAR-ın balansında olan qeyri-yaşayış sahələrində müvafiq təmir işləri aparılaraq yaşayış sahələrinə çevrilmiş mənzillərlə, 277 nəfər isə "Neftçi" mənzil-tikinti kooperativi vasitəsilə təmin olunmuşdur. Bunlardan 25 nəfəri SOCAR-ın Təqaüd Proqramı ilə təhsilini başa vurub Şirkətdə çalışan gənc mütəxəssislərdir.

Həmçinin "Neftçi" mənzil-tikinti kooperativi tərəfindən Səbail rayonu, Badamdar qəsəbəsi Ə. Nəzərov küçəsi 76 ünvanında 96 mənzilli yaşayış binası tikilib isti-

fadəyə verilmişdir. Bununla yanaşı Yeni Yasamal yaşayış massivində Xarici Dairəvi küçəsi ilə Talıblı küçəsinin kəsişməsində tikintisi başa çatmış 3 bloku yaşayış binasında 232 mənzilin sahibləri müəyyənləşdirilmiş və yaxın vaxtlarda müvafiq sənədləşdirmə işləri başa çatdırılacaqdır. Xətai rayonu Arif İsmayilov 35 ünvanında 279 mənzilli yaşayış binasının tikintisi işə davam etdirilir. Hal-hazırda kooperativ tərəfindən Lökbatan qəsəbəsində 312 mənzilli, Sahil qəsəbəsində 187 mənzilli, Pirallahı qəsəbəsində 144 mənzilli yeni yaşayış binalarının, eyni zamanda Bibiheybət ərazisində 1200-dən çox ailənin mənzillə təmin olunması üçün yeni yaşayış kompleksinin tikintisi məqsədilə hazırlıq işləri aparılır.

SOCAR mənzillərin alınması üçün öz işçilərinə güzəştli ipoteka kreditlərinin verilməsi proqramını inkişaf etdirir. Güzəştli ipoteka kreditlərinin verilməsi üçün SOCAR neftçiləri "Neftçi" adlı mənzil-tikinti kooperativinə cəlb edir. Kooperativ üzvlərinə ildə 4% dərəcəsi ilə on illik müddətə ipoteka kreditləri verilir. Mənzilin ödənilməsi üçün ilk ödənişi SOCAR aparır, bu zaman ödənişin məbləği işçinin mənzil növbəsində olmasının müddəti və ya onun Şirkətin təqaüd proqramlarında iştirakından asılı olur. Belə ki, SOCAR-ın təqaüd proqramı çərçivəsində xaricdə təhsil almış gənc mütəxəssislər mənzilləri xüsusi şərtlərlə almaq imkanına malikdir. Gələcəkdə Şirkət güzəştli ipoteka kreditlərini öz mənzil siyasəti üçün əsas alət kimi istifadə etmək niyyətindədir. Güzəştli ipoteka kreditlərindən əlavə SOCAR ona məxsus olan qeyri-yaşayış binaları və ya torpaq sahələrinin gələcəkdə Şirkətin işçilərinin mülkiyyətinə verilməsi üçün təyinatının dəyişdirilməsi üzrə işlər

Sosial yardımlar və güzəştlərin verilməsi

Maddi yardımın növü	Ödəniş əmsali	2010		2011		2012	
		Yardım alanların sayı (nefər)	Yardımin miqdarı (min. manat)	Yardım alanların sayı (nefər)	Yardımin miqdarı (min. manat)	Yardım alanların sayı (nefər)	Yardımin miqdarı (min. manat)
İşçi vəfat etdikdə işçinin ailə üzvlərindən birinə	20	264	414,26	291	499,40	249	465,500
Ailə üzvü vəfat etdikdə	5	1483	582,0	1657	720,00	1671	781,382
Qarabağ müharibəsi və 20 yanvar hadisələrində həlak olmuş işçinin 18 (əyani ali təhsil alırsa 23) yaşa çatanadək uşaqlarının hər birinə, aylıq	5	118	443,91	87	390,15	72	354,118
Şirkətin işçisi vəfat etdikdə onun azyaşlı uşaqları 18 (əyani ali təhsil alırsa 23) yaşına çatanadək hər birinə, aylıq	2,5	1004	1932,15	996	2513,70	1130	3127,342
SOCAR-nin prezidentinin razılığı ilə		227	374,39	158	360,27	139	617,094
CƏMİ :		3096	3746,706	3189	4483,521	3261	5345,436

görür. Əldə edilmiş sahələr işçilər tərəfindən şəxsi yaşayış evlərinin tikintisi üçün istifadə olunur. SOCAR üzrə rayonlarda mənzil uçotunda olanların yaşayış sahələri ilə təmin olunması üçün həmin rayonlarda yerləşən SOCAR-ın istifadəsində olan sənaye təyinatlı 31 ha torpaq sahəsinin kateqoriyasının dəyişdirilərək yaşayış məntəqələri torpaqları kateqoriyasına keçirilməsi barədə sənədləşdirmə işləri aparılmışdır.

Bakı şəhəri İcra Hakimiyyətinin balansına verilənədək SOCAR-ın balansında olan yataqxana və digər müvəqqəti yaşayış sahələrində 21 neftçi ailəsi müvafiq yaşayış sahələri ilə təmin olunmuşdur.

Bundan başqa işçilərin SOCAR

üzrə mərkəzləşdirilmiş qaydada bağ sahələri ilə təmin olunmaları üçün müvafiq işlər davam etdirilir. İşçilərin pensiya təminatı Şirkətin Azərbaycanın Dövlət Sosial Müdafiə Fonduna müntəzəm ödənişlərin aparılması hesabına həyata keçirilir. Şirkət təqaüdə çıxan işçilərinə pensiya ödənişlərinin stabilliyinə əmindir, çünki ölkənin pensiya sistemində aparılmış islahatlar sayəsində Dövlət Sosial Müdafiə fondu pensiya sığortasının beynəlxalq standartlarına tam cavab verir. 2012-ci ildə Şirkətin fonda ödənişləri 17,043,642.49 AZN təşkil etmişdir.

Şirkət işçilərin qeyri-maddi stimullaşdırılması formalarına da böyük əhəmiyyət verir. İşçinin mənəvi məmnunluğu onun Şirkətin inkişafında maraqlı olmasına səbəb olur, bu isə öz növbəsində

əməyin səmərəsini artırır. İşdə xüsusi nailiyyətlər əldə etmiş işçilər müxtəlif diplom və fərqlənmə nişanları ilə təltif edilir. Şirkətin işçilərlə əlaqəsi qarşılıqlı hörmət əsasında və hər iki tərəfin maraqlarını nəzərə almaqla qurulur. İşçilərlə əsas dialoq aləti kimi Şirkətin bütün işçilərinin iştirak etdiyi kollektiv əmək müqaviləsi çıxış edir. Bundan əlavə Şirkətin müəssisələrində həmkarlar ittifaqları yaradılmışdır. SOCAR kollektiv əmək müqaviləsinin yayılmasını dəstəkləyir, həmkarlar ittifaqı və iş birlikləri ilə fəal əməkdaşlıq edir. Həmin ittifaq və birliklərlə görüşlər zamanı sosial-əmək münasibətlərinin işçilər üçün ən vacib olan aspektləri, işçilərin və onların nümayəndələrinin Şirkətin idarə

Sosial yardımlar və güzəştlərin verilməsi / Təlim və tədris

edilməsində iştirak etməsi imkanları, sosial paketin formalaşması məsələləri və əməyin mühafizəsi proqramları müzakirə olunur.

Kollektiv müqavilə SOCAR işçilərinin sanatoriya-kurort müalicəsinə və sağlamlaşdırılmasına, mənzil və bağ sahələri ilə təmin edilməyə, ödənişli və üzrlü səbəblərlə məzuniyyətə, əlavə mükafatlara və güzəştlərə olan hüquqlarını nəzərdə tutur. Şirkətin rəhbərliyi üçün prioritet istiqamətlər – bütün işçilərin əməyinin təhlükəsizliyinin təmin edilməsidir. Bu isə öz növbəsində kollektiv müqavilədə zərərli şəraitdə işləyən işçilərin mütəmadi tibbi müayinəsi, yeməklə təchiz edilməsi, eləcə də işçi heyətin sığortalanması kimi müddəaları ilə dəstəklənir.

SOCAR həmkarlar ittifaqları ilə birgə işin vacib nəticələrinə aşağıdakıları aid edir:

- **Şirkətin işçilərinin əmək haqqının artırılması,**
- **Əmək şəraitlərinə görə əlavə ödənişlərin tətbiq edilməsi,**
- **Gecə növbəsində işləyən işçilərə 30% əlavə ödənişin tətbiq edilməsi,**
- **Növbə çəkmə günləri üçün xüsusi ödənişin müəyyən edilməsi.**

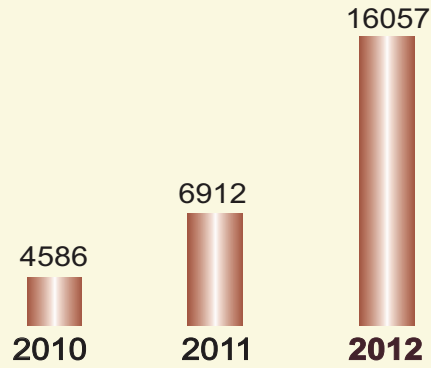
İşçilərin Şirkətdə sosial-əmək münasibətlərinin formalaşmasına birbaşa təsir göstərmək imkanı rahat əmək şəraitini yaradır, işçiləri yeni məqsədlərə nail olmağa həvəsləndirir və işçi heyətinin Şirkətdə saxlanması üçün vacib alətlərdən biri kimi çıxış edir. Bundan əlavə, həmkarlar ittifaqı təşkilatlarının yüksək fəallığı işçilərin assosiasiya azadlığı və kollektiv danışıqların aparılması hüququnu tamamilə reallaşdırmaq imkanını yaradır.

Təlim və Tədris

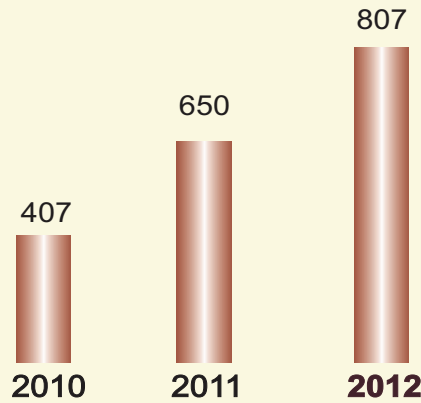
Personalın təlim proqramlarına cəlb edilməsi SOCAR-ın əsas vəzifələrindən biri – neft sənayesinin qarşısında duran məsələləri həll etmək və Şirkəti sənaye obyektlərində yaranan ştatdan kənar vəziyyətlərə operativ cavab vermək qabiliyyəti olan yüksək ixtisaslı kadrlarla təmin etməkdir. Əlavə təlim proqramlarının tətbiqi bu vəzifənin müvəffəqiyyətlə yerinə yetirilməsinə kömək edir. Bu gün SOCAR-da işçilərin fasiləsiz təlimi və inkişafı üçün sabit sistem formalaşmışdır. İşçilər öz peşə biliklərini artırmaq və yeni bacarıqlarını inkişaf etdirmək üçün müxtəlif kurslar seçmək imkanına malikdirlər.

SOCAR-ın İnsan Resursları Departamenti hər il Şirkətin strateji vəzifələrini və əlavə təkmilləşdirmə tələb edən sahələri nəzərə almaqla işçi heyətinin təlimləndirilməsi və peşəkar inkişaf planını hazırlayır. Bu planı 2011-ci ildən etibarən Təlim, Tədris və Sertifikatlaşdırma İdarəsi (TTSİ) həyata keçirir. TTSİ fəaliyyəti 4 struktur bölmənin — Kadr Hazırlığının

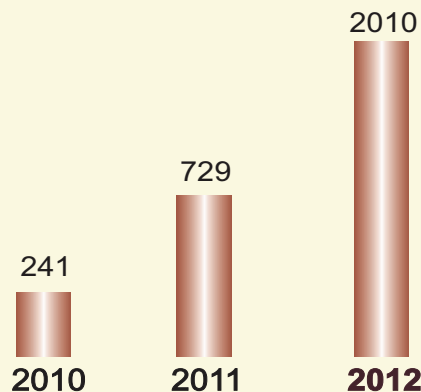
SOCAR TTSİ-nin Təlim mərkəzlərində ümumi şagird və dinləyici sayı, nəfər

SOCAR TTSİ-nin Təlim mərkəzlərində qrupların sayı

SOCAR TTSİ-nin Qaynaq işlərinin sertifikatlaşdırılması şöbəsi tərəfindən attestasiya və sınaqdan keçirilmiş qaynaqçıların sayı, nəfərlə

Təlim və tədris

Təşkili Mərkəzi, Dənizdə insan həyatının mühafizəsi üzrə Təlim Mərkəzi, "Qala" Təlim-Tədris Mərkəzi və Sumqayıtda Təlim-Tədris Mərkəzi və Qaynaq işlərinin sertifikatlaşdırılması şöbəsinin (QİSS).maddi-texniki bazasında təşkil edilir.

Peşəkar təcrübənin və qabaqcıl təlim proqramlarının mübadiləsi üçün TTSİ Türkiyə, ABŞ, Böyük Britaniya, Yaponiya və Ukrayna kimi ölkələrdə müxtəlif peşə təhsili idarələri ilə qarşılıqlı əlaqələr qurmuşdur. TTSİ Şirkətin işçilərinin aşağıdakılar da daxil olmaqla aparıcı beynəlxalq standartlara uyğun olaraq təlim proqramları üzrə kompleks şəkildə işlər həyata keçirir:

- neft və digər sənaye sahələri üçün ixtisaslı kadrların hazırlanması və inkişafı,
- Şirkətdə tələb olunan ixtisaslar üzrə işçilərin beynəlxalq standartlara uyğun olaraq təlim proqramlarına cəlb edilməsi;
- peşəkar kurs və təlimlərin təşkil edilib keçirilməsi,
- Sertifikatlaşdırmanın nəzəri əsasları və beynəlxalq standartlaşdırma üzrə metodiki və texniki dəstək,
- yeni işçilərə təhlükəsizlik texnikası və əməyin mühafizəsi qaydalarının öyrədilməsi,

• kurslara cəlb edilmiş mühəndis-texniki işçilərin, dalgıcların, matrosların və dəniz neftçilərinin sertifikatlaşdırılması. Kadr Hazırlığının Təşkili Mərkəzi Şirkətin işçi heyətinin təlimləndirilməsi, inkişafı və attestasiyası üzrə, Dənizdə insan həyatının mühafizəsi üzrə təlim mərkəzi (DİHMÜTM) isə SOCAR-ın strukturunda, eləcə də SOCAR ilə müxtəlif müqavilələr əsasında tərəfdaş kimi fəaliyyət göstərən müəssisələrdə çalışan Dənizçilərin və dəniz neftçilərinin DHDNÇ–1978 Beynəlxalq Konvensiyasının tələblərinə uyğun olaraq təlim və sertifikatlaşdırılmasını həyata keçirən TTSİ-nin əsas bölməsidir. Qala Təlim-Tədris Mərkəzi 2011-ci ilin dekabrında, Sumqayıt Təlim-Tədris Mərkəzi isə 2012-ci ilin sentyabrında SOCAR TTSİ-nin tərkibinə daxil olmuşdur.

Ümumiyyətlə, 2012-ci ildə SOCAR TTSİ-nin Təlim Mərkəzlərində 16057 nəfər təlim keçmişdir ki, bu da 2011-ci ildə təlim keçən dinləyicilərin sayından 2,3 dəfə çoxdur.

Bu artımın əsas səbəbləri bunlardır: SOCAR-ın rəhbərliyi tərəfindən 30 iyun 2011-ci il tarixində, birbaşa SOCAR-ın tabeliyində "Təlim, Tədris və Sertifikatlaşdırma İdarəsinin"

yaradılması, onun strukturunun genişləndirilərək yeni 2 Təlim mərkəzinin və Qaynaq şöbəsinin yaradılması, habelə Şirkətin strukturunda çalışan mühəndis-texniki işçi heyətinin ixtisaslarının artırılması və s.

Mərkəzlərin bütün dinləyiciləri qruplarda təlim keçir. 2010-cu ildən 2012-ci ilədək Mərkəzdə təlim qruplarının sayı xeyli artmışdır. Bu zaman SOCAR işçiləri üçün təlimləndirmə, inkişaf və sertifikatlaşdırma ixtisaslarının sayı isə 12.5% artmışdır.

Qaynaqçıların hazırlanması, təlimatlandırılması və sertifikatlaşdırılması (o cümlədən Beynəlxalq sertifikatlarla) SOCAR üçün prioritet bir məsələ olduğundan, TTSİ bu məsələni ön plana çəkmiş, Qaynaq işlərinin sertifikatlaşdırılması şöbəsini yaratmaqla, bu sahənin sürətli inkişafına nail olmuşdur. 2010–2012-ci illər ərzində qaynaqçılarla aparılan sınaq işləri və attestasiyasının təşkili rəqəmləri bu inkişafı əyani olaraq göstərir. Şirkət tədris edilən proqram və kurslar üzrə təlim prosesinin təkmilləşdirilməsini, eləcə də qabaqcıl beynəlxalq standartlara cavab verən yeni proqram və ixtisaslar üzrə vakansiya elan etməyi planlaşdırır.

2012-ci ildə qeydə alınmış bədbəxt hadisələrin 38,5%-i işi yerinə yetirərək təhlükəsizlik qaydalarının tələblərinə əməl edilməməsi, 30,7%-i zərərçəkənin ehtiyatsızlığı, 23,1 %-i təhlükəsiz iş şəraitinin təmin edilməməsi 7,7 %-i isə digər səbəblərdən baş vermişdir.

Əməyin Təhlükəsizliyi və Sağlamlıq

Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Şirkətinin strukturuna daxil olan birlik, idarə və müəssisələrdə əməyin mühafizəsi sahəsində idarəetmə “Əmək Məcəlləsi”, əməyin mühafizəsi üzrə qüvvədə olan qanunlar və digər normativ–hüquqi sənədlərə əsasən hazırlanmış “Azərbaycan neft sənayesində əməyin mühafizəsini vahid idarəetmə sistemi”nin, eləcə də istehsalın xüsusiyyətini və görülən işlərin müxtəlifliyini nəzərə alaraq iş yerlərində hazırlanmış əməyin mühafizəsi və təhlükəsizlik texnikası üzrə təlimat və qaydaların tələblərinə uyğun həyata keçirilir. **SOCAR–da və tabeli təşkilatlarında Əməyin mühafizəsi sahəsində işə götürənlərin və işçilərin hüquq və məsuliyyəti “Əmək məcəlləsi”nin və qüvvədə olan digər qanunvericilik aktlarının tələblərinə əsasən tənzimlənir.**

Bu sənədlərin tələblərinə əsasən işəgötürən iş yerlərində təhlükəsiz və sağlam əmək şəraitinin yaradılmasının təmin edilməsinə görə məsuliyyət daşıyır və əməyin mühafizəsi sahəsində işlərin həyata keçirilməsində idarəedici orqanlar idarə rəhbərləri, onların əməyin mühafizəsi üzrə müavinləri, əməyin mühafizəsi və təhlükəsizlik texnikası xidmətləri və müvafiq Həmkarlar İttifaqı Komitələridir. SOCAR–da əməyin mühafizəsi sahəsində görülən işlərin günün tələbləri səviyyəsində qurulmasına böyük diqqət yetirilir. 2013-cü ilə qədər Şirkətin bir sıra tabeli təşkilatları, İSG–OHSAS TS 18001 beynəlxalq standartının Sertifikatına layiq görülmüş və aşağıda adları sadalanan müəssisələr müxtəlif illərdən başlayaraq öz işlərini bu beynəlxalq standartın tələblərinə uyğun qurmuşlar: Heydər Əliyev adına

Bakı Neft Emalı Zavodu (2003), “Neftqaztikinti” trest (2005), Təlim, tədris və sertifikatlaşdırma idarəsi (2006), Ekologiya idarəsi (2007), İnformasiya texnologiyaları və rabitə idarəsi (2008), Xəzər Dəniz Neft Donanması (2008), “Qaz ixrac” idarəsi (2009), Marketing və iqtisadi əməliyyatlar idarəsi (2010), “Azneft” İB-nin “Dalma qurğularının təmiri və kirayəsi üzrə eksperimental istehsalat müəssisəsi” (2012). Yuxarıda qeyd olunan müəssisələrdə sertifikatın təqdim olunduğu tarixdən başlayaraq hər il qrafikə uyğun olaraq daxil auditlər keçirilmiş, “Türk Standartları İnstitutu” tərəfindən ildə bir dəfə olmaqla OHSAS-18001 Əməyin mühafizəsi və təhlükəsizlik idarəetmə sistemi üzrə beynəlxalq sertifikatların idarə olunmasının standartların tələblərinə uyğun olub-olmamasının yoxlanılması və üç ildən bir olmaqla isə həmin sertifikatların yenilənməsi məqsədilə üçüncü tərəf auditlər keçirilmişdir. 2012-ci ildə mövcud sertifikatların yenilənməsi məqsədilə üçüncü tərəf auditlər “Neftqaztikinti” trest, Təlim, tədris və sertifikatlaşdırma idarəsi, Ekologiya idarəsi İnformasiya texnologiyaları və rabitə idarəsi, Marketing və iqtisadi əməliyyatlar idarəsi, “Azneft” İB-nin “Dalma qurğularının təmiri və kirayəsi üzrə eksperimental istehsalat müəssisəsi”ndə, ilin sonuna qədər Qaz Emalı Zavodu, Kompleks qazma işləri trest, “Azəriqaz” İB və “Azneft” İB-nin “28 May” NQÇİ-yə (neft-qaz çıxarma idarəsi) sertifikatın alınması istiqamətində işlər aparılır, digər idarə və müəssisələrdə də beynəlxalq standartların tətbiq olunması üçün geniş təşkilati tədbirlər həyata keçirilir. Bütün bunlarla yanaşı işçi heyət yeni sistemlərin mənimsənilməsi,

beynəlxalq standartların tələblərinə uyğun olaraq əməyin mühafizəsi və təhlükəsizlik texnikası üzrə öyrədilməsi və marifləndirilməsi məqsədilə təlimlərə cəlb edilir. Bu sahədə görülən işlər nəticəsində beynəlxalq təcrübə öyrənilir və istehsalatın xüsusiyyəti nəzərə alınmaqla yerlərdə mərhələlərlə tətbiq edilir. Gələcəkdə də bu istiqamətdə görülən işlərin davam etdirilməsi nəzərdə tutulur.

SOCAR–ın tabeliyində olan birlik, idarə və müəssisələrdə təhlükəsiz və sağlam əmək şəraitinin yaradılmasının təmin edilməsi, istehsalat sahələrinin, binaların, iş yerlərinin müasir standartların tələblərinə uyğun yenidən qurulması, qəzaların, istehsalat xəsarətlərinin, peşə xəstəliklərinin qarşısının alınması sahəsində əhəmiyyətli işlər görülür.

SOCAR–ın müəssisələrində əməyin mühafizəsi üzrə bir sıra tədbirlər planı işlənilib hazırlanır və nəzərdə tutulmuş tədbirlər vaxtlı–vaxtında həyata keçirilir. Fəaliyyətdə olan istehsalat sahəsinə müvafiq olaraq “Qəzaların aradan qaldırılması və lokallaşdırılması planı” işlənilib hazırlanır ki, bu planda həmin sahələrdə baş verə biləcək qəza hallarında hər bir işçinin hərəkəti ətraflı təsvir olunur, eyni zamanda planda nəzərdə tutulmuş qrafikə uyğun olaraq təlim–məşqlər keçirilərək işçilərin hazırlığı yoxlanılır. Qəza hallarının qarşısının alınması, işçi heyətin belə hallara hazırlıqlı olmasının təmin edilməsi üçün müəssisələrdə işçilərə təhlükəsiz iş üsullarının, qəza hallarında hərəkət qaydalarının öyrədilməsinə, onların işin təhlükəsiz yerinə yetirilməsi üzrə təlimatlandırılmasına diqqət artırılır. Beynəlxalq miqyasda baş vermiş istehsalat qəzaları,

onların baş verməsinin səbəb və nəticələri haqqında SOCAR rəhbərliyinin müvafiq əməllərinin tələblərindən irəli gələn məsələlər Şirkətin tabeliyində olan bütün təşkilatlarda müzakirə edilir, bu kimi halların qarşısının alınması məqsədilə müəssisələrdə təxirəsalınmaz tədbirlər görülür. Bütün bunlarla yanaşı baş verə biləcək qəzaların qarşısının alınması və qəzaların mümkün nəticələrinin aradan qaldırılması istiqamətində Azərbaycan Respublikası Fövqəladə Hallar Nazirliyi ilə SOCAR arasında qarşılıqlı fəaliyyət planı təsdiq edilmişdir.

Yeni quyularda quyudaxili avadanlıqların və kəsici klappanların qoyulması, quyuağzı siyirtmələrin məsafədən idarə olunması, quyuların qazılması və təmiri zamanı quyuya düşməyə qarşı avadanlıqların nəzərdə tutulmuş texnologiyaya uyğun olmasına nəzarət gücləndirilmişdir. Bu məqsədlə işlərin təhlükəsiz görülməsi üzrə prezentasiyalar keçirilir, fəaliyyətdə olan bütün sahələrdə risklər qiymətləndirilir, risklərin azaldılması və minimuma endirilməsi məqsədilə xəbərdaredici və önleyici tədbirlər görülür. Dənizdəki neft yataqlarında yerləşən partlayış–yanğın təhlükəli obyektlərdə

qəza və yanğın zamanı işçilərin təhlükəsizliyinin təmin edilməsi və onların vaxtında təxliyə edilməsi məqsədilə özüllərdə müasir tipli kollektiv və fərdi xilasetmə vasitələri (xilasetmə qayıqları və sallar) quraşdırılmışdır. Qəza xilasetmə əməliyyatlarını effektiv və səmərəli aparmaq məqsədilə özüllərdə olan hər bir xilasetmə qayığını idarə etmək hüququ olan şəxslər təyin edilmiş, işçilərin təxliyə olunması üzrə vaxtaşırı təlim–məşqlər keçirilir. Özüllərin yanğın təhlükəsizliyini təmin etmək məqsədilə “Azneft” İB-nin “28 May”, “Neft Daşları” və N.Nərimanov adına neftqazçıxarma idarələrinin dəniz obyektlərinin bilavasitə yaxınlığında “Vixr” yanğınsöndürmə gəmilərinin fasiləsiz növbə çəkmələri təmin olunmuş və ayrı–ayrı obyektlərdə bu gəmilərin iştirakı ilə təlim–məşqlərin keçirilməsi təşkil olunmuşdur.

Əməyin Təhlükəsizliyi üzrə Daimi Fəaliyyət Göstərən və Yanğın Texniki Komissiyalarının iş planlarına uyğun olaraq baş verə biləcək qəza hallarının və yanğın hadisələrinin qarşısının alınması istiqamətində əhəmiyyətli işlər görülür.

Partlayış–yanğın təhlükəli obyektlərin və işçilərin həyatının

və sağlamlığının təhlükəsizliyinin təmin olunmasının vacibliyi nəzərə alınaraq həmin obyektlərdə müasir siqnalizasiya və bloklayıcı sistemlərin, avtomatik yanğınsöndürmə sistemlərinin tətbiqi, həmçinin fövqəladə vəziyyət, yanğın təhlükəsi və fontana qarşı həyəcan siqnalının verilməsi məqsədi ilə səs və işıq xəbərdaredici siqnalizasiya sisteminin quraşdırılması, etibarlı təhlükəsizlik sistemlərinin qurulması məsələləri həll edilir, iş yerlərinin ilkin yanğınsöndürmə vasitələri ilə təmin edilməsinə ciddi nəzarət olunur. Günəşli yatağındakı özüllərdə yanğınsöndürmə norma və tələblərinə uyğun köpüklü yanğınsöndürmə sistemlərinin quraşdırılması və onların köpük əmələ gətirən maye ilə təmin olunması üzrə işlər görülməkdədir.

Hesabat ilində texnoloji proseslərin aparılmasında qurğuların, avadanlıqların və mexanizmlərin təhlükəsiz istismarını təmin edən nəzarət ölçü cihazlarının və avtomatika vasitələrinin tətbiqi, avadanlıqların, mexanizmlərin və tərtibatların sınağı və ekspertizası həyata keçirilmişdir. Təhlükəli işlərin yerinə yetirilməsi üçün lazımı sənədlərin (iş planı, iş yerinin

Əməyin Təhlükəsizliyi və Sağlamlıq

sxemi, tapşırıq–icazə və s.) tərtib olunması, işə başlamazdan əvvəl işçilərin təlimatlandırılması və işlərin təhlükəsizlik qaydalarına uyğun aparılmasına nəzarət gücləndirilmişdir.

Partlayış–yanğın təhlükəli obyektlərdə, xüsusilə də dənizdəki neft yataqlarında yerləşən Dərin dəniz özüllərində (DDÖ) yerləşən sahələrdə avtomatik köpüklə yanğınsöndürmə sistemlərinin quraşdırılması məqsədilə layihələndirmə işləri başa çatdırılmış və hazırda “Azneft” İB-nin “28 May” Neftqazçıxarma İdarəsinin (NQÇİ) “Günəşli” yatağında yerləşən 4 saylı DDÖ–də quraşdırma və tamamlama işləri aparılır. Tamamlama işləri başa çatdırıldıqdan və yanğınsöndürmə sisteminin effektivliyinin qiymətləndirilməsindən sonra bütün DDÖ–də bu kimi sistemlərin, eləcə də istehsalat sahələrində video nəzarət kameralarının quraşdırılması nəzərdə tutulur. Bundan başqa 2013–cü ildə iş yerlərində işçilərin əmək şəraitinin yaxşılaşdırılması, istehsalat zədələnmələrinin və peşə xəstəliklərinin qarşısının alınması məqsədilə bütün müəssisələrdə əmək şəraitinin yaxşılaşdırılması və sağlamlaşdırılması üzrə tədbirlər planı hazırlanıb təsdiq olunmuş və bu plana özüllərdə avtomatik yanğınsöndürmə sistemlərinin, məsafədən idarə olunan quyudaxili ayırıcı klapanların, video nəzarət kameralarının quraşdırılması və digər işlər daxil edilmişdir.

Eyni zamanda partlayış–yanğın təhlükəli obyektlərdə siqnalizasiya sistemlərinin, avtomatik yanğınsöndürmə sistemlərinin tətbiqinə böyük önəm verilmişdir. Yeni obyektlərin layihələndirilməsi zamanı onların təhlükəsizliyinin təmin olunması üçün müasir siqnalizasiya və bloklayıcı sistem-

lərin, avtomatik yanğınsöndürmə sistemlərinin tətbiqi, həmçinin DDÖ–də fəvqəladə vəziyyətdə yanğın təhlükəsi və fontana qarşı həyəcan siqnallarının verilməsi məqsədi ilə səs və işıq xəbərdaredici siqnalizasiya və DDÖ–də “Skyscape” tipli təxliyə sistemlərinin (torşəkili borunun içərisi ilə xilasetmə sallarına enmək üçün) quraşdırılması nəzərə alınmışdır. Strukturdaxili birlik, idarə və müəssisələrdə bu tədbirlərin yerinə yetirilməsinə və ümumilikdə əməyin mühafizəsi və təhlükəsizlik texnikası üzrə həyata keçirilən bütün işlərə SOCAR–ın Sağlamlıq və Əməyin Təhlükəsizliyi İdarəsinin müvafiq şöbələri tərəfindən daim nəzarət edilir. Əmək məcəlləsinin 64–cü maddəsinə əsasən işəgötürən müvafiq iş yerlərində əməyin mühafizəsi, istehsalat sanitariyası və gigiyenasının vəziyyətinin müəyyənləşdirilməsi və yaxşılaşdırılması, habelə əmək məhsuldarlığının və işin səmərəliliyinin artırılması məqsədi ilə, əməyin təşkilində ən mütərəqqi üsulların, o cümlədən yeni texnikanın və texnologiyanın tətbiqi zamanı iş yerlərinin attestasiyasını keçirməlidir. İş yerlərinin attestasiyası, obyektlərin sanitariya–texniki vəziyyətinin pasportlaşdırılması əmək şəraitinin daha da yaxşılaşdırılması üzrə əsas təşkilati tədbirlərdən biridir. Attestasiyanın keçirilməsində əsas məqsəd iş yerlərində əmək şəraitinin faktiki vəziyyətinin qüvvədə olan təhlükəsizlik norma və qaydaların, standartların tələblərinə uyğun olub–olmadığını aşkar etmək, iş yerlərinin vəziyyətini qiymətləndirmək, təhlükəsiz və sağlam əmək şəraitinin yaradılması üzrə tədbirləri həyata keçirməkdən ibarətdir. Bu məqsədlə Həmkarlar İttifaqının nümayəndələrindən,

əməyin mühafizəsi xidmətlərinin və əməyin təşkili üzrə peşəkar mütəxəssislərdən ibarət yaradılmış komissiya tərəfindən iş yerləri vaxtaşırı olaraq attestasiyadan keçirilir. Əmək şəraitinin vəziyyətinə nəzarət məqsədilə keçirilən attestasiya zamanı müntəzəm yoxlamalar nəticəsində aşkar edilən zərərli istehsalat amillərinin miqdarının normaya uyğunlaşdırılması istiqamətində müvafiq tədbirlər görülür. Əmək şəraitinin vəziyyətinə nəzarət edilməsi üzrə işlərin səmərəli təşkili məqsədilə Şirkətin müəssisələrində “Əmək Məcəlləsi”nin 223–cü maddəsinə edilmiş əlavə və dəyişikliklərə müvafiq olaraq işçilərinin sayı min nəfərdən çox olan müəssisələrdə istehsalatın xüsusiyyəti nəzərə alınmaqla sənaye–sanitariya laboratoriyası yaradılmış, və bu laboratoriyaların müasir tələblərə cavab verən ölçmə cihazları və zəruri avadanlıqlarla təchiz olunması, eləcə də bu sahədə çalışmaq üçün mütəxəssislərin seçilməsi daim diqqət mərkəzində saxlanılır.

Bütün bunlarla yanaşı Azərbaycan Respublikası Nazirlər Kabinetinin 3 yanvar 2000–ci il tarixli 1 nömrəli qərarı ilə təsdiq edilmiş “İşçinin səhhətinə, sağlamlığına mənfi təsir göstərən amillər olan ağır, zərərli və təhlükəli əmək şəraitli iş yerlərində, habelə əhalinin sağlamlığının mühafizəsi məqsədi ilə yeyinti sənayesi, ictimai iaşə, səhiyyə, ticarət və bu qəbildən olan digər iş yerlərində əmək müqaviləsi bağlanılarkən işçilərin sağlamlığı haqqında tibbi arayış tələb olunan peşələrin (vəzifələrin), iş yerlərinin Siyahısı”na uyğun olaraq işçilərin işə nə dərəcədə yararlı olmalarının müəyyənləşdirilməsi, xəstələnmə və bədbəxt hadisələrin qarşısının alınması,

Əməyin Təhlükəsizliyi və Sağlamlıq

yoluxucu və parazitar xəstəliklərin yayılmasının qarşısının alınması məqsədilə işə qəbul olunarkən, sonradan isə vaxtaşırı olaraq dövrü tibbi müayinədən keçirilir. Vaxtaşırı dövrü tibbi müayinələr zərərli əmək şəraitində işləyənlərin səhətinin dinamik müşahidə altında saxlanılmasını, peşə xəstəliklərinin ilk əlamətlərinin vaxtında müəyyənləşdirilməsini, profilaktikasını və həmin şəraitdə işin davam etdirilməsinin qadağan olunmasını təmin edir. 2012-ci ildə Şirkətin

müəssisələri üzrə 28 375 nəfər işçi dövrü tibbi müayinədən keçirilmişdir ki, bu müayinələr zamanı müxtəlif diaqnozlarla və müxtəlif ağırlıq dərəcəli xəstəliklər aşkar edilmiş işçilərin bir qismi yüngül işə keçirilmiş, bir qismi stasionar və ya ambulator müalicəyə göndərilmiş, bir qisminə isə həkim məsləhəti verilmişdir. Bu sahədə görülən işlərin nəticəsidir ki, 2012-ci ildə SOCAR-ın struktur təşkilatlarında peşə xəstəlikləri qeydə alınmamışdır.

İşçilərin tibbi təminatını yaxşılaşdırmaq, yüksək keyfiyyətli tibbi xidmət göstərmək məqsədilə 2012-ci ildə imzalanmış "Könüllü tibbi sığorta müqaviləsi" əsasında ümumilikdə 21 221 027 AZN məbləğində sığorta haqqı ödənilməklə ümumi sayı 66 234 nəfər olmaqla Şirkətin bütün işçiləri-"Paşa Sığorta" ASC-nin SOCAR tibbi sığorta proqramı çərçivəsində sığorta olunaraq Respublikanın ən müasir səhiyyə müəssisələrində tibbin müxtəlif istiqamətləri üzrə müvafiq müa-

2011–2012-ci illərdə SOCAR-da əməyin mühafizəsi və təhlükəsizlik texnikası xərcləri, min manatla

	2010	2011	2012
Əməyin mühafizəsi və təhlükəsizlik texnikası xərcləri, min manat o cümlədən:			
Nomenklatur tədbirlərin yerinə yetirilməsinə	14 407	15 302	14 482
Xüsusi geyim, xüsusi ayaqqabı və digər fərdi mühafizə vasitələrinin alınmasına	9 481	14 542	14 022
Süd ilə təchizata	1 404	1 337	955
Digər xərclərə	444	476	421

2010–2012-ci illərdə əməyin təhlükəsizliyi sahəsində məhsuldarlıq göstəriciləri

	2010	2011	2012
Bədbəxt hadisələr zamanı zərərçəkənlərin ümumi sayı, nəfər	21	24	13
Bədbəxt hadisələr nəticəsində ölənlərin sayı, nəfər	5	14	4
Peşə xəstəliklərinin sayı	0	0	0
İstehsalatda travmatizm əmsalı, (İTƏ)	0.034	0.038	0,023
İtirilmiş günlərin əmsalı, (İGƏ)	2.81	3.25	3,4
İş yerində olmama əmsalı, (İYOƏ)	0,011	0,009	0,009
Bədbəxt hadisələrin tezlik əmsalı (hər 1000 nəfər işçiyə düşən bədbəxt hadisənin sayı)	0.24	0.25	0.19
Bədbəxt hadisələr nəticəsində itirilmiş iş günlərinin sayı, adam–gün	1712	2059	1374

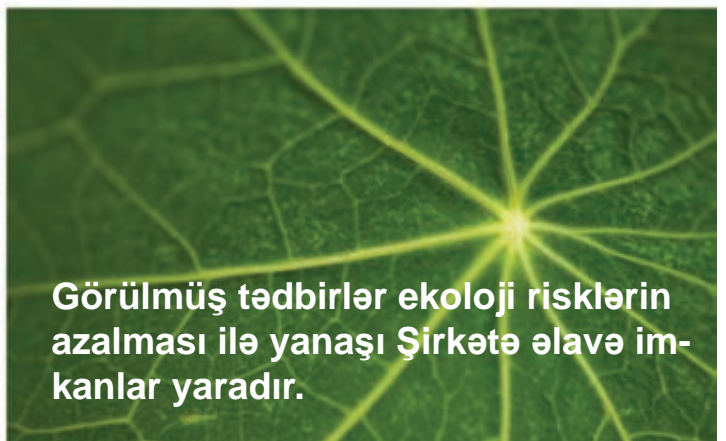
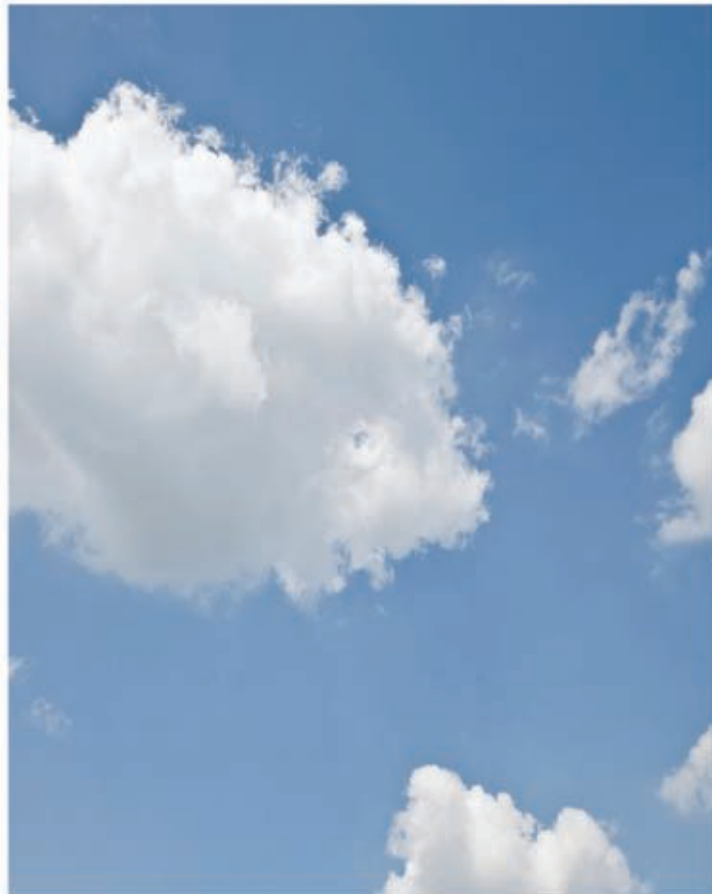
Əməyin Təhlükəsizliyi və Sağlamlıq

yinə və müalicə almaq imkanı əldə etmişlər. Struktur təşkilatlarında müdiriyyətlə Həmkarlar İttifaqı Komitəsi arasında bağlanmış “Kollektiv müqavilə”lərdə işçilərə pulsuz xüsusi geyim, xüsusi ayaqqabı və digər fərdi mühafizə vasitələrinin, təhlükəli və əlverişsiz iş şəraitində işləyənlərə müvafiq güzəştlərin və kompensasiyaların, zərərli əmək şəraitində işləyənlərə müalicə–profilaktik yeməklərin (süd və ona bərabər tutulan digər məhsullar), işləyən qadınlara və yeni-yetmələrə müvafiq güzəştlərin verilməsi və digər məsələlər öz əksini tapmışdır. Hər il keçirilən yığıncaqlarda “Kollektiv müqavilə”lərin şərtlərində qeyd olunan məsələlərin yerinə yetirilməsi müzakirə olunur və müvafiq qərarlar qəbul edilir. 2012–ci ildə müəssisələrdə əməyin mühafizəsi və təhlükəsizlik texnikası üzrə tədbirlərə 29 880 433 manat vəsait xərclənmişdir. O cümlədən, nomenklatur tədbirlərə 14 482 115 manat, xüsusi geyim, xüsusi ayaqqabı və digər fərdi mühafizə vasitələrinin alınmasına 14 021 716 manat, süd ilə təchizata 955 807 manat və digər xərclərə 420 795 manat vəsait sərf edilmişdir. Şirkətin əməyin mühafizəsi və təhlükəsizlik texnikası sahəsində risklərin minimuma endirilməsi üzrə həyata keçirdiyi işlərin nəticəsidir ki, 2012–ci il ərzində bilavasitə istehsalatla əlaqədar qeydə alınmış 13 bədbəxt hadisədə zərərçəkənlərin ümumi sayı 13 nəfər, onlardan ölənlərin sayı isə 4 nəfər olmuşdur. Bu isə ötən il baş vermiş bədbəxt hadisələrdə zərərçəkənlərin ümumi sayının 54,2 %-i, onlardan ölənlərin sayının isə 28,6 %-i deməkdir. Zərərçəkənlər “Azneft” İB–də (4 nəfər), “Azəriqaz” İB–də (3 nəfər), Xəzər Dəniz Neft Donanmasında (1 nəfər), “Azərikimya” İB–də (2 nəfər), H.Əliyev adına

Bakı Neft Emalı Zavodunda (1 nəfər), “Neftqaztikinti” Trestində (2 nəfər) olmuşdur. SOCAR–da və onun müəssisələrində bədbəxt hadisələrin göstəriciləri əsasən tezlik əmsalı – hər min nəfər işçiyə düşən bədbəxt hadisənin sayı və ağırlıq əmsalı – hər zərərçəkənə düşən itirilmiş iş günlərinin sayı ilə ifadə olunur. 2012–ci ildə baş vermiş bədbəxt hadisələrin tezlik əmsalı 0,19, ağırlıq əmsalı 152,7 təşkil edir. İstehsalat zədələnmələri nəticəsində itirilmiş iş günlərinin sayı 1 374 olmuşdur. SOCAR–ın strukturuna daxil olan təşkilatlarla “Paşa Həyat Sığorta” ASC arasında bağlanmış “İstehsalatda bədbəxt hadisələr və peşə xəstəlikləri nəticəsində peşə əmək qabiliyyətinin itirilməsi hallarından icbari sığorta müqaviləsi”nin şərtlərinə əsasən 2012–ci il ərzində baş vermiş bədbəxt hadisələr nəticəsində xəsarət alanlara və ya onların ailə üzvlərinə 136 274,27 AZN məbləğində birdəfəlik müavinət, əmək qabiliyyətinin itirilməsi faizinə görə aylıq ödənilməklə ümumilikdə hər ay 1 924,54 AZN məbləğində ödənişlər edilmişdir. Aparılmış təhlillər göstərir ki, bədbəxt hadisələrin və istehsalat zədələnmələrinin əsas yaranma səbəbləri işin yerinə yetirilməsinə başlamazdan əvvəl iş yerlərinin tam hazırlanmaması, aparılan işlərdə təhlükəsizlik qaydalarına tam əməl edilməməsi, zərərçəkənin ehtiyatsızlığı, sahələrdə təhlükəsiz iş şəraitinin yaradılmaması, işçilərin öz vəzifə borclarına məsuliyyətsiz yanaşmaları, istehsalat sahələrində nizam–intizamın aşağı səviyyədə olması və s. olmuşdur. 2012–ci ildə qeydə alınmış bədbəxt hadisələrin 38,5%–i işi yerinə yetirərkən təhlükəsizlik qaydalarının tələblərinə əməl edilməməsi, 30,7%–

i zərərçəkənin ehtiyatsızlığı, 23,1 %–i təhlükəsiz iş şəraitinin təmin edilməməsi 7,7 %–i isə digər səbəblərdən baş vermişdir. Baş vermiş bədbəxt hadisələrin və qəza hallarının səbəb və nəticələri SOCAR–ın strukturuna daxil olan bütün təşkilatlarda müzakirə olunur, gələcəkdə belə hadisələrin baş verməsinin qarşısının alınması məqsədilə, aşkar olunmuş təhlükələr və təhlükədən irəli gələn mövcud risklərin azaldılması və minimuma endirilməsi ilə bağlı xəbərdarədicə və önleyici tədbirlər görülür, mümkün risklər qiymətləndirilir. İşə başlamazdan əvvəl işin mahiyyəti, işin təhlükəsiz aparılması qaydaları hər bir işçinin diqqətinə çatdırılır, onların öz növbəsində əməyin mühafizəsi və təhlükəsizlik texnikası üzrə təlimat və qaydaların tələblərinə riayət etmələrinə nəzarət edilir. Eləcə də müəssisələrdə müqavilə əsasında işləyən podratçı təşkilatların əməyin mühafizəsi və təhlükəsizlik texnikası sahəsində fəaliyyətinə diqqət yetirilir. SOCAR–ın normativ sənədlərində bu məsələ ilə əlaqədar tələblər, vəzifələr müəyyənləşdirilmiş və müvafiq tapşırıqlar verilmişdir. Müqavilə əsasında istehsalat sahələrində eyni zamanda bir neçə podratçı (kənar) təşkilat işlədikdə ərazidə yerinə yetirilən işlərə ümumi rəhbərlik etmək üçün sifarişçi müəssisə (təşkilat) tərəfindən cavabdeh şəxsin təyin olunmasına, istifadə olunan avadanlıq, mexanizm və alətlərin texniki vəziyyətinə, görülən işlər üzrə sertifikatların olmasına, bütün işlərin təhlükəsizlik norma və qaydaların tələblərinə uyğun yerinə yetirilməsinə, mühafizə vasitələrindən istifadə olunmasına müəssisələrin müvafiq xidmətləri tərəfindən nəzarət gücləndirilmişdir.

Ekoloji fəaliyyət

Görölmüş tedbirler ekoloji risklerin azalması ile yanaşı Şirkete əlavə imkanlar yaradır.

Ekoloji fəaliyyət

SOCAR üçün liderlik strategiyasının həyata keçirilməsi yalnız yüksək istehsalat və maliyyə göstəricilərinin əldə olunmasını əks etdirmir. Şirkətin fəaliyyət dairəsinin genişlənməsi və yeni istehsalat sahələrinin yaradılması ekoloji idarəetmənin keyfiyyətinin artırılması və əməyin təhlükəsizliyi üzrə işlərə diqqətin artırılmasını tələb edir. SOCAR-ın qarşısına qoyduğu əsas məqsədlərdən biri, sənaye və ekoloji təhlükəsizlik, əməyin təhlükəsizliyi üzrə dünyanın ən iri və qabaqcıl neft şirkətlərinin sırasına daxil olmaqdır.

XIX əsrin ortalarından başlayaraq Azərbaycan ərazisində aparılan neft və qazın hasilatı ölkənin ekoloji vəziyyətinə öz mənfi təsirini göstərir. Hazırda Azərbaycanın neft və qaz sahəsinin ətraf mühitə mənfi təsirinin minimuma endirilməsi məsələsi yeni inkişaf mərhələsinə keçmiş və birinci dərəcəli əhəmiyyət kəsb edir. Bundan əlavə, ətraf mühitin mühafizəsi məsələlərinə dövlət səviyyəsində də xüsusi diqqət yetirilir. Belə ki, ölkə prezidenti tərəfindən "Azərbaycan Respublikasında ekoloji vəziyyətin yaxşılaşdırılmasına dair 2006-2010-cu illər üçün Kompleks Tədbirlər Planı" və "Azərbaycan Respublikası regionlarının 2009-2013-cü illərdə sosial-iqtisadi inkişafı Dövlət Proqramı" təsdiq edilmiş və bu da torpaq, su hövzələrinin çirklənməsi, biomüxtəlifliyin bərpa edilməsi, resursların səmərəli idarə olunması və s. ilə bağlı tarixən formalaşmış kəskin ekoloji problemlərin həlli məqsədilə proqramlar və layihələr həyata keçirilir.

SOCAR dövlətin ekoloji siyasətinin həyata keçirilməsində fəal iştirak edir və ətraf mühitin mühafizəsi sahəsində qabaqcıl beynəlxalq təcrübələri tətbiq

edərək təbiətin qorunması ilə bağlı bir çox böyük layihələrə imza atmışdır. Belə ki, Şirkət ərazilərində neftlə çirklənmiş torpaqların bərpa edilməsi tempinin əhəmiyyətli dərəcədə artmasına nail olmuş, müəssisələrdə ekoloji risklərin, tullantıların, lay sularının, neft dağılmalarının idarə edilməsi prosesi nizamlanmış, aşağı təzyiqli səmt neft qazının utilizasiyası üzrə layihələr həyata keçirilmişdir. Bu işlərin növbəti illərdə davamlı olaraq həyata keçirilməsi Şirkət tərəfindən qarşıya məqsəd kimi qoyulmuşdur.

2012-ci ildə neftlə çirklənmiş torpaqların təmizlənməsi, lay sularının idarə olunması, neft şlamı təmizləyici qurğuların və dəniz suyunun şirinləşdirilməsi üçün qurğuların quraşdırılması, səmt qazlarının idarə olunması, Tullantı Mərkəzinin yenidən qurulması, yaşıllaşdırma işlərinin aparılması sahəsində mühüm tədbirlər həyata keçirilmişdir.

Lay sularının ətraf ərazilərə axıdılmasının qarşısının tam alınması və lay sularının idarə olunması sistemlərinin yaradılması SOCAR-ın qarşısında duran ekoloji prioritet məsələlərdən biridir. 2012-ci ildə lay sularının idarə olunmasının qapalı sistemə keçirilməsi və su təmizləyici qurğuların quraşdırılması hesabına bu sahədə diqqətəlayiq nəticələr əldə edilmişdir.

Bundan başqa, SOCAR-ın fəaliyyət sahələrində formalaşan meişət-fekal suları bioloji təmizləyici qurğularda təmizləndikdən sonra, ərazilərdə salınmış yaşıllıqların suvarılmasında istifadə olunur.

BMT-nin Sənaye İnkişaf Təşkilatı (UNIDO) Azərbaycanda "Davamlı üzvi çirkləndiricilərin aşkarlanması və utilizə edilməsi" üzrə layihə çərçivəsində təlim kursları

keçən mütəxəssislər tərəfindən Polixlorbifenil (PXB) maddəsinin Şirkət üzrə inventarlaşdırılması aparılır. Bu məqsədlə "L2000DX-Analyser" cihazı vasitəsilə avadanlıqlardan götürülən yağ nümunələri analiz olunduqdan sonra nəticələr barədə məlumatlar inventarlaşdırma sənədinə daxil edilir.

2012-ci il ərzində SOCAR-ın idarə və müəssisələrinin normal ekoloji fəaliyyətini təmin etmək məqsədilə 84 ekoloji normativ sənəd hazırlanmış və müvafiq dövlət qurumlarında təsdiq edilmişdir. Bu sənədlər aşağıdakılardan ibarət olmuşdur: Ekoloji Pasport (EP) – 25 sənəd, Atıla Bilən Tullantı Həddi (ABTH) normaları – 17 sənəd, Buraxıla Bilən Axıntı Həddi (BBAH) normaları – 9 sənəd, Təhlükəli Tullantıların Pasportları – 33 sənəd.

Şirkət özünün ətraf mühitin qorunması proqramlarından əlavə ekoloji məsələləri də daxil edən dövlətin sosial-iqtisadi inkişaf proqramlarına uyğun olaraq ekoloji tədbirləri həyata keçirir. Şirkət Azərbaycan Respublikası İqtisadi İnkişaf Nazirliyi və digər direktiv orqanlar üçün müəyyən edilmiş qaydada bu proqramların həyata keçirilməsi haqqında müvafiq hesabatlar təqdim edir. Eyni zamanda, SOCAR-ın yataqlarının işlənməsi ilə məşğul olan əməliyyat şirkətləri və müştərək müəssisələr tərəfindən ekoloji tədbirlərin həyata keçirilməsinə və ekoloji risklərin idarə olunmasına nəzarət edilir. 2012-ci ildə SOCAR ətraf mühitə neqativ təsir göstəricilərinin azalması istiqamətinə yönəldilən təşkilati-texniki tədbirlərin həyata keçirilməsi bir çox maliyyə vəsaitinin cəlb olunmasını tələb etmişdir. Həmin vəsaitlər xarici texnologiyaların tətbiqinə,

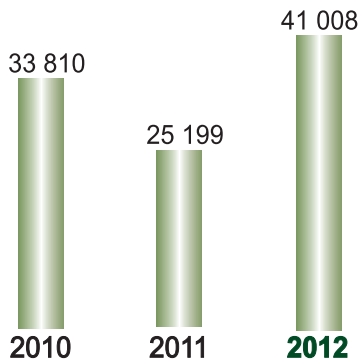
Ekoloji fəaliyyət

texnoloji qurğuların modernləşdirilməsinə, ekolojiya və təbiətin mühafizəsi üzrə normativ sənədlərin işlənilib-hazırlanmasına, obyektlərdə ətraf-mühitin vəziyyətinin monitorinqinə və ekoloji nəzarətinə, tullantıların istifadəsinə, mütəxəssislərin təlim işlərinə, həmçinin digər təbiəti mühafizə tədbirlərinin həyata keçirilməsinə yönəldilmişdir. Ətraf mühitin qorunması üçün təbiətin mühafizəsi tədbirlərinin kompleks yerinə yetirilməsi 2012-ci ildə ətraf mühitə neqativ təsirə görə ödəmələrin ümumi həcmnin azalmasına gətirib çıxarmışdır. Belə ki, Azərbaycan Respub-

likasında ekoloji vəziyyətin yaxşılaşdırmasına dair 2010-2011-ci, 2012-2013-cü illər üçün SOCAR-a aid tapşırıqların Kompleks Tədbirlər Planının icrası çərçivəsində 2010-cu ildə həyata keçirilən ekoloji tədbirlər fəaliyyətinə 33,810 mln. AZN vəsait, 2011-ci ildə isə 25,199 mln. AZN məbləğində vəsait xərclənmişdir. "PETKİM Petrokimya Holding A.Ş." təhlükləli tullantıların yandırılma mexanizminə sahib olan sənaye müəssisəsidir. Bu baxımdan istər öz tullantılarını, istərsə də digər ekoloji sənaye müəssisələrindən aldığı tullantıları aradan qaldırmaq-

dadır. Üstəlik, Petkim strukturunda yaradılan çirkli suların saflaşdırılması təsisində kimyəvi və hidrokarbonla kirlənmiş suların təmizlənərək dənizə axıdılması limitləri müəyyən edilmişdir. Petkim şirkəti tərəfindən SOCAR-ın təqdim olunan hesabatına əsasən 2012-ci ildə isə təbiətin qorunması üzrə altıdan çox tədbirə təxminən 6635,1 min AZN (təxminən 15430 min TL) məbləğində pul xərclənmişdir. 2013-ci ildə də ekoloji fəaliyyət eyni həssaslıqla davam etdiriləcəkdir.

2010-2012-ci illərdə SOCAR-ın həyata keçirilən ekoloji tədbirlər və sərf olunan vəsaitlər, min manatla ^{11 12}

¹¹ İstehsalat fəaliyyəti məhdu olduğu üçün Socar Gürcüstan/Türkiyə və Ukrayna göstəriciləri cədvəldə əhatə olunmayıb.

¹² Göstərilən məlumatlar SOCAR-ın MHBS-na uyğun hazırlanmışdır.

Ekoloji Siyasət

Ətraf mühitin qorunması sahəsində 2008-ci ildə SOCAR Ekoloji Siyasət sənədini qəbul etmişdir. Şirkətin ekoloji fəaliyyətində əsas olan bu sənəddə SOCAR-ın yaxın gələcəkdə ətraf mühitin mühafizəsi fəaliyyətinin əsas istiqamətləri müəyyən olunmuş və köməkçi sənədlər işlənib hazırlanmışdır. Bu sənədlərə: “Tullantıların idarə olunması planı”, “Atmosferə atılan səmt qazlarının azaldılması planı”, “Ehtimal olunan fəvqəladə halların qarşısının alınması planı”, “2020-ci ilə qədər iqlim dəyişmələrinə təsirin azaldılması strategiyası” və bir sıra digər sənədlər aiddir. Hazırda “SOCAR-da neft dağımalarının xəbərdarlığı və ləğvi üzrə kompleks Planı”nın layihəsi hazırlanmışdır, ki bu plan təsdiq olunduqdan sonra SOCAR-ın bütün struktur bölmələri üçün vahid sənəd olacaqdır.

Ekoloji menecment

Şirkətin fəaliyyətində ətraf mühitin mühafizəsi məsələlərinin idarə edilməsi prosesi Baş ofisin Ekoloji layihələrin idarəedilməsi şöbəsi və Ekologiya İdarəsi tərəfindən həyata keçirilir. Bunlardan əlavə, Şirkətin bütün struktur bölmələrində ətraf mühitin mühafizəsi, əməyin mühafizəsi və sənaye təhlükəsizliyinə görə məsuliyyətli olan şöbələr fəaliyyət göstərirlər. Bu şöbələr və Ekologiya İdarəsi ətraf mühitin mühafizəsi sahəsində Şirkətin üzərinə düşən öhdəliklərin, qanunların, qərarların, sərəncamların, proqramların, planların və Ekoloji Siyasət sənədinin icrasından irəli gələn məsələlərin həll edilməsi

üzrə işlərini qururlar. SOCAR-ın bütün obyektlərində qeyd olunan ekoloji proqramların və təbiətin qorunması tədbirlərinin həyata keçirilməsinə nəzarət etmək məqsədilə Ekologiya İdarəsinin və Ekoloji layihələrin idarə edilməsi şöbəsinin mütəxəssisləri tərəfindən quruda və dənizdə mütəmadi olaraq ekoloji monitorinqlər aparılır. Monitorinqlər zamanı ekoloji risklərin, tullantıların, lay sularının, səmt qazlarının idarə olunması və çirklənmiş torpaqların rekultivasiyası, radiasiyanın səviyyəsi, yaşıllaşdırma işləri və s. kimi məsələlərlə bağlı obyektlərə baxış keçirilir, lazımi ölçmələr aparılır, nümunələr götürülür. Əldə olunmuş məlumat əsasında Şirkətin fəaliyyətinin ətraf mühitə təsir dərəcəsi qiymətləndirilir və bu təsirin minimuma endirilməsi məqsədi ilə işlənib hazırlanmış təkliflər və keçirilən monitorinqlərin nəticələri əsasında tərtib edilmiş hesabatlar Şirkət prezidentinə təqdim olunur.

Beynəlxalq standartların tətbiqi

Artıq 9 ildən çoxdur ki, Şirkətin ətraf mühitin mühafizəsinin idarə edilməsi sistemləri tətbiq olunur. Ətraf mühitin qorunması ilə bağlı fəaliyyətin səmərəli idarə edilməsi və ekoloji təhlükəsizliyin təmin edilməsi məqsədilə TSE-ISO EN 14001, Keyfiyyətin idarə edilməsi sistemi üzrə TSE-ISO EN 9001 beynəlxalq standartların sertifikatları alınmışdır. 2012-ci ildə Ekologiya İdarəsinin balansında fəaliyyət göstərən Kompleks Tədqiqatlar Laboratoriyası üçün analitik laboratoriyalara tətbiq olunan ISO17025 beynəlxalq standartının sertifikatı əldə edilmişdir. Şirkət tərəfindən həyata keçirilən bütün yeni layihələrdə ətraf

mühitə təsirin qiymətləndirilməsi (ƏMTQ) aparılır. ƏMTQ üzrə sənədlər mövcud beynəlxalq ekoloji standartların və Azərbaycan Respublikasının Ətraf Mühitin Mühafizəsi üzrə qanunvericiliyin tələblərinə uyğun olaraq hər

Ekoloji Siyasət

Ekoloji Siyasət sənədi 2008-ci ildə SOCAR Prezidentinin Sərəncamı ilə təsdiq edilmişdir. Sənəd Şirkətin fəaliyyətinin ekoloji təhlükəsizliyini təmin etmək, yeraltı və yerüstü ehtiyatları səmərəli istifadə etmək niyyətini əks etdirir. İnvestisiya və idarəetmə ilə bağlı qərarların qəbul edilməsi zamanı Ekoloji Siyasətə uyğun olaraq müsbət sosial və iqtisadi nəticələrə gətirib çıxaracaq layihələrin həyata keçirilməsinə daha çox üstünlük verilir. SOCAR “sıfır təsir” konsepsiyasına riayət etməyi öhdəsinə götürür. Bu konsepsiya Şirkətin bütün fəaliyyət istiqamətlərində çirkləndirici maddələrin ətraf mühitə atılmalarının həcmələrinin, eləcə də tullantıların yaranmasının minimuma endirilməsindən ibarətdir.

hansı bir planlaşdırılmış layihəni həyata keçirməmişdən əvvəl onun ətraf mühitə təsirinə qiymətləndirilməsi (ƏMTQ)

tələb olunur. Azərbaycan Respublikasının Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi (ETSN) tərəfindən təsdiq olunur və bu qiymətləndirmə çərçivəsində ictimai dinləmələr həyata keçirilir. Həmçinin, Sərhədlərarası Kontekstdə Ətraf Mühitə Təsirin Qiymətləndirilməsinə dair Konvensiyanın (Espoo Konvensiyası, Fillandiya 1991-ci il) tələbi ətraf mühitin transsərhəd kontekstində korlanmasına qarşı tədbirlərin görülməsi və tərəfdaş ölkələrə ehtimal olunan zərərli təsirlərin neytrallaşdırılmasına xidmət edir. SOCAR-ın iştirak etdiyi və hazırladığı ƏMTQ layihələri:

1. Bakı Gəmiqayırma Zavodu (BGZ) layihəsi üzrə Ətraf Mühitə və Sosial - İqtisadi Sahələrə Təsirlərin Qiymətləndirilməsi layihəsi;
2. "Conoco Phillips Exploration Azerbaijan Ltd" şirkəti tərəfindən Azərbaycanda quruda 2D seysmik işlər üzrə "Birgə Tədqiqatın Ətraf Mühitə Təsirin Qiymətləndirilməsinin" layihəsi;
3. "Ümid" yatağında aparılan qazma işlərinin Ətraf və Sosial Mühitələrə Təsirin Qiymətləndirilməsi layihəsi.

Ekoloji maarifləndirmə

Ətraf mühitin mühafizəsi məsələləri üzrə işçi heyətinin təlimatlandırılması, tələbələr, şagirdlərin və əhəlinin ekologiya sahəsində maarifləndirilməsi işinin aparılmasına Şirkət böyük diqqət yetirir. 2012-ci il ərzində, Şirkətdə ətraf mühitin mühafizəsinə görə məsuliyyət daşıyan işçilər müntəzəm qaydada ixtisas artırma kurslarına və ixtisaslaşdırılmış təlimlərə, o cümlədən xaricdə keçirilən kurs və təlimlərə cəlb olunublar. SOCAR-da kadrların hazırlan-

ması və ixtisaslarının təkmilləşdirilməsinin təmin edilməsi məqsədi ilə 2011-ci ildə 105 , 2012-ci ildə isə 119 nəfər, o cümlədən ISO 14001 standartı üzrə 70, ekoloji siyasət üzrə 31 , tullantıların idarə olunması üzrə 11, qazma zamanı ətraf mühitin mühafizəsi üzrə isə 7 nəfər işçi təlimlərə cəlb olunmuş və sertifikatlar almışdılar. Təhsil prosesi çərçivəsində ekologiya və təbiətin qorunması üzrə dünyada olan son yeniliklər barəsində biliklərin artırılması və təcrübə mübadiləsi aparmaq məqsədilə işçilər ekoloji yönümlü konfrans və seminarlara göndərilmişdir. Həmçinin, ekoloji maarifləndirmə və praktik dərslərin keçirilməsi üçün nəzərdə tutulan Ekologiya İdarəsinin balansında olan Ekolojika Mərkəzdə¹³ əvvəlki illərdə olduğu kimi 2012-ci ildə 40 tədbir təşkil olunmuşdur. Həmin tədbirlərdə velosipedin xeyrinə avtomobil

SOCAR daxili və xarici bazar da imicinin müsbət mənada formalaşması, sifarişçilər üçün etibarlı tərəf müqabili olması, daha böyük və məsuliyyətli işlərin həyata keçirilməsinə əmin olması, sifarişçilərin tələblərinə uyğun işlərin təhlükəsiz, ətraf mühitə ziyan vurmada və keyfiyyətlə yerinə yetirilməsinə zəmanət verir. Belə ki, Şirkət tərəfindən göstərilən ekoloji xidmətin və məhsulun çatışmazlığı və ya xidmətlər haqqında dürüst və ya kafi olmayan məlumatın verilməsi səbəbilə üçüncü şəxslərin ölümü, səhhətinə və ya əmlakına zərərin vurulmasına görə zərərin əvəzini ödəməsi öhdəliyi üzrə mülki məsuliyyətin sığortası həyata keçirilmişdir.

nəqliyyatından imtina, daha az enerji istifadə edən texnologiyalara üstünlüyün verilməsi, məişətdə elektrik enerjisinə qənaət, alternativ enerjiden istifadə və s. aktual ekoloji mövzularda təlimlər keçirilmişdir. Şirkətin ekologiya sahəsində gördüyü işlər SOCAR-ın rəsmi saytında daha ətraflı şəkildə təqdim olunmuşdur.¹⁴

2007-ci ildən etibarən SOCAR-ın təşkilatı dəstəyi ilə Bakı şəhərində "İNEPO-AVRASIYA" Ətraf Mühitin Mühafizəsi Beynəlxalq Layihə Olimpiadası keçirilir.¹⁵ Olimpiadanın keçirilməsində məqsəd Azərbaycanda və dünyada artmaqda olan ekoloji problemlərin həlli və ətraf mühitin qorunması mövzusunda gənc nəsli biliklərinin artırılması və onların problemlərin həlli üçün hazırlanan müxtəlif layihələrin həyata keçirilməsinə cəlb etməkdir. 2012-ci ildə altıncı dəfə keçirilən olimpiadada 40 ölkədən 250 nəfərə yaxın şagird 137 layihə ilə iştirak etmişdir. Bu olimpiadada iştirak edən Azərbaycan Respublikasının komandaları 4 layihə ilə birinci, 12 layihə ilə ikinci, 17 layihə ilə üçüncü yer üzrə medallar qazanaraq komanda hesabı ilə birinci yeri tutmuşdur. Olimpiadada iştirak edən və qalib olan bütün komandalar SOCAR-ın xüsusi hədiyyə və sertifikatları ilə təltif edilmişlər.

Ətraf mühitin mühafizəsi sahəsində görülən işlər barədə ictimaiyyətin məlumatlandırılması məqsədilə, SOCAR rəhbərliyinin qərarına əsasən Mətbuat xidməti tərəfindən Şirkətin həyata keçirdiyi ekoloji layihələr milli televiziya kanalları vasitəsilə işıqlandırılmış, hesabat ilində təbiətin mühafizəsi fəaliyyəti haqqında 10 elmi-praktiki məqalə elmi jurnallarda dərc olunmuşdur.

¹³ Ekoloji Mərkəz haqqında məlumat "SOCAR-ın Ekoloji Parkı" adlı fəsilə verilir.

¹⁴ <http://new.socar.az/socar/az/environment-and-safety/menu/environmental-awareness-and-advocacy> ; ¹⁵ <http://socar.az/eco/view.php?lang=az&menu=21&id=841>

Ekoloji fəaliyyət

Ekoloji monitoring sistemi

SOCAR-ın dənizdə və quru ərazilərdə yerləşən fəaliyyət sahələrində ətraf mühitin vəziyyətinin qiymətləndirilməsi, ona təsir parametrlərinin müəyyənləşdirilməsi və ekoloji problemlərin həlli istiqamətində beynəlxalq standartların tələbləri səviyyəsində ekoloji monitoringlər aparılır. SOCAR-ın istehsal sahələrində ekoloji monitoring işləri Ekologiya İdarəsi tərəfindən həyata keçirilməkdədir.

Dəniz neft-qaz əməliyyatlarının ətraf mühitə təsirini öyrənmək üçün yaz və payız mövsümlərində ekoloji monitoringlər aparılır. Monitoringlər zamanı dənizdə yaşayan orqanizmlərin – zooplanktonların, fitoplanktonların, perifitonların, makrozoobentoslarnın, balıqların tədqiqatı aparılır. İxtioloji, mikrobioloji və ekotoksikoloji tədqiqatlarısa qatında yaşayan orqanizmlərin yem zəncirinin tərkibinin, inkişaf dinamikasının, dəniz dibinin dəyişikliklərinin, balıqların yayılma areallarının və toksikiliyin öyrənilməsi mövcud vəziyyətin qiymətləndirilməsi və biomüxtəlifliyin qorunması üçün çox zəruri informasiya əldə etməyə kömək edir. Quruda neft-qaz yataqlarında aparılan monitoringlər, əsasən mədən ərazilərində neft, neft məhsulları və istehsal prosesi zamanı formalaşan tullantılarla çirklənmiş torpaqların hərtərəfli öyrənilməsinə, çirklənmə mənbələrinin müəyyənləşdirilməsinə

və çirklənmənin aradan qaldırılması üzrə təkliflər paketinin hazırlanmasına yönəldilmişdir. Monitoring zamanı torpaq və su nümunələri götürülərək laboratoriya şəraitində analiz edilir və analizin nəticələri əsasında çirklənmiş ərazilərin bərpası üçün müvafiq üsullar seçilir. Xəzər dənizində "Günəşli" yatağında aparılan ekoloji monitoringlər zamanı Ekologiya İdarəsinin mütəxəssisləri tərəfindən "Volgocuma" sinfinə aid Kumkimi-xərçəngkimilərin yeni növü aşkar edilmiş və bu barədə Müəlliflik Şəhadətnaməsi Azərbaycan Respublikası Müəllif Hüquqları Agentliyi tərəfindən təqdim edilmişdir. SOCAR-ın neft-qaz əməliyyatları həyata keçirilən istehsalat sahələrində aparılmış monitoringlərin və laborator analizlərin təhlillərinə əsasən, son illər SOCAR-ın ətraf mühitin mühafizəsi istiqamətində həyata keçirdiyi ekoloji layihələr nəticəsində 2012-ci ildə neft, neft

məhsulları, lay suları, qazma şlamı və digər tullantılarla çirklənmələrin azalması müşahidə edilmişdir. 2012-ci ildə ümumilikdə SOCAR-ın obyektləri üzrə 265 ekoloji monitoring keçirilmiş və ekspedisiya qrupları tərəfindən Kompleks Tədqiqatlar Laboratoriyasına daxil olan 5608 nümunədən 44375 ədəd analiz aparılmışdır. Həyata keçirilən

Biz BP neft şirkəti ilə eyni su hövzəsində, yeni Xəzər dənizində neft-qazçıxarma işlərini həyata keçiririk. Biz inanırıq ki, dünyanın qabaqcıl neft şirkətləri olaraq, ətraf mühitin mühafizəsi üzrə fəaliyyətimizdə etdiyimiz əməkdaşlığımız müsbət nəticələrin əldə edilməsinə köməklik edəcək. Bu məqsədlə SOCAR və BP neft şirkəti ekoloji risklərin idarə olunması, neft dağılmaları hallarında fəaliyyətin təşkil olunmasında birgə əməkdaşlıq, önleyici tədbirlərin həyata keçirilməsi istiqamətində koordinasiya olunmuş fəaliyyətin həyata keçirilməsi üçün birgə seminarın keçirilməsinə qərar verdilər. Belə ki, Ekoloji risklərin idarə olunması üzrə təcrübə mübadiləsinin aparılması məqsədilə 23 oktyabr 2012-ci il tarixində Eko-Parkda SOCAR-ın və BP neft şirkətinin mütəxəssislərinin iştirakı ilə birgə seminar keçirilmişdir. Biz gələcəkdə də ətraf mühitin mühafizəsi sahəsində BP neft şirkəti ilə əməkdaşlığın davam etdirilməsinə ümid edirik.

Ekoloji fəaliyyət

əsas ekoloji monitorinq işlərindən aşağıdakıları misal gətirmək olar:

- “Qoşa Daş” strukturlarında qazma işlərindən öncə ətraf mühitin ilkin vəziyyətinin qiymətləndirilməsi məqsədilə kompleks ekoloji monitorinqin keçirilməsi;
- Neft Daşları yatağının 1887 sayılı DDÖ-də aparılan qazma işləri zamanı ətraf mühitə təsirin qiymətləndirilməsi məqsədilə ekoloji monitorinqin keçirilməsi;
- “Azərikimya” İB-nin müəssisələrində istehsalat fəaliyyətinin ətraf mühitə təsirinə qiymətləndirilməsi məqsədilə ekoloji monitorinqin keçirilməsi;
- “Azəriqaz” İB-nin istehsalat sahələrində istehsal prosesi zamanı ətraf mühitə təsirin qiymətləndirilməsi, baş verən proseslərin tədqiq edilməsi və risklərin müəyyənləşdirilməsi məqsədi ilə ekoloji monitorinqin keçirilməsi;
- “Ümid” yatağında aparılan qazma işlərinin Ətraf və Sosial Mühitələrə Təsirin Qiymətləndirilməsi məqsədi ilə monitorinqin keçirilməsi və hesabatın hazırlanması;
- SOCAR, “Conoco Phillips” və Ekologiya İdarəsi arasında “Azərbaycanda quruda 2D seysmik işlər üzrə Birgə Tədqiqatın Ətraf Mühitə Təsirin Qiymətləndirilməsinin” hazırlanması, təqdimi və təsdiqi üzrə konsultasiya xidmətlərinin göstərilməsi məqsədilə respublikanın şimal-qərb rayonları ərazisində çöl ekoloji monitorinqinin keçirilməsi və müvafiq sənədlərin hazırlanması;
- “Sumitomo” şirkəti ilə müqaviləyə əsasən monitorinq işləri üzrə “Siyəzəneft” NQÇİ-nin ərazisində quyulardan atmosfərə atılan boruarxası səmt qazının həcmələrinin və tərkibinin təyini məqsədi ilə ekoloji monitorinqin keçirilməsi və hesabatların hazırlanması;

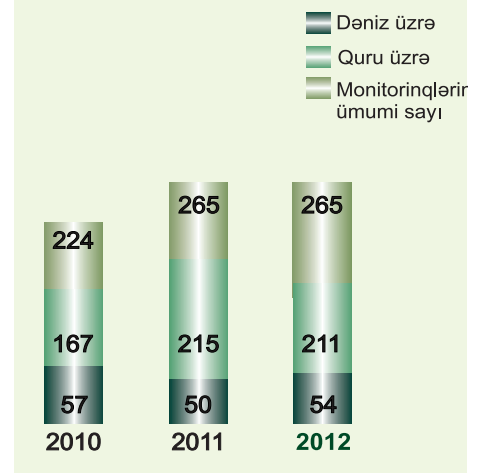
- “2011-2013-cü illərdə Bakı şəhərinin və onun qəsəbələrinin sosial-iqtisadi inkişafına dair Dövlət Proqramı” ilə əlaqədar işlərin yerinə yetirilməsi üzrə monitorinqlərin keçirilməsi;
- “Azneft” İB NQÇİ-lərinin rekultivasiya və bioremediasiya aparılacaq və aparılan sahələrində ətraf mühitin vəziyyətinin monitorinqinin keçirilməsi;
- “Azneft” İB-nin quruda yerləşən istehsalat ərazilərində çirklənmiş torpaqların inventarlaşdırılmasını aparmaq üçün ekoloji monitorinqlərin keçirilməsi;
- Qaz Emalı Zavodunda, “Neftqaztikinti” trestində, H.Əliyev adına Bakı Dərin Özüllər Zavodunda, Xəzər Dəniz Neft Donanmasında ekoloji monitorinqlərin keçirilməsi;
- Bakı buxtasında aidiyyəti qurumlarla birgə ekoloji nəzarət monitorinqinin keçirilməsi; Ekologiya İdarəsində fəaliyyət göstərən Coğrafi Məlumat Sisteminin idarə olunması qrupu SOCAR-ın əhatə etdiyi ərazilərdə ekoloji vəziyyətin qiymətləndirilməsi üzrə idarə olunan elektron məlumat bazasının yenilənməsi, dəqiqləşdirilməsi, təkmilləşdirilməsi üzrə bir çox işlər həyata keçirmişdir. 2012-ci il ərzində ekoloji monitorinq qrupları tərəfindən aparılan tədqiqatların nəticələri məlumat bazasına daxil edilmişdir. Aparılmış monitorinqlərin nəticələrinə əsasən atmosfərə atılan çirkləndirici maddələrin ümumi miqdarı təyin edilir.

İqlimin dəyişməsinə təsirin azaldılması

SOCAR-a yeni müəssisələrin daxil edilməsi və yeni yataqların istismarı iqlimin dəyişməsinə təsir edən qazların artımına gətirib çıxarır. İqlim dəyişmələrinə təsiri azaltmaq məqsədilə, Şirkət planlı

şəkildə, neft və qazın çıxarılması, nəqli və emalında enerji tutumunun azaldılması, birbaşa və dolayı yolla atmosfərə atılan istilik effekti yaradan qazların inventarlaşdırılması, enerjisəmərəli avadanlıq və texnologiyaların tətbiqi və s. kimi müxtəlif tədbirlər həyata keçirir. Bu tədbirlər sırasında ən uğurlusu “Günəşli” yatağında aşağı təzyiqli səmt

SOCAR-ın obyektləri üzrə həyata keçirilmiş ekoloji monitorinqlərin dinamikası, sayı

qazının yığılması layihəsi olmuşdur. Bu layihəni TİM çərçivəsində həyata keçirmək mümkün olmasa da SOCAR öz daxili maliyyə imkanları hesabına işləri başa çatdıraraq 2012-ci ilin may ayında stansiya uğurla istismara verilmişdir. Layihənin nəticəsi olaraq, hər il 310 mln. m³ səmt qazı yığılaraq əhalinin istifadəsinə verilecək və 4,2 mln. t CO₂-ekv. miqdarında metan qazının atmosfərə atılmasının qarşısı alınacaqdır.

Bundan başqa, 2012-ci ildə SOCAR iqlim dəyişmələrinə təsiri azaltmaq üçün, qazma şlamı, layməişət çirkab suları və digər tullantılardan təmizlənmiş sahələrdə və inzibati ərazilərdə geniş miqyaslı yaşıllaşdırma işləri aparır. İqlim dəyişmələrinə təsirlərin azaldılması istiqamətində

Ekoloji fəaliyyət

Atmosferə atılan çirkləndirici maddələrin ümumi miqdarı, min ton.¹⁶

SOCAR (Azərbaycan) üzrə	2010	2011	2012
SOCAR (Azərbaycan) üzrə,	157.89	161.45	142,47
o cümlədən:			
Bərk maddələr	0.14	2.27	0,23
Qaz və maye halında olan cisimlər, o cümlədən:	157.75	159.18	142,24
Kükürd dioksidi	1.11	0.75	0,72
Azot oksidi	6.06	6.87	4,71
Karbon oksidi	14.51	14.24	13,72
Karbohidrogenlər (uçucu orqanik birləşmələr olmadan)	127.55	127.34	114,47
Uçucu orqanik birləşmələr	7.86	9.33	8,01
Digər qaz halında olan maddələr	0.66	0.65	0,61

SOCAR Enerji Türkiyə ("PETKİM Petrokimya Holding A.Ş." üzrə)

	2010	2011	2012
Qaz və maye halında olan cisimlər, o cümlədən:	4.776	4.234	2.852
Kükürd dioksidi	2.828	2.494	1.391
Azot oksidi	1.948	1.740	1.461

SOCAR Enerji Gürcüstan ("Socar Georgia Petroleum LTD" üzrə)

Karbohidrogenlər (uçucu orqanik birləşmələr olmadan)	59.038	96.079	104.478
--	---------------	---------------	----------------

SOCAR Enerji Ukrayna üzrə

	2010	2011	2012
Atmosferə atılan çirkləndirici maddələr O cümlədən	-	0,017970	1,697319
Bərk maddələr	-	0,000001	0,001773
Qaz və maye halında olan cisimlər, o cümlədən:	-	0,017969	1.695546
Kükürd dioksidi	-	0,000018	0,001305
Azot oksidi	-	0,000080	0,007196
Karbon oksidi	-	0,000017	0,014224
Karbohidrogenlər (uçucu orqanik birləşmələr olmadan)	-	0,000148	0,835182
Uçucu orqanik birləşmələr	-	0,017535	0,053313
Digər qaz halında olan maddələr	-	0,000171	0,784326

¹⁶ Ekoloji göstəricilər SOCAR-ın Ekologiya idarəsindən toplanıb və emal olunub.

Ekoloji fəaliyyət

2012-ci ildə İEYQ-nin inventarlaşması sisteminin təkmilləşdirilməsinə həsr olunmuş seminar keçirilmiş, 2013-cü ildə isə SOCAR-ın təşkilatçılığı ilə Bakı şəhərində ekoloji məsələlərə həsr olunmuş "Ətraf mühitin qorunması məsələlərinə müasir baxış" mövzusunda Beynəlxalq Konfransın keçirilməsi planlaşdırılır.

SOCAR Prezidentinin 24 aprel 2008-ci il tarixli 68 nömrəli "İqlim dəyişmələri haqqında Çərçivə Konvensiyasının icrası ilə bağlı tədbirlər barədə" Əmri ilə qeyd edilən problemin həllinə qoşulan SOCAR mərhələli olaraq ətraf mühitin qorunması sahəsindəki tədbirləri uğurla həyata keçirməkdədir. Belə ki, SOCAR-da 6-cı dəfə İstilik Effekti Yaradan Qazların (İEYQ) inventarlaşdırılması aparılmış, bir sıra Təmiz İnkişaf Mexanizmi (TİM) layihə ideyaları hazırlanmış və onlardan bir çoxu Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyində qeydiyyatdan keçirilmişdir. İqlim dəyişmələri sahəsindəki işləri daha yüksək səviyyəyə qaldırmaq üçün 2010-cu ildə SOCAR Almanyanın İqtisadi Tədqiqatlar İnstitutu ilə birgə hazırladığı "İqlim dəyişmələrinə təsirin azaldılması üzrə SOCAR-ın Strategiyası"

qəbul edilmiş və həmin Sstrategiyanın icrası ilə bağlı keçirilən tədbirlər haqqında illik hesabatlar tərtib edilir. Strategiyanın digər istiqaməti toplanmış məlumatların təhlili və karbontutumlu istehsalat proseslərinin üzə çıxarılmasıdır. Bu proseslərin təhlilinin nəticələri üzrə istixana effekti yaradan qazların tullantılarının azaldılması üzrə tədbirlər işlənib hazırlanır. Bundan əlavə, SOCAR 2008-ci ildə "Qlobal Qaz Yandırılmalarının Azaldılması üzrə Tərəfdaşlıq" (GGFR) Təşkilatı ilə Saziş imzalayaraq həmin təşkilatın üzvü olmuş və 2010-cu ildə əməkdaşlıq çərçivəsində "SOCAR-da və SOCAR-ın iştirak etdiyi layihələrdə atmosfərə atılan səmt qazının azaldılması üzrə Plan" sənədi SOCAR-ın rəhbərliyi tərəfindən təsdiq edilmişdir. Qəbul olunan sənədlərin icrası məqsədilə Şirkətin bütün müəssisələrinin ətraf mühitə təsirinə qiymətləndirilməsi üçün atmosfərə atılan tullantıların sistemə monitorinqi həyata keçirilir, onların dinamikası öyrənilir və müvafiq hesabatlar hazırlanaraq rəhbərliyə təqdim olunur. Şirkət tərəfindən cari ildə iqlim dəyişmələrinə təsirin azaldılması istiqamətində xeyli işlər görülmüşdür ki, bunlardan

aşağıdakıları qeyd etmək olar:

- Qaz Emalı Zavodunda məşəl sisteminin yenidən qurulması işləri başa çatdırılmışdır;
- "Azəriqaz" İB yeni tikilən 1020 mm-lik qaz kəməri ilə Şahdəniz yatağının qaz tənzimləyici qovşağı arasında yeni əlaqələndirici kəmərlə elektrik enerjisine 0,5 mln. manat və ya 2,7 min ton mazuta qənaət olunaraq, həmin yanacağın yanması zamanı yaranan karbon-dioksidin (CO₂) atmosfərə atılmasının qarşısı alınacaqdır.

Səmt neft qazı tullantılarının azaldılması

"SOCAR-da və SOCAR-ın iştirak etdiyi layihələrdə atmosfərə atılan səmt qazının azaldılması üzrə Plan"da 2011-2015-ci illər ərzində SOCAR, ƏŞ və BM-də səmt qazının azaldılması istiqamətində bir sıra layihələrin həyata keçirilməsi nəzərdə tutulmuşdur. Bunlardan Günəşli və "Neft Daşları" irimiqyaslı layihələri həyata keçirilmişdir:

"Neft Daşları" NQÇİ-də aşağı təzyiqli səmt qazlarının utilizə edilməsi" layihəsi çərçivəsində İdarənin mövcud meydançalarında 66 vakuüm kompressorun quraşdırılması nəticəsində 2011-ci ildən başlayaraq hər il 865,9 min m³/gün səmt qazının, yeni 3,8 mln.t CO₂-ekv. metan qazının atmosfərə atılmasının qarşısı alınmışdır. Bu layihənin "Qazprom Almaniya" şirkəti ilə birgə TİM çərçivəsində həyata keçirilməsi üzrə işlər aparılır.

SOCAR tərəfindən atmosfərə atılan istilik effekti yaradan qazların azaldılmasına gətirən həm Günəşli, həm də Neft Daşları NQÇİ-nin yataqlarında uğurla icra olunan layihələr haqqında məlumat Qlobal Qaz Yandırılmalarının Azaldılması üzrə Tərəf-

Ekoloji fəaliyyət

daşlıq (GGFR) təşkilatının Nominasiya üzrə Təşkilat Komitəsinə təqdim edilmişdir. Layihələrin SOCAR-da uğurla həyata keçirməsinə görə 24 oktyabr 2012-ci il tarixində SOCAR həmin təşkilat tərəfindən "2012 Yandırılmanın Azaldılmasında Mükəmməllik üzrə GGFR Mükafatı"na layiq görülmüşdür.

Şirkət Dünya Bankı və onun Qlobal Qaz Yandırılmalarının Azaldılması Təşkilatı (GGFR) ilə əməkdaşlıq sayəsində səmt qazının idarə olunması üzrə dünya təcrübəsini əldə etmiş, atmosfərə atılan aşağı təzyiqli

səmt qazlarının ölçülməsi üçün lazımi ölçü avadanlıqları almış və instrumental ölçü işlərinin aparılması üzrə xüsusi metodika hazırlamışdır.

2012-ci il ərzində Ekologiya İdarəsi tərəfindən "Azneft" İB-nin quru ərazilərdə yerləşən yataqlarında quyulardan atmosfərə atılan boruarxası qazların həcmələrinin təyin edilməsi üçün instrumental ölçmələr metodu ilə monitorinqlər aparılmış və müvafiq hesabat hazırlanmışdır. Belə ki, 2010 və 2011-ci illərdə SOCAR üzrə İEYQ-nin emissiyaların həcmi müvafiq olaraq 10866,93 min t

CO₂-ekv. və 10731,64 min t CO₂-ekv. təşkil etmişdir. Onlardan metan qazının emissiyaları müvafiq olaraq 333,74 min t və 331,56 min t təşkil etmişdir. Şirkətin dolayı yolla istixana qazlarının tullantıları əsasən elektrik enerjinin istehlakından ibarətdir, bu da 2010-cu ildə 743,64 min t CO₂-ekv., 2011-ci ildə isə 911,08 min t CO₂-ekv. təşkil etmişdir. Şirkətdə səmt qazının azaldılması üzrə 2015-ci ilə qədər hədəflənmiş tədbirlərin həyata keçirilməsi nəticəsində atmosfərə atılan səmt qazının həcmi 7,4 mln.m³-ə qədər azaldılacaqdır.

2010-2012-ci illərdə Şirkətin müəssisələrində SNQ-nın idarə edilməsi.¹⁷

SNQ-nın idarə edilməsi	2010	2011	2012
SNQ-nın əmələ gəlməsi, mln m ³	1726.22	1440.31	1437.55
Utilizasiya, %	84.0	91.6	94.2
Yandırılmadan atılmalar, %	16	8.4	5.8
Məşəllərdə yandırma, %	0	0	0

¹⁷ İstehsalat fəaliyyətində neft hasilatı ilə məşğul olmadığı üçün Socar Ukrayna, Socar Gürcüstan üzrə SNQ göstəriciləri cədvəldə əhatə olunmamışdır.

Ekoloji fəaliyyət

Son 3 ildə, yəni 2010-2012-ci illər ərzində həyata keçirilmiş ekoloji tədbirlər nəticəsində Şirkət üzrə SNQ atılmaları təqribən 3,3 dəfə çox azalmışdır.

2009-cu ildən başlayaraq Şirkət üzrə İEYQ emissiyaların həcmində azalma müşahidə olunur. 2009-cu il ərzində Şirkətin emissiyaların ümumi həcmi 14830,50 min t CO₂-ekv, 2010-cu ildə 10866,93 min t CO₂-ekv, 2011-ci

(azkarbonlu yanacaqlar) və digər səmərəli tədbirlər nəticəsində ilbəl azalmaqdadır. SOCAR çalışır ki, bu tendensiyanı gələcəkdə də davam etdirdir.

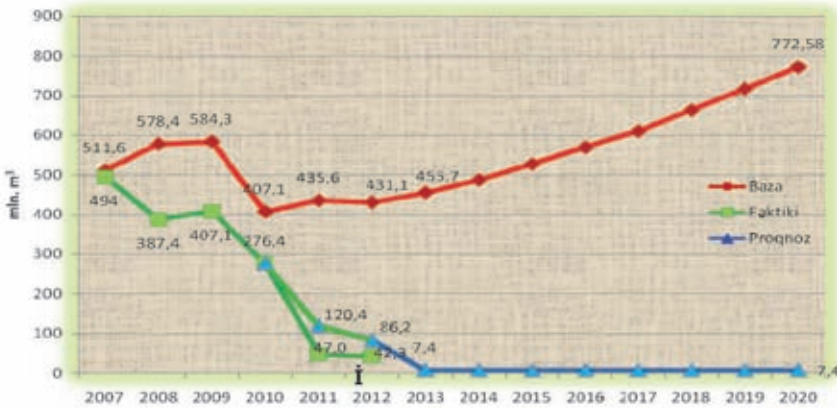
SNQ-nın istifadəsinin artması Şirkətin müəssisələri tərəfindən istixana effekti yaradan qazların xüsusi tullantılarının azaldılmasını təmin edir.

Ümumilikdə SOCAR, ƏŞ və BM-lərdə atmosfərə atılan istilik

Şirkətin müəssisələri tərəfindən istixana effekti yaradan qazların xüsusi tullantılarının azaldılmasını təmin edir.

Qlobal iqlim dəyişmələri ekoloji problemlər sırasında bəşəriyyəti narahat edən ümdə problemlərdən biridir və SOCAR bu sahədə ölkəmizin tərəfdaş çıxdığı Birləşmiş Millətlər Təşkilatının İqlim Dəyişmələri Haqqında Kyoto protokolunun öhdəliklərini yerinə yetirməkdədir. Kyoto protokolunun mexanizmləri çərçivəsində layihələrin həyata keçirilməsi hesabına SOCAR bu fəaliyyət üçün əlavə maliyyələşdirmənin əldə edilməsini planlaşdırır. Xüsusilə də, "Neft Daşları" NQÇİ-də Təmiz İnkişaf Mexanizmi çərçivəsində yataqda kiçik təzyiqli SNQ-nın utilizasiyası layihəsi həyata keçirilir. Ətraf mühitə vurulan zərərə görə dünya birliyi tərəfindən ciddi tələblərin qoyulduğu bir vaxtda Şirkət öz məsuliyyətini dərk edir, tətbiq olunacaq maliyyə

SOCAR-də səmt qazı atılmalarının 2007-2015-ci illər üzrə dəyişmə dinamikası.

ildə isə 10731,64 min t CO₂-ekv. təşkil etmişdir. Bu azalma əsasən metan emissiyalarının utilizə edilməsi səbəbindən əmələ gəlir. Belə ki, 2009-cu ildən 2011-ci ilədək Şirkət üzrə İEYQ-nin emissiyaların həcmi 30%-a qədər azalmışdır.

2012-ci il üzrə atmosfərə atılan emissiyaların inventarlaşdırılmasına dair hesabatın hazırlanması 2013-cü ilin sonuna planlaşdırılmışdır. Bu məqsədlə, İEYQ-nin emissiyaların dəqiq hesablaşmaq üçün SOCAR-ın Ekologiya İdarəsində monitorinqlərə başlanılmışdır. Ümumilikdə SOCAR, ƏŞ və BM-lərdə atmosfərə atılan istilik effekti yaradan qazların ümumi miqdarı müxtəlif enerji səmərəli, yanacaq növünün dəyişdirilməsi

SOCAR-nin fəaliyyəti ilə bağlı istixana effekti yaradan qazların tullantıları, min ton CO₂-ekv.¹⁸

İstixana effekti yaradan qazların tullantıları	2010	2011	2012
Birbaşa və dolaylı tullantılar, o cümlədən:	10 867	10 732	8914
Birbaşa tullantılar	10 123	9 821	8 175
Dolaylı tullantılar	744	911	739

effekti yaradan qazların ümumi miqdarı müxtəlif enerji səmərəli, yanacaq növünün dəyişdirilməsi (azkarbonlu yanacaqlar) və digər səmərəli tədbirlər nəticəsində ilbəl azalmaqdadır. SOCAR çalışır ki, bu tendensiyanı gələcəkdə də davam etdirdir.

SNQ-nın istifadəsinin artması

sanksiyalarından özünü sığortalamaq məqsədi ilə davamlı olaraq bu sahədə tədbirlər görür. Qəbul olunmuş Strategiyanın ssenarilərinə uyğun olaraq 2012-ci il ərzində iqlim dəyişmələrinə təsirin azaldılması istiqamətində Xəzər dənizində yerləşən "Güneşli" yatağında alçaq təzyiqli səmt qazının yığılması və sahilə nəql edilməsini təmin edən kompressor stansiyası istismara

¹⁸ İstehsalat fəaliyyəti məhdud olduğu üçün SOCAR Enerji Ukrayna / SOCAR Enerji Gürcüstan göstəriciləri cədvəldə əhatə olunmayıb.

verilmişdir. Yüksək və orta təzyiqli qaz kəmərlərində sızma nəticəsində atmosfərə atılan təbii qazın qarşısını almaq məqsədi ilə 2855,3 km təmir bərpa işləri aparılmışdır. Görülmüş tədbirlər ekoloji risklərin azalması ilə yanaşı Şirkətə əlavə imkanlar yaradır. Belə ki, istixana effekti yaranan təbii qazın havaya atılmasının qarşısını almaqla, həmin təbii qazın şəbəkəyə qəbul olunması təmin olunur və bu da əlavə iqtisadi dəyər yaradır. Hazırda SOCAR SNQ-nin azaldılması üzrə bir layihədə birləşdirilə bilən bir çox kiçik layihələrin birgə həyata keçirmə mexanizminin tətbiq edilməsi imkanını nəzərdən keçirir. Şirkət öz fəaliyyətində iqlimin dəyişməsinə təsir edə biləcək aşağıda göstərilən riskləri müəyyənləşdirmiş və onların idarə olunması üçün nəzərdə tutulmuş tədbirləri daim təkmilləşdirir:

- müxtəlif texnogen proseslər və təbii fəlakətlər nəticəsində istismarı mümkün olmayan

SOCAR ölkəmizin tərəfdaş çıxdığı Birləşmiş Millətlər Təşkilatının İqlim Dəyişmələri Haqqında Kyoto protokolunun öhdəliklərini yerinə yetirməkdədir.

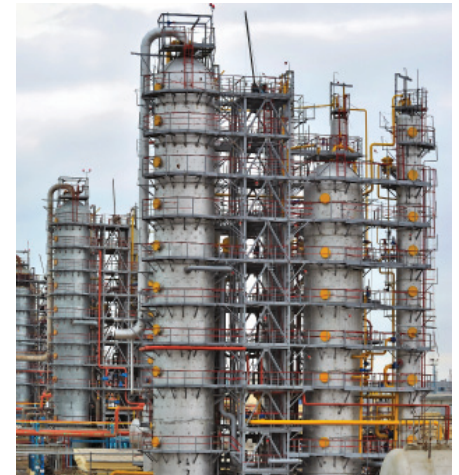
atılmaların və nəzarət oluna bilməyən neft-qaz quyularından sızmaların əmələ gəlməsi; istismar müddətləri qurtarmış texnoloji avadanlıqların, neft-qaz boru kəmərlərinin sıradan çıxması təhlükəsi;

- mürəkkəb texnoloji proseslərdə insan faktorunun mövcudluğu;
- bəzi fəaliyyət sahələrində təbii proseslərin təsirinin nəzərə alınmaması.

Nəqliyyat vasitələrindən atılmalara nəzarət

SOCAR-ın nəqliyyat parkına məxsus olan nəqliyyat vasitələrindən atmosfer havasına atılan zərərli qazlar daima nəzarətdə saxlanılır.

Bu məqsədlə Bakı şəhərinin Səbail, Sabunçu və Suraxanı rayonları ərazisində yaradılmış 3 ədəd Ekoloji-Ölçmə Məntəqələrində SOCAR-a məxsus nəqliyyat vasitələri müasir avadanlıqların köməklili ilə ekoloji müayinədən keçirilir, işlənmiş qazların tərkibi müəyyən edilərək Respublikamızda mövcud standartların normaları ilə müqayisə olunur. Normaya uyğun olmayan avtomobillərin istismarı "Akt" tərtib olunaraq dayandırılır, nasazlıqların qısa müddət ərzində aradan qaldırılması tövsiyə olunur və müvafiq tədbirlər görüldükdən sonra

yenidən istismara verilərkən həmin nəqliyyat vasitələrində təkrar müayinələr aparılır. Atılmalara görə normalara uyğun olan nəqliyyat vasitələrinə "Arayış" tərtib olunur və xüsusi ekoloji emblemlər (stikerlər) təqdim edilərək maşınların ön şüşəsinə yapışdırılır. Bundan başqa, SOCAR tərəfindən avtomobil parklarında istismar müddəti bitmiş xüsusi texnika və avtonəqliyyat vasitələrinin yeniləri ilə əvəz edilməsi prosesi mütəmadi olaraq həyata keçirilir. Ekoloji Ölçmə Məntəqələrində müasir avadanlıqlar vasitəsi ilə mütəmadi olaraq ekoloji müayinələrin keçirilməsi, mühər-

Ekoloji fəaliyyət

riklərdə aşkar olunan nəsazlıqların aradan qaldırılması istiqamətində vaxtında profilaktiki tədbirlərin görülməsi və istismar müddəti bitmiş avtonəqliyyat vasitələrinin yeniləri ilə əvəz edilməsi nəticəsində atmosfer havasına atılan zərərli qazların miqdarı azalmışdır. Nəqliyyat vasitələrində ekoloji müayinələrin aparılması və atmosfərə atılmalara nəzarət əvvəlki illərdə olduğu kimi 2012-ci ildə uğurla həyata keçirilmişdir. 2011-ci ildə Şirkət üzrə istismar olunan 5885 ədəd avtonəqliyyat vasitəsindən 4850 avtomobil ilkin və təkrar ekoloji müayinələrdən keçirilərək, 2145 ədəd nəqliyyat vasitəsinin mövcud normalara uyğun olmaması müəyyənləşdirilmiş, 454 ədədi avtonəqliyyat vasitəsi silinməyə, 303 ədəd isə əsaslı təmirə dayandırılmışdır. 2012-ci ildə isə istismar olunan 5648 ədəd avtonəqliyyat vasitəsindən 5204 ədədi ilkin və təkrar ekoloji müayinələrdən keçirilərək, 1736 ədəd nəqliyyat vasitəsinin mövcud normalara uyğun olmaması müəyyənləşdirilmiş, 561 ədədi avtonəqliyyat vasitəsi silinməyə, 113 ədəd isə

əsaslı təmirə dayandırılmışdır. Bu istiqamətdə görülmə işlər 2013-cü ildə də mütəmadi olaraq davam etdiriləcəkdir.

Enerjiyə qənaət və enerji səmərəliliyi

Enerji təhlükəsizliyi və global iqlim dəyişmələri bəşəriyyəti narahat edən əsas problemlərdən biridir. 2004-cü ildə, "Azərbaycan Respublikasında alternativ və bərpa olunan enerji mənbələrindən istifadə olunması üzrə Dövlət Proqramı"nın rəhbər tutan SOCAR enerji səmərəliliyi, enerjiyə qənaət sahəsində müxtəlif tədbirlərlə bərabər bərpa olunan enerjiden istifadə sahəsində də müəyyən təkliflər irəli sürərək onları həyata keçirməyə başladı. Enerjiyə qənaət və enerji səmərəliliyi üzrə fəaliyyətin idarə olunması sahəsi üzrə tədbirlərin həyata keçirilməsi ilə əlaqədar müəssisələr üzrə əmr və sərəncamlar verilməklə məsuliyyətin paylaşıdırılması müəyyənləşdirilmişdir. Belə ki, SOCAR-ın balansında olan və yalnız təchizatçının ("Bakıelektrikşəbəkə" ASC) abonentlərini qidalandıran

mövcud elektrik ötürücü qurğuların və yarımstansiyaların "Bakıelektrikşəbəkə" ASC-nin balansına verilməsi, israfçılığa yol verilməməsi məqsədilə tərtib olunmuş qənaət proqramının yerinə yetirilməsinə nəzarət edilməsi, emal zavodları üzrə qurğuların nisbətən böyük məhsuldarlıqla işlədilməsi, buxarla işləyən isitmə sisteminin isti suya keçirilməsi və buxar təchizatı sxeminin qismən təkmilləşdirilməsi üzrə işlərə başlanılmışdır.

Şirkətin inkişafı, yeni texnoloji qurğuların tətbiqi ilə bağlı enerji ehtiyatlarına tələbat da artır. Şirkət neft emalı qurğularının modernləşdirilməsini və intensivləşdirilməsini təmin etməyə, eyni zamanda istehsalatda enerji sərfiyyatını azaltmağa çalışır. Şirkətin istehsalat müəssisələrində istehsalın inkişafının vahid strategiyasının həyata keçirilməsi çərçivəsində enerji infrastrukturunun inkişaf və enerjiden səmərəli istifadə proqramının həyata keçirilməsinə başlanmışdır. Enerjiyə qənaət siyasəti SOCAR-da strateji məsələlərdən biridir. İlk öncə nümayiş layihəsi kimi SOCAR tərəfindən yaradılmış "Eko Park"da gücü 40 kVt külək generatorları və gücü 20 kVt günəş panelləri

Ekoloji fəaliyyət

quraşdırılıb. “Eko-Park”ın daxilində alternativ enerjidən istifadə edən elektromobillər hərəkət edir. Gələcəkdə isə “Eko-Park”ı tamamilə alternativ və bərpa olunan enerji mənbələrindən istifadə zonasına çevirmək planlaşdırılır. 2012-ci ildə Şirkətdə enerji effektivliyinin artırılması və bərpa olunan enerji mənbələrindən istifadə üzrə bir çox işlər aparılmışdır:

- Ekologiya İdarəsi tərəfindən enerjiyə qənaət və enerji səmərəliliyinə gətirən tədbirlərin SOCAR üzrə məlumat bazası yaradılır. Bu tədbirlərin həyata keçirilməsi həm enerji qənaətinə,

həm də İEYQ-nin azalmasına gətirib çıxaracaqdır;

- 2010-2011-ci illərdə Ekologiya İdarəsinin inzibati binasında istifadə olunan közərmə lampaları enerjini qənaətlə işlədən CFL lampaları ilə əvəz olunmuş, 2012-ci ildə “Sumitomo” şirkəti ilə həmin lampaların diod lampalarına keçirilməsi üçün saziş bağlanmışdır;

- SOCAR-ın müəssisələrinin inzibati binalarında və obyektlərində əvvəllər istifadə olunan közərmə lampaları enerji səmərəli lampalarla əvəz edilir.

İşıqlandırmanın idarə edilmə-

si üçün isə işığın avtomatik söndürülməsi mexanizmi quraşdırılır ki, bu da elektrik enerjisinə mühüm dərəcədə qənaət etməyə imkan verir. Bu prosesin tamamlanması nəticəsində işıqlandırmaya sərf olunan enerjinin miqdarı 37,8 mln. kVt-saata qədər azalacaqdır;

- Çilov adasında 1,5 MVt gücündə külək parkının layihələndirilməsinə başlanmışdır;
- SOCAR-ın struktur bölmələrində neftin hazırlanması və binaların qızdırılmasında əvvəllər istifadə olunan köhnə sobaların əvəzinə yeni, müasir tipli sobaların

2010-2012-ci illər ərzində SOCAR-ın müəssisələrində elektrik enerjisinin istehlakı, (min kVt/saat)¹⁹

Müəssisə ərin ad	2010	2011	2012
SOCAR üzrə yekun:	2428097	2355729	2236081
SOCAR (Azərbaycan) üzrə cəmi,	1180383	1337938	1173479
o cümlədən:			
“Azneft” İB	387780	381544	333804
“Azəriqaz” İB	26086	27340	21193
“Azərikimya” İB	187351	335412	246642
“Azərneftyağ” NEZ	57528	63979	66164
H.Əliyev adına BNEZ	359050	358979	352068
H.Əliyev adına BDÖZ	13316	13959	14917
Neft kəmərləri idarəsi	23358	22489	22631
Marketinq və iqtisadi əməliyyatlar idarəsi	1375	1508	912
Geofizika və geologiya idarəsi	2124	2367	2735
Sosial inkişaf idarəsi	39022	39524	15461
Təhlükəsizlik idarəsi	333	338	414
İnformasiya texnologiyaları və rabitə idarəsi	1800	1723	1955
Ekologiya idarəsi	449	523	667
Kompleks qazmaışləri trestı	25251	29890	28839
Xəzər dəniz neft donanması	15911	17422	15699
Neftqaztikinti trestı	9702	10267	13440
Qaz ixrac idarəsi	336	460	418
“Neftqazəlmütədqıqatlayihə”institutu	1333	1254	1254
Qaz emalı zavodu	28278	28800	33751
Təlim, tədris və sertifikatlaşdırma idarəsi		160	515
PETKİM Petrokimya Holding A.Ş.(Türkiyə Respublikası) üzrə cəmi	1244000	1011000	1048000
SOCAR Georgia Petroleum LTD	3569	5936	10189
(Gürcüstan Respublikası) üzrə cəmi			
SOCAR Enerji Ukrayna	145	855 22	4413 606

¹⁹ İstehsalat fəaliyyəti məhdud olduğu üçün Socar Enerji Ukrayna göstəriciləri cədvəldə əhatə olunmayıb.

Ekoloji fəaliyyət

quraşdırılması yüksək vüsət almışdır. Bunun nəticəsində atmosfərə atılmalar 25% azalmışdır;

- SOCAR-ın Gəmi Təmiri Zavodunda enerji tutumlu, köhnə metal tökmə sobasının yerinə müasir sobanın quraşdırılması nəticəsində enerji səmərəliliyi 3,5 dəfə artmışdır;
- 2011-ci ildə yerləşdirilməsi Neft Daşları yatağında planlaşdırılan QTES-48 istilik elektrik stansiyası üçün meydançanın tikintisinə başlanmışdır;
- İstehsalat sahələrində öz iş saatlarını başa vurmuş enerji istehlakçılarının layihə əsasında yeni müasir tələbata uyğun qurğu və avadanlıqlarla əvəz edilməsi işləri həyata keçirilmişdir və bu işlərin aparılması üzrə tədbirlərin həyata keçirilməsi daim davam etdirilir;
- Enerjinin qəbulu, ötürülməsi və paylanması üzrə qurğu və məntəqələrdə kommersiya uçot-hesabat sisteminin təkmilləşdirilməsi, CKADA sisteminin tətbiqi ilə avtomatik nəzarətin aparılması, çoxfunksiyalı müasir elektron sayğaclarının quraşdırılması üzrə işlər həyata keçirilir və bu işlərin davam etdirilməsi nəzərdə tutulur;
- Enerji istehlakında qeyri standart işlədiciyə yol verilməməsi üçün təyin olunmuş komissiya tərəfindən reydlərin keçirilməsi təmin edilmiş və bu sahədə işlər daimi nəzarətdə saxlanılır;
- İstehsalat sahələrində kənar istehlakçıların (subabonentlərin) şəbəkəyə qeyri qanuni qoşulmalarına yol verilməmiş və nəzarətin artırılması həyata keçirilir;
- Məişət otaqlarının və iş yerlərinin qızdırılması məqsədi ilə elektrik qızdırıcılarından imkan daxilində az istifadə edilməsi barədə tədbirlər (qaz qızdırıcılarından,

mini qazanlardan və KOMBİ tipli qurğuların quraşdırılması və s.) həyata keçirilmişdir;

- Effektiv texnologiyaların tətbiqi, fəaliyyətdə olan qurğu və avadanlıqların effektivliyinin artırılması, enerji itkilərinin azaldılması sahəsində müvafiq işlər aparılmışdır.
- Ekoloji Siyasətə əsasən SOCAR-da nəinki enerji ehtiyatlarının istifadəsini, hətta istixana effekti yaradan qazların tullantılarını azaltmağa imkan yaradan enerji baxımından effektiv texnologiyaların tətbiqi üzrə işlər aparılır. Şirkətin müəssisələrində daha az enerji sərf edən avadanlıqlar quraşdırılır və texnoloji proseslərin korreksiyası həyata keçirilir. Enerjiyə qənaətin əsas məqamı enerji istifadəsinin uçotu və nəzarətidir. Şirkətdə enerji ehtiyatlarının uçotu sistemi fəaliyyət göstərir ki, orada bütün bölmələrdən enerji istifadəsinin həcmi haqqında məlumat toplanılır, enerji sərfiyyatının optimal rejim sxemləri işlənilib hazırlanır.
- Şirkətin müəssisələrində ümumilikdə 2010-cu ildə 1180383 min kVt/saat, 2011-ci ildə 1337938 min kVt/saat, 2012-ci ildə isə 1173479 min kVt/saat elektrik enerjisindən istifadə edilmişdir. Belə ki, 2012-ci ildə istifadə edilmiş elektrik enerjisi 2011-ci ilə nisbətən 164459 min kVt/saat, yəni 12,3 % azalmışdır. 2012-ci ildə Şirkətdə təşkilat-texniki tədbirlərin həyata keçirilməsi nəticəsində 9847 min kVt/saat elektrik enerjisi az sərf olunmuşdur. Bundan əlavə, SOCAR-ın balansında olan bəzi sosial obyektlərin digər aidiyyəti dövlət qurumlarının balansına verilməsi nəticəsində 19600 min kVt/saat elektrik enerjisinin istehlakının azaldılmasına nail olunmuşdur.

SOCAR tərəfindən elektrik enerjisinin istehsalı üçün 68.0 mln. m³, istilik enerjisinin istehsalı üçün isə 18.8 mln. m³ hasil olunan təbii qazdan istifadə olunmuşdur.

2012-ci ildə daxili istifadə üçün "Azəriqaz" İB tərəfindən Şirkətin müəssisələrinə ümumilikdə 170.7 mln. m³, "Azərikimya" İB –nə isə 190.6 mln. m³ təbii qaz satılmışdır.

SOCAR-da növbəti illərdə enerjiden istifadə, enerjiyə qənaət və səmərəlilik sahəsində enerji menecmenti sisteminə xarici və daxili sistemin modernləşdirilməsi işlərinin aparılması və digər tədbirlərin həyata keçirilməsi məqsədilə qənaət Proqramı işlənmiş və təsdiq olunmuşdur.

Tullantıların idarə edilməsi sistemi

SOCAR iri neft şirkətlərindən biri olaraq, onun fəaliyyəti zamanı neft-kimya sənayesinə xas olan xeyli miqdarda qazma və istehsalat tullantıları əmələ gəlir ki, onların əsaslı şəkildə idarə olunmasının təmin edilməsi məqsədi ilə, Şirkət tərəfindən mərkəzləşdirilmiş qaydada sözügedən istehsalat tullantılarının toplanması və utilizasiyası istiqamətində müvafiq tədbirlər həyata keçirilmişdir. Artıq üçüncü ildir ki, SOCAR üzrə tullantıların idarə edilməsinin əsas prinsiplərini özündə əks etdirən "Tullantıların İdarə Olunması Planı" (TİOP) idarə və müəssisələrdə tətbiq olunur. TİOP-a uyğun olaraq, Şirkət üzrə formalaşan tullantıların təhlükəlilik dərəcəsinin müəyyənləşdirilməsi və inventarlaşdırılması məqsədilə, ilkin olaraq tullantıların pasportlaşdırılması işləri həyata keçirilmişdir. SOCAR daxilində tullantıların daşınmasına nəzarətin gücləndirilməsi

Tullantılarla rəftar, min ton²⁰

SOCAR (Azərbaycan) üzrə	2010	2011	2012
Əmələ gəlmiş tullantılar,	1068,93	132,67	138,38
o cümlədən:			
təhlükəli	1045,64	107,47	60,73
aztəhlükəli	23,29	25,20	77,64
İstifadə olunmuş tullantılar,	15,99	0,43	28,45
o cümlədən:			
təhlükəli	15,99	0,39	9,70
aztəhlükəli	0,66	0,04	18,75
Digər təşkilatlara ötürülmüş tullantılar,	913,56	116,85	96,73
o cümlədən:			
təhlükəli	891,51	94,93	13,47
aztəhlükəli	22,05	21,92	83,25
SOCAR Enerji Türkiyə ("PETKİM Petrokimya Holding A.Ş.") üzrə			
İl ərzində əmələ gəlmiş tullantılar,	27,483	29,056	28,434
o cümlədən:			
təhlükəli tullantılar	19,885	21,743	18,297
aztəhlükəli tullantılar	7,598	7,313	10,137
İl ərzində istifadə olunmuş tullantılar,	13,368	14,915	12,995
o cümlədən:			
təhlükəli tullantılar	13,368	14,915	12,995
aztəhlükəli tullantılar	-	-	-
Digər təşkilatlara ötürülmüş,	14,115	14,141	15,439
o cümlədən:			
təhlükəli tullantılar	6,517	6,828	5,302
aztəhlükəli tullantılar	7,598	7,313	10,137
SOCAR Enerji Ukrayna			
İl ərzində əmələ gəlmiş tullantılar,	-	0,404	8,558175
o cümlədən:			
təhlükəli tullantılar	-	-	0,190795
aztəhlükəli tullantılar	-	0,404	8,36738
İl ərzində istifadə olunmuş tullantılar,	-	-	-
o cümlədən:			
təhlükəli tullantılar	-	-	-
aztəhlükəli tullantılar	-	-	-
Digər təşkilatlara ötürülmüş,	-	0,404	8,558175
o cümlədən:			
təhlükəli tullantılar	-	-	0,190795
aztəhlükəli tullantılar	-	0,404	8,36738

²⁰ İstehsalat fəaliyyəti məhdud olduğu üçün Socar Gürcüstan göstəriciləri cədvəldə əhatə olunmayıb.

Ekoloji fəaliyyət

məqsədlə, TİOP-da nəzərdə tutulmuş müasir tələblərə cavab verən "Tullantıların təhvil verilməsi haqqında qəbz"lərdən istifadə olunaraq Tullantı Mərkəzinə təhvil verilməsi işləri həyata keçirilir. SOCAR-ın Ekoloji Siyasətinin "sıfır tullantı" prinsipinə əsaslanaraq Şirkət ilk növbədə mənbədə tullantıların əmələ gəlməsinin azaldılmasına və onların təkrar xammal kimi istifadə edilməsinə nail olmağa çalışır. Tullantıların hərəkətinin izlənməsi və onlar haqqında mütəmadi olaraq məlumatların əldə edilməsi üçün Şirkətin bütün müəssisələrində TİOP-da göstərilmiş "Tullantılar haqqında aylıq hesabat forması"ndan istifadə olunur. Bu formalar hər ay idarə və müəssisələr tərəfindən doldurularaq Ekologiya İdarəsinə təqdim olunur. Həmçinin Ekologiya İdarəsi tərəfindən SOCAR-ın bütün strukturlarında tullantıların idarə olunması üzrə mütəmadi olaraq ekoloji monitorinqlər həyata keçirilir. Aparılan monitorinqlər nəticəsində əldə edilən məlumatlar təhlil olunur, ətraf mühitə təsir edən mənfi amillərin aradan qaldırılması üçün təkliflər və yekun hesabat hazırlanaraq rəhbərliyə təqdim edilir.

SOCAR-ın idarə və müəssisələrində, birgə müəssisə və əməliyyat şirkətlərində istehsalat prosesi zamanı formalaşan qazma şlamı və bəzi bərk istehsalat tullantılarının gələcəkdə utilizə edilməsi məqsədlə Qaradağ rayonunda yerləşən, 1985-ci ildən Şlambasdırma məntəqəsi kimi fəaliyyət göstərən və SOCAR-ın müvafiq əmri ilə 2007-ci ildən Ekologiya idarəsinin balansına verilmiş "Tullantı Mərkəzi"yə qəbul edilərək müvəqqəti saxlanılır.

"Tullantı Mərkəzi"nin müasir tələblərə uyğun fəaliyyət göstərməsinin təmin edilməsi məqsədlə, "SOCAR-ın Tullantıların İdarəedilməsi Mərkəzi layihəsinə dair Texniki-İqtisadi Əsaslandırma" (TİƏ) sənədi hazırlanmışdır. TİƏ-də SOCAR-ın struktur bölmələrində əmələ gələn müxtəlif növ tullantıların zərərsizləşdirilməsi, təkrar emalı, basdırılması və digər kompleks tədbirlərin həyata keçirilməsi nəzərdə tutulmuşdur. Hazırda "Tullantı Mərkəzi"nin yenidənqurulması layihəsinin hazırlanması davam etdirilir. 2012-ci il ərzində "Tullantı Mərkəzi"nin yenidənqurma layihəsi çərçivəsində istehsalat

prosesi zamanı formalaşan tullantıların miqdarından asılı olaraq müvafiq emal texnologiyaları və avadanlıqların seçilməsi, yerinə yetiriləcək işlərdə ətraf mühitə dəyən zərərin azaldılması istiqamətində təhlillər aparılmış və müvafiq işlər həyata keçirilmişdir. SOCAR-ın emal müəssisələrində istehsalat prosesi zamanı formalaşan, eləcə də tarixən formalaşmış neft şlamlarının utilizasiyası böyük əhəmiyyət kəsb edir. 2011-ci ilin sonuna olan vəziyyətə görə Şirkətin müəssisələrində müvafiq miqdarda neft şlamları formalaşmışdır. Onların idarə olunması üçün 2012-ci ildə bir sıra tədbirlər həyata keçirilmişdir. 2012-ci il ərzində Tullantı Mərkəzinə Şirkət üzrə 20 çeşiddə cəmi 17602 ton tullantı, o cümlədən 17180 ton qazma şlamı və 421 ton istehsalat tullantısı qəbul edilmişdir.

Su ehtiyatlarının səmərəli idarə olunması

SOCAR öz fəaliyyətində su ehtiyatlarından maksimum dərəcədə effektiv istifadə etməyə çalışır. Bunun üçün SOCAR-ın müəssisələri su ehtiyatlarının rəşional istifadəsi və onların çirklənmədən

SOCAR-ın Tullantı Mərkəzinə qəbul edilmiş tullantılar, min ton²¹

	2010	2011	2012
Qəbul edilmiş tullantılar, o cümlədən:	6,606	16,3632	17,602
təhlükəli	6,445	16,1	17,36
aztəhlükəli	0,161	0,2632	0,2421

SOCAR üzrə Qazma və neft şlamlarının əmələ gəlməsi, min ton²³

	2010	2011	2012
Qazma şlamının əmələ gəlməsi	9,27	19,3	24,9
Neft şlamlarının əmələ gəlməsi	83,4	24,4	29,7

^{21 23} Ekologiya İdarəsinin aidiyyəti departamenti tərəfindən aparılmış dəqiqləşdirmələrdən sonra əldə edilən hər 3 il üzrə son rəqəmlər bu cədvəllərdə öz əksini tapmışdır

Ekoloji fəaliyyət

mühafizəsi üzrə tədbirlər kompleksini həyata keçirir və bunu yeni layihələrində də nəzərə alır. Artıq 7 ildir ki, şirkət lay sularının tam utilizə edilməsi məqsədilə, irimiqyaslı layihələr həyata keçirir. Belə ki, lay sularının mövcud normativlərə uyğun təmizlənməsi, yeni sutəmizləyici qurğuların alınması, müxtəlif suuducu quyuların seçilməsi, atqı xəttlərinin çəkilməsi, yüksək təzyiqli nasosların quraşdırılması və digər ekoloji tədbirlər həyata keçirilməkdədir. Həyata keçirilmiş tədbirlər nəticəsində “Günəşli” yatağında, “Bibiheybətneft”, “Siyəzəneft” və “Abşeronneft” neftqazçıxarma idarələrində, həmçinin “Abşeron oil”, “Salyan oil” və “Qarasu” Əməliyyat Şirkətlərində hasil olunan lay suları tam həcmdə qapalı şəkildə utilizə olunur. H.Z. Tağıyev və Ə.Əmirov adına NQÇİ, “Suraخانı oil”, “Şirvan oil” əməliyyat şirkətləri və “Azgerneft” Birgə Müəssisəsində də bu məqsədlə müvafiq layihələr gerçəkləşdirilir. “28 May” NQÇİ-nin “Günəşli” yatağında yerləşən DDÖ-də və “Neft Daşları” NQÇİ-də formalaşan lay sularının utilizasiyası və təkrar laylara vurulmasının təmin edilməsi məqsədilə 2012-ci ildə sözügedən NQÇİ-nin ərazisində

qapalı utilizasiya sistemi istismara verilmişdir.

Ekoloji siyasətə uyğun olaraq Xəzər dənizinin çirklənməsinin qarşısının alınması və təmizlənməsi Şirkətin prioritet vəzifələrindən biridir. Artıq 60 ildən çoxdur ki, Şirkət tərəfindən Xəzər dənizində neft yataqlarının istismarı aparılır. Bununla əlaqədar dənizin qeyri-işlək hidrotexniki qurğulardan və digər tullantılardan təmizlənməsinə ehtiyac yaranmışdır. Bu tullantıların bir hissəsi artıq dənizdən çıxarılmış və utilizə edilmişdir.

Eyni zamanda dənizdə suyun səthindən neft və məişət çirkləndirici maddələri yığan xüsusi texnika işləyir. Bundan əlavə, sahil xəttinin möhkəmləndirilməsi işləri aparılır və hasilat sahələrində ildə iki dəfə olmaqla kompleks dəniz tədqiqatları aparılır. Bu tədqiqatlar zamanı yerli su florası və faunasının inkişafında tendensiyalar təhlil olunur və istehsalat amillərinin canlı orqanizmlərə təsirinin dərəcəsi qiymətləndirilir. Əvvəlki illərdə olduğu kimi 2012-ci ildə də yeni avadanlıqların və təmizləyici qurğuların alınması üzrə geniş miqyaslı işlər aparılmışdır. Belə ki, dəniz platformalarında məhsuldarlığı 75 m³/gün olan bir neçə “Topas” tipli bioloji təmizləyici qurğular quraşdırılmış və bu istiqamətdə işlər növbəti illərdə də davam etdiriləcəkdir.

Şirkətin ətraf mühitə təsirinin azaldılması istiqamətində gördüyü ən vacib işlərdən biri lay sularının utilizə edilməsidir. Bu məsələnin həlli asan deyil, çünki o neft hasilatının texnologiyasında dəyişikliklərin edilməsini tələb edir.

Bir sıra yataqlarda lay sularının utilizasiyası üzrə xüsusi avadanlıq quraşdırılmışdır. Belə ki, ötən

il “28 May” yatağında gücü 3250 m³/gün olan lay sularının tam təmizlənməsi və hazırlanması üzrə qurğu istismara verilmişdir. 2012-ci ildə eyni layihənin “Neft Daşları” yatağında və N.Nərimanov adına NQÇİ-də də həyata keçirilməsi üçün işlər aparılmışdır. Bundan əlavə, “Bibiheybətneft” və H.Z. Tağıyev adına NQÇİ-lərdə lay sularının tam utilizasiyasına nail olunmuşdur. Lay sularının utilizasiyası sistemlərinin tikintisi planına Ə. Əmirov və H.Z. Tağıyev adına NQÇİ-nin digər mədənləri üzrə layihələr daxil edilmişdir.

Şirkət tərəfindən həyata keçirilmiş ekoloji tədbirlər nəticəsində Şirkətdə formalaşan lay suların 70%-ə yaxını utilizə olunur. Hər ay tətbiq edilmiş tədbirlərin səmərəsi qiymətləndirilir və lay sularının əmələ gəlməsi dinamikası öyrənilir. Sudan istifadənin artmasına səbəb, müəssisələrdə istehsalat artdıqca dövrü su sistemində verilən suyun həcmində artması və qazma müəssisələrində qazma zamanı palçıq nasoslarının hissəciklərinin soyudulması üçün dövrü su sisteminin yaradılmasıdır. Aşağıda qeyd olunan rəqəmlər utilizə olunmadan axıdılan lay sularının həcmi əks etdirir.

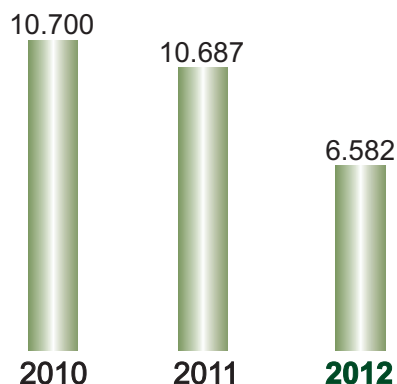
2010-2012-ci illərdə suyun istifadəsi, mln. m³

SOCAR (Azərbaycan) üzrə	2010	2011	2012
Bütün mənbələrdən suyun istifadəsi, o cümlədən:	59.59	61.35	80.73
yeraltı mənbələrdən	10.32	15.85	2.14
yerüstü mənbələrdən	49.27	45.5	78.59
SOCAR Enerji Türkiyə (PETKİM Petrokimya Holding A.Ş) üzrə			
Bütün mənbələrdən suyun istifadəsi, o cümlədən:	28.869	26.068	24.075
yerüstü mənbələrdən	28.869	26.068	24.075
SOCAR Enerji Gürcüstan			
Bütün mənbələrdən suyun istifadəsi, o cümlədən:	0.0564	0.1142	0.1421
yeraltı mənbələrdən	0.008945	0,025827	0,031230
yerüstü mənbələrdən	0.047400	0,088372	0,110787
SOCAR Enerji Ukrayna			
Bütün mənbələrdən suyun istifadəsi, o cümlədən:	–	0,005976	0,032299
yeraltı mənbələrdən	–	0,000111	0,007142
yerüstü mənbələrdən	–	0,005865	0,025157

2010-2012-ci illərdə dövr etdirilən və təkrar-ardıcıl istifadə olunan suyun həcmi, mln. m³ ^{24,25}

SOCAR (Azərbaycan) üzrə	2010	2011	2012
Dövr etdirilən su	112.39	344.35	276.46
Təkrar-ardıcıl istifadə olunan su	16.02	16.86	14.95
SOCAR Enerji Türkiyə (PETKİM Petrokimya Holding A.Ş) üzrə			
Dövriyyə edən su	745	700	745
Təkrar-ardıcıl istifadə olunan su	1.6206	1.4016	1.2877

2010-2012-ci illərdə lay sularının əmələ gəlməsi, mln m³

²⁴ "PETKİM Petrokimya Holding A.Ş." üzrə: 1. Sirkulliyasiya edən su, soyutma qüllələrinə dövr edən su miqdarıdır. 2. Təkrar geri istifadə su, kompleksdə kondensat edilən buxarın təkrar su halına gətirilib istifadə edilməsidir.

Neft dağılmaları ilə mübarizə

Neftin dağılması birbaşa iqtisadi itkilərdən əlavə ətraf mühitə mənfi təsir edir, eləcə də torpaqların çirklənməsi ilə bağlı daha əhəmiyyətli maddi və qeyri-maddi itkilərə gətirib çıxarır. SOCAR həm quruda, həm də dənizdə neftin və neft məhsullarının dağılması məsələlərinə böyük diqqət yetirir. Şirkətin Ekoloji Siyasətində neftin dağılmasının qarşısının alınması məsələləri prioritet kimi müəyyən edilmişdir. SOCAR-ın idarələrində neft dağılmalarının qarşısının alınması və ləğv edilməsi üzrə planlar mövcuddur, eləcə də dispetçer xidməti yaradılmışdır. Hazırda SOCAR-ın mütəxəssisləri neftin dağılmasının qarşısının alınması və ləğv edilməsi üzrə daxili korporativ plan işləyib hazırlayır. Neftin dağılması əsasən hasilat və nəqliyyat mərhələlərində avadanlığın və boru kəmərlərinin köhnəlməsi nəticəsində baş verir. Hasilat mərhələsində Şirkət neftin dağılması nəticəsində ətraf mühitin çirklənməsi riskini qazma avadanlığının texniki vəziyyətinə daim nəzarət etməklə və neft hasilatının ən son texnologiyalarını tətbiq etməklə minimuma endirməyə çalışır. Bundan əlavə, hasilat prosesində əmələ gələn və böyük həcmdə neft məhsullarını daxil edən lay sularının utilizasiyasına böyük diqqət yetirilir. Neftin nəqli mərhələsində dağılmanın səbəblərindən biri boru kəmərlərinin deşilməsidir. Şirkətin magistral neft boru kəmərlərinin ümumi uzunluğu 770 km-dən çoxdur və onun 50%-ə yaxını köhnə boru kəmərləridir. İl ərzində köhnə boru kəmərlərində kiçik sızmalardan başqa böyük deşilmələr və neft dağılmaları qeyd olun-

mamışdır. Əksər hallarda bu sızmalar korrozionun təsiri ilə bağlıdır. Sızmaların və deşilmələrin qarşısının alınması məqsədilə Şirkətdə planlı yoxlamalar, diaqnostika və boru kəmərlərinin dəyişdirilməsi həyata keçirilir. Belə ki, 2010-cu ildə 3587 m, 2011-ci ildə 11090 m, 2012-ci ildə isə 44449 m uzunluğunda boru kəməri istismara verilmişdir. SOCAR-ın müəssisələri müstəqil şəkildə boru kəmərlərinin vəziyyətinə nəzarət edir və neftin dağılması hallarını izləyir. Müəssisələrdə qəza briqadaları yaradılmışdır ki, həmin briqadalar boru kəmərlərində baş verən deşilmələri ləğv edir. Regionda çalışan digər neft şirkətləri ilə məlumat mübadiləsi təşkil olunmuşdur ki, bu da boru kəmərlərində baş verən qəzalara operativ reaksiya verməyə və deşilmələrin aradan qaldırılması işini tezləşdirməyə imkan verir. Şirkət həmçinin boru kəmərlərinin vəziyyətini, onların təmiri və dəyişdirilməsi üçün əlverişli sahələrin müəyyən edilməsinə imkan verən müasir proqram təminatının tətbiq edilməsi vəsaiti ilə qəzaların qarşısının

alınması yollarını araşdırır. Bu məqsədlə də, SOCAR-da Rocweb xüsusi məlumat bazası işlənib hazırlanmış və tətbiqinə başlanmışdır. Bu baza Respublikanın bütün ərazisi üzrə Şirkətin boru kəmərləri şəbəkəsinin parametrləri haqqında məlumatı qısa müddətdə əldə etməyə imkan verir. SOCAR prezidentinin 2010-cu il tarixli müvafiq əmri ilə təsdiq olunmuş "SOCAR-ın struktur təşkilatlarının istehsalat sahələrində texniki təhlükəsizliyin təminatı üçün Kompleks Tədbirlər Proqramı"nda ekoloji fəsadlara gətirib çıxara biləcək çatışmazlıqların aradan qaldırılması üçün nəzərdə tutulmuş tədbirlərin icrası 2012-ci ildə də davam etdirilmişdir. Bunlardan separatorların yenisi ilə əvəz olunması, müasir kranların alınması, əsaslı təmir işlərinin aparılması, dərin özüllərdə kollektiv xilasetmə vasitələrinin quraşdırılması, yeni nəsil tüstü, istilik detektorlarının tətbiqi və torpaqların bərpa edilməsi üzrə işlərin sürətləndirilməsi tədbirlərinə sadalamaq olar. Görülən tədbirlər nəticəsində SOCAR-ın təcəlli-

2010-2012-ci illərdə SOCAR üzrə sızmalar, tutulmalar və itkilər üzrə göstəricilər, m³

Sızmalar, tutulmalar və itkilər	2010	2011	2012
700 mm-lik	126.4	311.3	159.5
500 mm-lik	479	175.8	20.2
300 mm-lik	77.8	183.7	14.1
250 mm-lik		0.03	70.1
Cəmi sızib:	683.2	670.83	263.9
Cəmi tutulub:	682.6	670.5	263.4
İtki	0.6	0.33	0.5

²⁵ Gürcüstan və Ukraynada yerləşən müəssisələrin obyektlərində dövr etdirilən və təkrar-ardıcıl istifadə olunan suya tələbat olmadığına görə göstəricilər qeyd olunmur.

Ekoloji fəaliyyət

yində olan istehsal sahələrində və müştərək müəssisələrində 2012-ci ildə ətraf mühitin çirklənməsinə gətirib çıxaran qəza halları və hadisələr qeydə alınmamışdır. Buna baxmayaraq, SOCAR tərəfindən daim ətraf mühitin mühafizəsi məqsədilə ekoloji

monitorinqlər keçirilir və monitorinqlərin nəticəsi olaraq ekoloji vəziyyət haqqında müvafiq hesabatlar hazırlanır. Azərbaycan Respublikasında neft dağılmalarının ləğvi sahəsində Fövqəladə Hallar Nazirliyi ilə SOCAR arasında "Fövqəladə

halların qarşısının alınması və nəticələrin aradan qaldırılması sahəsində qarşılıqlı Fəaliyyət Planı" qüvvədədir. SOCAR-ın bütün müəssisələrində Fövqəladə Tədbirlər Planı mövcuddur. Neft dağılmalarının nəticələrinin aradan qaldırılması üzrə kompleks tədbirləri özündə əks etdirən "SOCAR-ın neft dağılmalarının xəbərdarlığı və ləğvi Planı"nın layihəsi hazırlanmış və təsdiq üçün Şirkət rəhbərliyinə təqdim edilmişdir. SOCAR-ın dənizdə və quru ərazilərdə yerləşən istehsalat sahələrində neft dağılmalarının baş verməməsi üçün qabaqcadan tədbirlər, neft dağılmaları baş verdiyi halda insanların sağlamlığına, ətraf mühitə, dənizin fauna və florasına zərərli təsirin minimuma endirilməsi məqsədilə vaxtında və koordinasiya olunmuş kompleks cavab tədbirləri hazırlanmış plan layihəsində öz əksini tapmışdır. Son illər ərzində SOCAR-ın balansında olan ərazilərdə neft və neft məhsulları ilə çirklənmiş torpaqların bərpa prosesinde

2010-2012-ci illərdə istismara verilmiş boru kəmərləri, m.

Təmir edilmiş və dəyişdirilmiş boru kəmərləri	2010	2011	2012
700 mm-lik	725	1705	9078
500 mm-lik	1639	9385	30462
300 mm-lik	1103	-	-
250 mm-lik	120	-	4908
Cəmi:	3587	11090	44449

Görülən tədbirlər nəticəsində SOCAR-ın tabeliyində olan istehsal sahələrində və müştərək müəssisələrində 2012-ci ildə ətraf mühitin çirklənməsinə gətirib çıxaran qəza halları və hadisələr qeydə alınmamışdır.

Ekoloji fəaliyyət

müasir texnologiyaların tətbiqi ilə bağlı mühüm işlər görülmüşdür. 2012-ci ilin sonunda SOCAR-ın müəssisələri və əməliyyat şirkətləri üzrə aparılmış ekoloji monitorinqlərin nəticələrinə əsasən tarixən neft və neft məhsulları ilə çirklənmiş və deqredasiyaya uğramış torpaqların ümumi sahəsi - 3800 ha, o cümlədən lay suları altında qalmış - 928,9 ha sahə təşkil etmişdir. Belə ki, çirklənmiş torpaqlar haqqında hər ilin sonuna olan məlumatların hazırlanması üçün bərpa işləri aparılan ərazilərlə bərabər təkrar çirklənməyə məruz qalmış və yeni çirklənmiş ərazilər də nəzərə alınır.

Ümumiyyətlə, 2006-2012-ci illər ərzində 1300 ha-dan çox neft və neft məhsulları ilə çirklənmiş ərazi rekultivasiya edilmişdir və hazırda bu istiqamətdə işlər davam etdirilir. Təkcə 2010-2012-ci illər ərzində rekultivasiya və bərpa olunmuş torpaq sahələri - 1059,8 ha təşkil etmişdir.

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 4 may 2011-ci il tarixli 1490 nömrəli Sərəncamı ilə təsdiq olunmuş "2011-2013-cü illərdə Bakı şəhərinin və onun qəsəbələrinin sosial-iqtisadi inkişafına dair Dövlət Proqramı"nda icrası SOCAR-a həvalə olunmuş tədbirlərin yerinə

yetirilməsi çərçivəsində Şirkət 2011-ci ildə 430,51 ha, 2012-ci ildə isə 176,684 ha təmizləmə tədbirləri həyata keçirilmişdir. Eyni zamanda 2012-ci ildə çirklənmiş ərazilərin monitorinqi, çirklənmiş torpaqların həcmnin dəqiqləşdirilməsi, rekultivasiyası, reabilitasiya və bioremediasiya işləri davam etdirilməkdədir. 2011-ci ildən etibarən Şirkətdə coğrafi informasiya sisteminin (GIS) tətbiqinə başlanılmışdır. Bu sistem təmizlənmiş sahələr və çirklənmiş torpaqların yeri haqqında məlumatı qısa müddətdə toplamağa, həmçinin torpaqları çirklənmə dərəcəsinə görə qruplaşdırmağa imkan verir və bu məlumatlar əsasında lokal təmizləmə layihələri hazırlanır. Torpaqların təmizlənməsi üçün texnologiyalar elə seçilməlidir ki, Şirkətin müəssisələrinin ərazisində effektiv tətbiq oluna bilən və öz növbəsində ətraf mühitə əlavə zərər verməyən olsun. Bunun üçün SOCAR-ın mütəxəssisləri tərəfindən rekultivasiya üzrə beynəlxalq təcrübə öyrənilmiş və müasir bioloji, mexaniki rekultivasiya və bioremediasiya müvəffəqiyyətlə tətbiq edilir. 2012-ci ildə də əvvəlki illərdə olduğu kimi, bir çox tədbirlərin həyata keçirilməsi nəticəsində rekultivasiya templəri əhəmiyyətli

Pozulmuş ekosistemlərin bərpası və biomüxtəlifliyin qorunub saxlanması

SOCAR üçün ən böyük ekoloji problem sonradan Şirkətin balansına verilmiş Sovet ittifaqı zamanı ölkədə aparılan neft hasilatı işləri zamanı neftlə çirklənmiş torpaqlardır. Şirkət yaranmış bu problemin respublika üçün əhəmiyyətini başa düşərək neft və neft məhsulları ilə çirklənmiş torpaqların təmizlənməsi öhdəliyini öz üzərinə götürmüşdür. SOCAR-ın strukturuna daxil olan müəssisələrin yerləşdiyi ərazilərinin iqlim, hidroloji, əkin-torpaq şəraitini nəzərə alaraq, torpağın mühafizəsinə yönəldilən profilaktik-təşkilati kompleks tədbirlər planında bir çox rekultivasiya tədbirlərinin həyata keçirilməsi nəzərdə tutulmuş və gələcəkdə rekultivasiya olunmuş torpaqlardan məqsədli istifadə göstərilmişdir. Bu məqsədlə, Şirkət beynəlxalq təcrübələri və yerli şəraiti öyrənməklə çirklənmiş torpaqların bərpası üsullarını müəyyənləşdirmişdir. Bu üsullar Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyi ilə razılaşdırılaraq tətbiq edilir. SOCAR-ın ekosistemin bərpasına və rekultivasiya prosesinə yanaşması çoxmərhləlidir və aşağıdakı mərhələləri özündə birləşdirir:

- çirklənmiş torpaqların inventarlaşdırılması;
- çirklənmə sahəsinin və dərəcəsinin qiymətləndirilməsi;
- təmizləmə metodlarının və texnologiyalarının seçilməsi;
- çirklənmiş torpaqların təmizlənməsi planlarının işlənilməsi və onların hazırlanması və onların keçirilməsi.

2010-2012 ci illərdə Neft məhsulları ilə çirklənmiş və lay suları altında qalmış torpaqların ümumi sahəsi, ha. ²⁶

	2010	2011	2012
Neft məhsulları ilə çirklənmiş torpaqların ümumi sahəsi	4211	3956	3800
Lay suları altında qalmış torpaqların ümumi sahəsi ^{27 28}	—	1104	928,9
Cəmi:	4211	3956	3800

²⁶ Gürcüstan, Türkiyə və Ukraynada yerləşən müəssisələrin obyektlərində bu cür statistik hesabatı aparılmır.

²⁷ Lay suları göstərilən sahələr ümumi neftlə çirklənmiş sahələrə daxildir.

²⁸ Bu müddətdə lay sularının statistik hesabatı aparılmamışdır

Ekoloji fəaliyyət

dərəcədə artmışdır. Bundan əlavə, neft şlamlarının zərərsizləşdirilməsi üzrə podratçı təşkilat “Ekol Mühəndislik Xidmətləri” QSC tərəfindən böyük həcmdə işlər həyata keçirilmişdir. 2012-ci il ərzində mədən ərazilərində ekoloji vəziyyətin yaxşılaşdırılması məqsədilə təbiətin mühafizəsi üzrə bir sıra aktual layihələr həyata keçirilmişdir.

Biomüxtəlifliyin qorunub saxlanması məqsədilə təkcə SOCAR-ın müəssisələri tərəfindən rekultivasiya işləri aparılmış ətraf ərazilərdə və sahələrdə əkilmiş 460 minə yaxın gül, ağac və dekorativ kollara 2012-ci ildə də qulluq edilmişdir. Ümumiyyətlə, aparılmış daxili monitorinqlərin nəticələrinə əsasən 2012-ci ilin sonuna SOCAR-ın struk-

biomüxtəlifliyin daha yaxşı saxlanması və davamlı istifadəsi ilə bağlı çağırışlar olub. Biomüxtəliflik üzrə konvensiya bütün ölkələri bioloji müxtəlifliyin mühafizəsi və səmərəli istifadəsi üzrə informasiya mübadiləsinin inkişaf etdirməyə çağırır. Bu istiqamətdə, keçən il SOCAR “Eko-Park” layihəsini həyata keçirmiş və həmin ərazidə Azərbaycan Respub-

2010-2012-ci illərdə Şirkətin neft, neftli su və digər istehsalat tullantıları ilə çirklənmiş torpaq sahələrinin təmizlənməsi və abadlaşdırılması, ha.²⁹

Mexaniki rekultivasiya, ha			Bioremedasiya, ha			Göllərin qurudulması, ha			Cəmi		
2010	2011	2012	2010	2011	2012	2010	2011	2012	2010	2011	2012
40,45	279,18	66,74	36,91	31,4	0,7	21,68	18,0	17,7	99,04	328,58	85,14

Xüsusilə, keçmiş mədən ərazisi olan Qala gölünün ətrafında, Buzovna-Maştağa, Suraxanı, Balaxanı, Qaraçuxur yataqlarının mədən ərazilərində irimiqyaslı rekultivasiya işləri aparılmışdır.

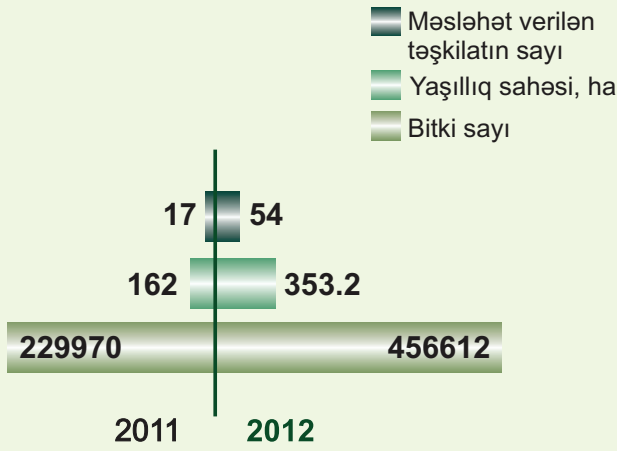
tur bölmələrinin və əməliyyat şirkətlərinin ərazilərində ümumilikdə 531 min ədəddən çox ağac, kol və dekorativ bitkilər əkilmişdir. Son illər bir neçə beynəlxalq konvensiyalarla və müqavilələrlə

likasının “Qırmızı kitabı”na daxil edilən nadir və nəsli kəsilmək təhlükəsi olan müxtəlif növ bitkilər yetişdirilir. Parkda Abşeron yarımadasında ekoloji vəziyyətin normalaşdırılması və Şirkətin

²⁹ Gürcüstan, Türkiyə və Ukraynada yerləşən müəssisələrin obyektlərində bu cür statistik hesabatı aparılmır.

Ekoloji fəaliyyət

SOCAR-da yaşıllaşdırma işləri.³⁰

ərazilərində yaşıllıq zolaqlarının artırılması məqsədi ilə il ərzində 200 min ədəd ağac tinginin yetişdirilməsi, buradakı iqlim şəraitinə uyğunlaşa bilən ekzotik ağac-kol və dekorativ bitkilərin becərilməsi, Abşeronun nəsli kəsilmək təhlükəsi olan nadir bitkilərdən ibarət kolleksiyanın yaradılması nəzərdə tutulmuşdur. Parkda eldar şamı, ağ şam, həmişəyaşıl sərvi, Şərqi tuya, Avropa zeytunu, Lənkəran akasiyası, Bakı cüzqunu, eləcə də otaq bitkiləri, müxtəlif növ bəzək gülləri yetişdirilir.

SOCAR ekoloji və sosial layihələr çərçivəsində Azərbaycanın bölgələrində (Şirkətin bərpa olunmuş ərazilərində, Abşeron yarımadasında və digərlərində) iqlim şəraiti, təbii ehtiyatları, əhəlinin əsas məşğuliyyət sahələri üzrə müxtəlif bitkilərdən ibarət Pilot meyvə bağının salınmasına, yerlərdə toxum və ting becərən stansiyaların yaradılmasına dəstək verməyi, neftçilər parkı, ekoloji parklar salınması ilə yaşıllıqların artırılması, meşə massivlərinin salınması, məşğulluq probleminin həll olunmasında iştirak etməyi nəzərdə tutur. Ümumiyyətlə, ətraf mühitin vəziyyətinin qiymətləndirilməsi və

ekoloji problemlərin həlli istiqamətində Şirkət tərəfindən daim monitorinqlər həyata keçirilir. Monitorinqlər zamanı dənizdə yaşayan orqanizmlərin tədqiqatı da aparılır. Aparılmış tədqiqatlar nəticəsində əldə edilmiş məlumatlar su qatında yaşayan orqanizmlərin yem zəncirinin tərkibinin, inkişaf dinamikasının, dəniz dibinin dəyişikliklərini və balıqların yayılma areallarının və toksikliyin öyrənilməsi mövcud vəziyyətin qiymətləndirilməsi və biomüxtəlifliyin qorunması üçün çox zəruri informasiya əldə etməyə kömək edir. SOCAR-ın quru ərazilərindəki istehsal sahələrində keçirilən monitorinqlər neft, neft məhsulları və istehsal prosesi zamanı formalaşan tullantılarla çirklənmiş torpaqların hərtərəfli öyrənilməsinə və çirklənmənin aradan qaldırılmasına üzrə təkliflər paketinin hazırlanmasına yönəldilmişdir. Monitorinq zamanı torpaq və su nümunələri götürülərək laboratoriyaya şəraitində analiz edilir

və analizin nəticələri əsasında çirklənmiş ərazilərin bərpası üçün müvafiq üsullar seçilir. Hesabat ilində aparılmış monitorinqlərin və laborator analizlərin təhlillərinə əsasən ekoloji tarazlığın qorunması istiqamətində müsbət tendensiya müşahidə edilmişdir.

³⁰ İstehsalat fəaliyyəti məhdud olduğu üçün Socar Enerji Ukrayna, Socar Enerji Gürcüstan və Socar Enerji Türkiyədəki göstəriciləri şəkildə əhatə olunmayıb.

Xüsusi mühafizə olunan ərazilər

SOCAR-ın Abşeron yarımadasının neft yataqları yerləşən ərazisindəki 2-3 min ildən çox yaşı olan arxeoloji və tarixi abidələr istehsal proseslərinin intensiv getməsinə baxmayaraq xüsusi şəkildə mühafizə olunur. Mühafizə olunan ərazilər Abşeron yarımadasının şərq hissəsində üstünlük təşkil edir. Belə arxeoloji və tarixi abidələrə aiddir: "Binəqədi oil" əməliyyat şirkəti ərazisində 75000 min il yaşı olan Binəqədi IV dövr fauna və florasının qalıqları qorunan Binəqədi Qır gölü, Xocasən kəndində yerləşən "Su ovdanı", Suraxanı ƏŞ-nin 4-cü mədən ərazisində "Pircan ovdanları", "Müzəffər ovdanı", Usta-Şagird Məqbərəsi, Pireküşküldə III dövr fauna qoruğu, Abşeron yarımadasının palçıq vulkanları (Abşeron yarımadasının geoloji təbiət abidələri), Qobustan Dövlət Qoruğu, Qala arxeoloji-etnoqrafik qoruğu və muzey kompleksi, Balaxanı II mədən ərazisində yerləşən Ramana qalası, Digah-Məmmədli yolunun üstündə yerləşən "Yanar dağ" abidəsi, Xəlifə Əli məscidi, Qurban məscidi, Əjdər hamamı, Hüseyinqulu hamamı, Gürgan kəndi ərazisində yerləşən Mayak tarixi abidəsi və sair.

Abşeronun cənub və cənub-qərb hissələrində, xüsusilə Binəqədi, Sabunçu, Balaxanı, Novxanı, Türkan, Hövsan, Dübəndi-Qışlaq, Qala, Suraxanı, ərazilərində bir sıra mədəni arxeoloji abidələr aşkar olunmuşdur. Son illərdə bu ərazilərdə arxeoloji abidələrin 4

lokal zonası müəyyən edilmişdir. Bunlar aşağıdakılardır:

1. Mərdəkan zonası: Ağdaş düzü-Bəndüstü;
2. Dübəndi zonası: Dübəndi-Xaçaxuna, Kələzağ;
3. Türkan zonası: Türkan yaşayış məskəni, Türkan kurqanları, Türkan-Hövsan abidələri;
4. Zirə zonası: Gürgan kurqanları və daş qəbir qutuları.

SOCAR-ın ərazilərində yerləşən xüsusi mühafizə olunan tarixi abidələr, məscidlər, məqbərələr, qoruqlar və digər ərazilər SOCAR-ın mütəxəssisləri tərəfindən aparılmış tədqiqat monitorinqləri nəticəsində onlar haqqında geniş məlumatlar toplanmış, əraziləri müəyyənləşdirilmiş, şəkilləri çəkilmiş, cari vəziyyəti barədə qeydlər aparılmış və onların vəziyyəti haqqında hesabat hazırlanaraq Şirkət rəhbərliyinə təqdim edilmişdir. Müəyyən edilmişdir ki, həmin ərazilərin bəzilərinin yaxınlıklarında insanlar məskunlaşmış, bəzilərinə açıq qoruq salınmış və bəziləri isə baxımsız vəziyyətdə saxlanılmışdır. Gələcəkdə həmin xüsusi mühafizə olunan ərazilərin qorunması, bərpa edilməsinə ehtiyacı olanların təmir edilməsi, ciddi nəzarətə götürülməsi və açıq muzey kimi onların potensial imkanlarından təbliğat-təşviqat və maarifləndirmə işlərində istifadə edilməsi qarşıya məqsəd kimi qoyulmuşdur.

SOCAR-ın Ekoloji Parkı

2011-ci ildə istifadəyə verilən SOCAR-ın “Ekoloji Park”ı rekultivasiya edilmiş 9,3 ha sahəni əhatə edən ərazidə yaradılmışdır. Park biomüxtəlifliyin qorunub saxlanması, bərpa edilməsi, ekoloji maarifləndirmə, təlimləndirmə və təcrübə mübadiləsi məqsədilə ekoloji təmiz və tullantısız texnologiyaların tətbiqi məqsədilə həyata keçirilmişdir.

“Ekoloji Park”da sahəsi 5000 m² olan müasir şitillik kompleksi tikilmişdir. Bu kompleksdə rekultivasiya edilmiş torpaqlarda əkmək üçün xüsusilə uyğunlaşdırılmış ağac və kollar, nadir nəsli kəsilən bitki növləri, müxtəlif otaq və dekorativ bitkilər, Qırmızı kitaba daxil edilmiş nadir ağac və bitki növləri yetişdirilir. Bitkilərin becərilməsindən əlavə parkda həm də istirahət üçün münbit şərait yaradılmışdır.

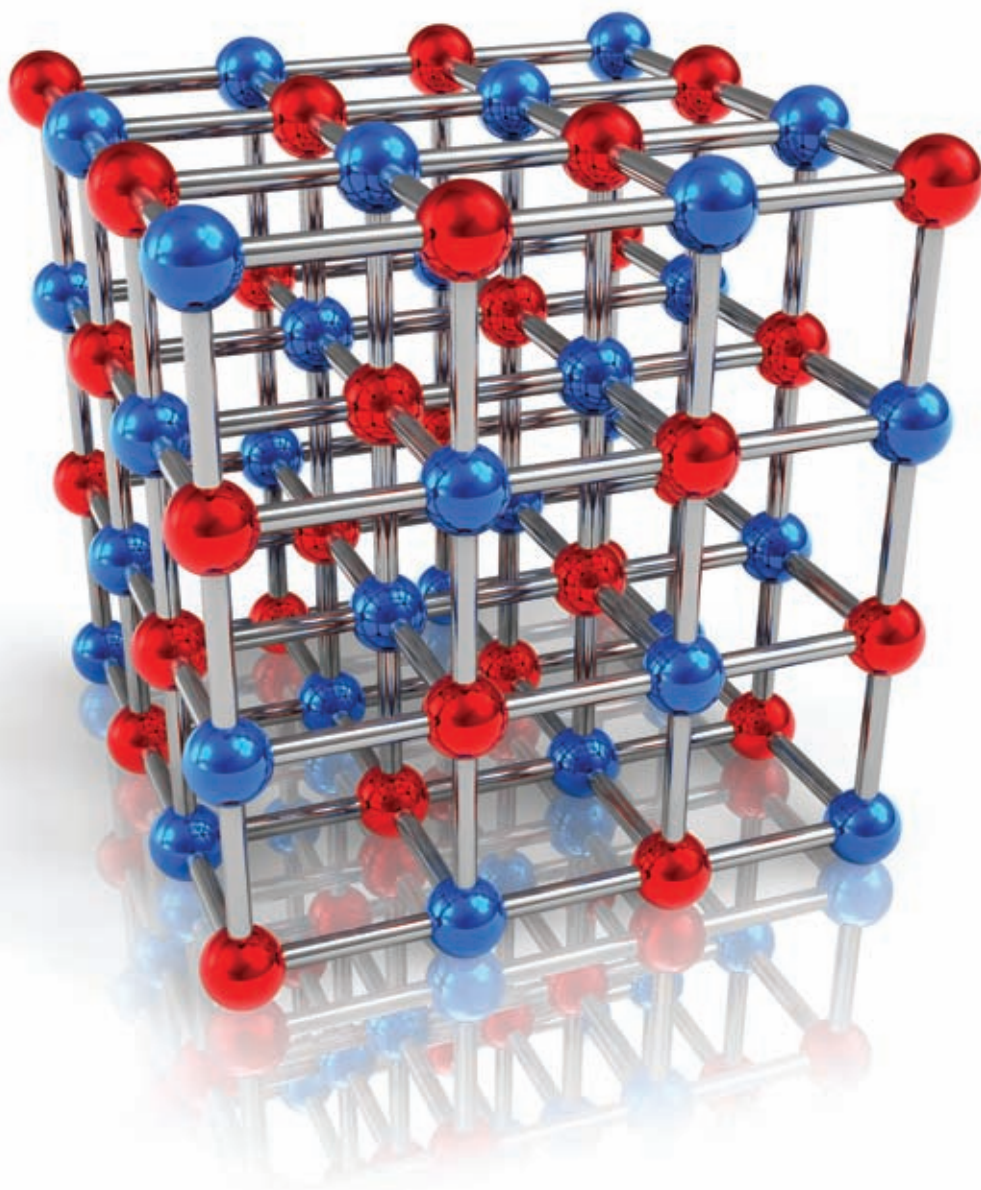
Parkın ərazisində həm Şirkətin işçiləri, həm də məktəblilər, tələbələr və əhali üçün ekskursiya, seminarlar və konfranslar keçirilir. Xeyriyyə fəaliyyəti çərçivəsində SOCAR parkın ərazisini tez-tez müxtəlif rəsmi tədbirlərin keçirilməsi üçün dövlət və hökumət təşkilatlarının ixtiyarına verir və bununla da cəmiyyətdə “yaşıl” təfəkkürün formalaşmasına öz töhfəsini vermiş olur. Parkda yerləşən “Eko-Mərkəz”də 2012-ci ildə 40 ekoloji tədbir keçirilmişdir.

Parkın enerji tələbatının təqribən 40 %-i külək və günəş enerji mənbələri hesabına təmin edilir. Parkda hərəkət etmək üçün elektromobillərdən istifadə olunur. Bitkilərin suvarılması zamanı suya və elektrik enerjisinə qənaət etmək imkanını verən damcılı suvarma sistemi tətbiq olunur.

Şirkət gələcəkdə Ekoloji parkın enerji ilə təchizatının tamamilə alternativ və bərpa edilən enerji mənbələri hesabına həyata keçirilməsini planlaşdırır.

“Ekoloji Park”ın genişləndirilməsi ilə əlaqədar rekultivasiya olunmuş ətraf sahələrin Parka birləşdirilməsi və yeni obyektlərin tikilməsi məqsədilə “Neftqazəlmətdəqiqatlayihə” İnstitutunda yeni layihə hazırlanır.

2013-cü ildən yeni layihə əsasında Parkın ərazisinin genişləndirilməsi işlərinə başlanılacaqdır.

«NANONEFT» və «NANOBITUM» sistemlərinin istifadəsi prosesində xətti sürət 1,8 – 13,6% artmış, kinetik enerjiyə 3,5 – 33,97% qənaət edilmişdir.

Innovasiya fəaliyyəti

Milli iqtisadiyyatın ayrı-ayrı sahələrində inkişafın elmi əsaslara söykənməsi, sənayenin yüksəlişində elmi-texniki tərəqqinin ən son nailiyyətlərindən istifadə olunması, intellektual resursların inkişafı və artırılması Azərbaycan xalqının ümummilli lideri Heydər Əliyevin rəhbərlik üslubunun ana xəttini təşkil etmişdir. Bu gün dövlət siyasətinin əsas istiqamətlərindən biri elmi-texniki potensialın qorunub saxlanması və onun inkişaf etdirilməsidir. Ölkə Prezidenti cənab İlham Əliyevin 2009-cu il 4 may tarixli "Azərbaycan Respublikasında 2009-2015-ci illərdə elmin inkişafı üzrə milli strategiya" haqqında Sərəncamı və bununla bağlı Dövlət Proqramının təsdiq edilməsi bu sahədə yeni mərhələlərin başlanğıcı olmaqla, Azərbaycan elminin beynəlxalq elm məkanına integrasiyasını, elm və texnologiyaların inkişafı sahəsində dövlət siyasətinin əsas istiqamətlərini müəyyən etmiş habelə elm və innovasiyaların ölkənin iqtisadi inkişafında rolunu artırmışdır.

Bu da öz növbəsində, zəngin elmi ənənələrə, neft-qaz sənayesinin inkişafında elmi-tədqiqat, təcrübə-sınaq və yeni texnologiyaları tətbiq edən, zəngin elmi ənənələrə, elmi-texniki infrastruktura malik və respublika iqtisadiyyatının aparıcı sahələrindən olan SOCAR-ın bu sahə üzrə strateji istiqamətlərini müəyyənləşdirmişdir.

Hazırda SOCAR-ın 1000-dən çox əməkdaşı elmi-tədqiqat işlərinin və mühüm layihələrin yerinə yetirilməsi sahəsində çalışır.

Bununla yanaşı SOCAR-da əmək fəaliyyətində olan böyük elmi potensiala malik MEA-nın 2 həqiqi, 1 müxbir üzvü, 38 elmlər doktoru və 266 elmlər namizədi tərəfin-

dən yüksək səviyyədə aparılan elmi-tədqiqat işlərinin əksəriyyəti ixtira patentləri ilə təsdiq olunub. Şirkətin birinci vitse-prezidenti akademik Xoşbəxt Yusifzadənin rəhbərliyi altında Elmi-Texniki Şurası fəaliyyət göstərir.

Hər il SOCAR-ın rəhbərliyi birinci vitse-prezidentin və digər maraqlı bölmələrin vitse-prezidentləri tərəfindən təqdim olunan elmi-tədqiqat işlərinin tematik planını təsdiq edir.

SOCAR-ın struktur tərkibində olan "Neftqazəlmətdəqiqatlayihə" İnstitutunun elmi-tədqiqat fəaliyyətinin nəticələri Şirkətin bölmələrində praktik istifadəyə və tətbiqə yönəlir.

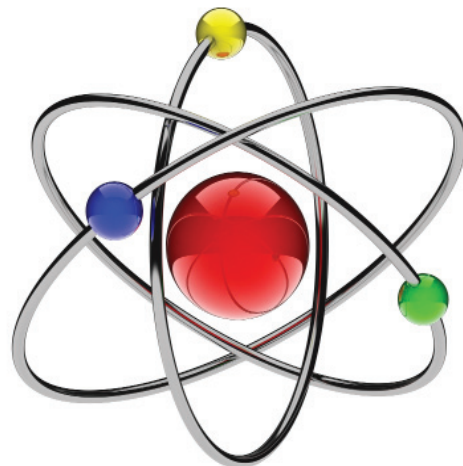
SOCAR-ın Elm Fondu Azərbaycanın Milli Elmlər Akademiyası sistemində çalışan alim və mütəxəssislərin, o cümlədən, gənc alimlərinin neft və qaz sənayesi sahəsində ən yaxşı elmi-tədqiqat işlərini dəstəkləyir.

Fond tərəfindən Azərbaycan Respublikasında təbiət və texnika elmləri sahəsində fundamental və tətbiqi xarakterli elmi-tədqiqat layihələrini, neft, qaz və neft-kimya sənayesi ilə əlaqədar elmi araşdırmaları daha da inkişaf etdirmək, alimlərin elmi fəaliyyətini

stimullaşdırmaq və onlara əlavə yaradıcılıq imkanları yaratmaq məqsədi ilə 2012-ci ildə müsabiqə elan edilmişdir.

Müsabiqəyə təqdim olunmuş 58 layihə yaradılan Komissiya tərəfindən ekspertizadan keçirilib. AMEA-nın və SOCAR-ın aparıcı alim və mütəxəssislərindən təşkil edilən Müsabiqə Komissiyasının bir neçə iclası keçirilib, təqdim olunan elmi işlər araşdırılıb. SOCAR-ın Elm Fondunun İdarə Heyəti Müsabiqə Komissiyasının və ekspertlərin rəyini nəzərə alaraq yer elmləri, ekologiya, texniki elmlər, kimya sahələrində 24 layihəni qalib elan edib.

Müasir neft sənayesinin inkişafı və yüksək ixtisaslı kadrların hazırlanmasında SOCAR-ın önəmli mövqeyi dövlət başçısının 29 noyabr 2011-ci il tarixli fərmanı əsasında Dövlət Neft Şirkətinin strukturunda Bakı Ali Neft Məktəbinin yaradılması və ona dövlət müəssisəsi statusu verilməsi qərarında bir daha vurğulanmışdır. Ali məktəbin fəaliyyətinin ən yüksək standartlara uyğun təşkil edilməsi üçün inkişaf etmiş dövlətlərin aparıcı elm və təhsil mərkəzləri ilə sıx əlaqələr yaradılmış, neft mühəndisliyi, neft emalı, neft-kimya, neft-qaz

sahələri və s. ixtisaslar üzrə 2012-ci ilin sentyabr ayından Azərbaycan və ingilis dillərində təhsil prosesinə start verilmişdir. Övvəlki illərdə SOCAR və onun strukturuna daxil olan müəssisələrdə Maliyyə Hesabatlarının Beynəlxalq Standartlarının tətbiqi və uçotun avtomatlaşdırılması məqsədilə SAP ERP sisteminin (Fİ, HR, MM/SD modulları, Fİ modulunun xəzinədarlıq altmodulunun tətbiqi uğurla başa çatdırılmış, 2011-2012-ci illərdə SAP ERP sisteminin BPC idarəetmə uçotu modulunun, CO kontrolinq modulunun, istehsalat modulları olan PP, PM, QM modulları) tətbiqi ilə əlaqədar intensiv işlər aparılmışdır.

Şirkətdə uğurla tətbiq edilən modullardan biri də İdarəetmə uçotudur. İdarəetmə uçotu Şirkət üzrə büdcənin hazırlanması, rəhbər işçilər üçün müəssisə fəaliyyətinin səmərəlilik səviyyəsini əks etdirən göstəricilər toplusundan ibarət strateji xəritələrin

tərtib edilməsi və sistemləşdirilməsindən ibarətdir. Bu, Şirkətin strateji məqsədlərinə çatmaq istiqamətində hər bir müəssisənin iştirak dərəcəsini izləmək imkanı verir. Digər tərəfdən strateji xəritədə əks etdirilən səmərəlilik göstəricilərinin icra vəziyyətinin izlənməsi, kənarlaşmaların təhlil edilməsi hər bir rəhbər işçiyə müəssisə fəaliyyətində baş verən çatışmazlıqları vaxtında görmək, səbəblərini bilmək və vaxtında idarəetmə qərarlarını vermək imkanı verir. Səmərəlilik göstəricilərinin vahid bazada toplanması isə eyni məlumatların bütün rəhbər işçilər üçün asan əldə edilə bilməsi deməkdir. Eyni zamanda vahid bazada toplanan məlumatlar əsasında rəhbər işçilər üçün istənilən hesabat formalarının hazırlanmasının mümkünlüyü idarəetmə uçotunun üstün cəhətlərindən biridir. Bu məqsədlə Şirkət üzrə idarəetmə uçotunun SAP BPC (biznesin planlaşdırılması və konsolidasi-

yası) və SAP Business Objects müasir proqram təminatları əsasında tətbiq edilməsi bütün bu işlərin keyfiyyətlə həyata keçirilməsinə zəmanət verir. Bundan başqa 2012-ci ilin yanvar ayından etibarən SOCAR-ın müəssisələri üzrə istehsal olunan məhsul, görülən iş və xidmətlərin maya dəyərinin MHBS-nin tələblərinə uyğun formalaşmasını özündə əks etdirən SAP CO (kontrolinq) modulunun istifadəsinə başlanılmışdır. 6 ay üzrə alınmış nəticələrin təhlili əsasında hər bir biznes sfera və ya müəssisə üzrə istehsal edilən məhsul və ya görülən iş və xidmətin maya dəyərinin SAP CO sistemində hesablanması təkmilləşdirilmişdir. Hazırda «Azəriqaz» və «Azərikimya» İB üzrə istehsal olunan məhsul, görülən iş və xidmətlərin maya dəyərinin MHBS-nin tələblərinə uyğun şəkildə hesablanmasının metodologiyası işlənir. Bu metodologiya birliklərin struktur vahidlərinin fəaliyyət

Innovasiya fəaliyyəti

istiqamətləri və mövcud xərc mərkəzlərini araşdıraraq, məhsul istehsalına və göstərilən xidmətlərə çəkilən xərclərin təyinat üzrə formalaşması məqsədilə hər bir proses üzrə düzgün bölgü bazasının tətbiqini nəzərdə tutur. Bu birliklərdə 2013-cü ilin yanvarından SAP CO modulunun tətbiqinə başlanılması nəzərdə tutulur.

Ötən əsrin 20-ci illərindən fəaliyyətə başlayan "Neftqazəlmitedqıqatlayihə" İnstitutu Şirkətin müxtəlif bölmələrinin iş prosesinə elmi-texniki və texnoloji yeniliklərin daxil edilməsi və tətbiq edilməsində böyük nailiyyətlər qazanmış və mövcud olduğu müddətdə 1200-dən çox ixtira vermişdir.

SOCAR-ın prezidenti cənab Rövneq Abdullayev tərəfindən təməli 2010 cu ildə qoyulmuş "Neftqazəlmitedqıqatlayihə" İnstitutunun yeni Analitik Tədqiqatlar Laboratoriyasının korpusu 2015-ci ildə istifadəyə veriləcək. Burada müasir cihazlarla İSO, ASTM, İP və API beynəlxalq standartlarına uyğun geniş spektrli analitik üsullarla aşağıdakı parametrlərin təyinatı həyata keçirilməsi nəzərdə tutulur:

- neft və qazın özlülüyü, sıxlığı, fraksiya tərkibi, donma və alovlanma temperaturu, parafin, asfalten və qətran tərkibi, su və kükürdün miqdarı, doymuş buxar təzyiqi, komponent tərkibi və s.;
- xromato-mass-spektrometrik üsulla neft və neft məhsullarının karbohidrogen tərkibi;
- neft yataqlarının lay sularının ion tərkibi, suda olan asılı hissəciklərin ölçüsü, suda üzvi maddələrin miqdarı və tərkibi;
- qazma məhlulunun yüksək temperatur və təzyiq şəraitində suverməsi, sıxlığı, özlülüyü, geoloji parametrləri, xətti şişməsi, sürtünmə sabiti, termik və bioloji

parçalanması və s.;

- qazma və istismar quyuları üçün sement məhlulunun optimal resepti və əsas fiziki-mexaniki xassələri bərkimə vaxtı, qaz miqrasiyasına həssaslığı, hidratlaşması, sıxılma və əyilməyə qarşı möhkəmliyi, özlülüyü və s.;

- laboratoriya şəraitində lay flüidləri – neft, qaz və kondensatın PVT xassələri;

- Vinçi texnologiyasının tətbiqi ilə kern nümunələrinin emalı və təhlili. SOCAR-ın innovasiya fəaliyyətində neft və qazın hasilatı, nəqli, emalı proseslərində müasir texnika və texnologiyaların tətbiqinə, ekoloji problemlərin həllinə yönəldilmiş elmi-tədqiqat və layihə işlərinə xüsusi diqqət yetirilir.

2012-ci ildə "Neftqazəlmitedqıqatlayihə" İnstitutunda yeni sənaye əhəmiyyətli alətlər, avadanlıqlar, korroziyaya qarşı mühafizə vasitələri və digər texnologiyalar işlənilib hazırlanmış və neft sənayesi müəssisələrində müvəffəqiyyətlə tətbiq olunur. Bu dövr ərzində neftqazçıxarmada, quyuların əsaslı təmirində tətbiq edilən bir çox əhəmiyyətli texniki vasitələr–tutucu alətlər, qeyri-metal gövdəsi olan maqnit frezer, daxili boru kəsici alətlər, kəsici başlığı olan alətlər, kəsici tutma alətləri işlənilib hazırlanmışdır.

Avadanlıqlar sahəsində quma qarşı quyu süzgəci, tıxacların təmizlənməsi üçün qurğu, təkmilləşdirilmiş dərinlik nasos qurğusu, vibratorlar, yuyucu başlıq, ejektorlu quyu qurğusu və s. hazırlanmış və istehsalatda bir çox mürəkkəb problemlərin həllinə imkan vermişdir.

Aparılmış tədqiqatlar əsasında istismar kəmərlərində hermetikliyin bərpası üçün mövcud olan üsul və avadanlıqların həm konstruktiv və həm də texnoloji çatışmazlıqları nəzərə alınaraq neft-qaz

quyularının istismar kəmərlərində pozulmuş hermetikliyi qırçınılı plastirlər və yamaq kəmərlər qoymaqla bərpa etmək üçün yeni avadanlıqlar dəsti və texnologiya işlənmişdir.

Aparılan tədqiqatlar əsasında quyuların ləğvi üçün bir sıra avadanlıq və mexanizmlər işlənmiş, qismən hazırlanaraq sınaqdan keçirilmişdir.

Quyuların ləğvi üçün işlənmiş texnoloji proseslərin həyata keçirilməsini təmin edən ləğv avadanlıqlarının işlədilməsi məqsədilə nasos stansiyasının, sement məhlulunun hazırlanması və quyulara vurulması üçün qarışdırıcı və nasos qurğusunun komponentləri işlənmişdir.

Müşahidə məntəqəsinin, avadanlıqların montajı, sökülüb-yığılması və yerdəyişməsi üçün qaldırıcı qurğularla təchiz olunmuş örtülü yardımçı sahə layihələndirilmişdir. Görülən iş dənizdəki neft-qaz yataqlarında istismar müddətini başa vurmuş quyuların ləğvetmə

əməliyyatlarının təhlükəsiz və nisbətən sadə yerinə yetirilməsini təmin edəcəkdir.

Eyni zamanda neft-qaz hasilatı sahəsində tətbiqi mühüm əhəmiyyət kəsb edən bir sıra deemulqator, inhibitor, qazma məhlulu və digər reagentlər işlənilib hazırlanmışdır. Ekoloji təhlükəsizliyi, su və neft fazalarının daha tez və səlis təmas sərhəddi ilə ayrılmasını, neft fazasında qalığı suyun miqdarını kondisiya həddinədək azaldan deemulqatorlar əlverişli iqtisadi göstəricilər ilə xarakterizə olunur. Yeni yaradılan inhibitorlar yüksək parafinli və az sulu neftlərin hasilatı və nəqli prosesində asfalt-qətran-parafin çökməsinə mane olmaqla və aşağı temperaturlarda neftin özlülüyünü tənzimləməklə yanaşı, neft-mədən avadanlıqlarının korroziyadan qorunmasına da kömək edir.

2012-ci ildə institut mütəxəssisləri dayanıqsız gil çöküntülərində quyuların qazılması və məhsuldar horizontların keyfiyyətli açılması üçün yeni qazma məhlulları işləmişlər.

Eyni zamanda, neft-mədən avadanlıqlarının və metal konstruksiyaların korroziyadan etibarlı mühafizəsini təmin etmək məqsədilə müxtəlif tərkibli kompo-

zisiyalar, örtüklər, plastik məmulatlar, anodlar və emal vasitələri də işlənilib hazırlanmışdır. Bunlara misal olaraq bitum-polimer tərkibli kompozisiyanı, lak-boya örtüklərini, şüşə-plastik boruları, alüminium əsaslı qalvanik anodları, maqnezium-alüminium əsaslı binar anodları, plastik və oda davamlı kompozisiyaları göstərmək olar:

2012-ci ildə neftin və qazın yığılması, hazırlanması və nəqli sahəsində həyata keçirilən innovasiya layihələrinin reallaşdırılması nəticəsində aşağıdakı elmi nəticələr də alınmışdır.

1. «Sulaşmış anomal neftlərin boru kəməri ilə nəqli üsulu» işlənməmişdir. «Muradxanlı» İNM-in neft yığılı sistemində işinin səmərəliliyini artırmaq məqsədilə geniş monitorinq keçirilmiş, yüksək özlülüklü, anomal sulu neftlər üçün yeni hidroneql üsulunun səmərəli texnologiyası mədən şəraitində tətbiq edilmişdir.

2. «Layların neft verimini artırmaq üçün reotexnoloji üsul» Rusiya və keçmiş MDB ölkələri üzrə neft servis xidmətləri göstərən, öz təsir sahəsi üzrə ən mütərəqqi və innovativ üsul və texnologiyalar təklif edən kompaniyalar arasında keçirilən sayca 5-ci beynəlxalq «OFS AWARDS-2012» mükafatı almaq üçün «Neft laylarının

veriminin artırılması» nominasiyası üzrə təqdim edilmiş, on-line internet səsverməsi və tanınmış neft servis xidmətləri göstərən Rusiya və xarici kompaniyaların aparıcı mütəxəssislərindən ibarət jürinin yekdil rəyinə görə «Ən yaxşı mühəndis həlli ilin texnologiyası» seçilmiş və I dərəcəli laureat diplomu ilə təltif olunmuşdur.

3. Neft-kəpək-tamponaj sement materialı və tamponaj məhlulunun tətbiqi ilə lay sularının və qumun təcrid edilməsi və quyudibi zonanın bərkidilməsi texnologiyası, məhsuldar layın açılması və quyudibi zonanın işlənilməsi, ağır neftlərin hasilatı, quyularda sement körpülərinin qoyulması və s. 2012-ci ildə işlənilmiş yeni texnoloji həllər siyahısına daxil olmuşdur.

2012-ci ildən «Neftqazəlmütədqiqatlayihə» İnstitutunda AVEVA PDMS (Plant Design Management System) - üçölçülü layihələndirmə sisteminin tətbiq edilməsinə başlanmışdır. Bu sistem bütün layihələr üzrə məlumatların mərkəzləşdirilmiş qaydada saxlanılmasını təmin edən layihələndirmə mühiti olmaqla, sənaye müəssisələrinin üçölçülü layihələndirilməsi üçün nəzərdə tutulmuşdur. Sistemə avadanlıqların, boru kəmərlərinin, istilik, havalandırma və soyutma sistemlərinin, metalkonstruksiyaların, kabellərin və s. layihələndirilməsi üçün modullar daxildir. Layihələndirmə kataloq və spesifikasiyaların, standart məmulatların əsasında üçölçülü mühitdə alətlərin köməyi ilə yerinə yetirilir. Modeldən avtomatik olaraq cizgilərin tam dəstini, eləcə də boru kəmərlərinin izometrik cizgilərini əldə etmək olar. Həmçinin layihələndirmə müddətini əhəmiyyətli dərəcədə qısaltmaq, köhnəlmiş əməliyyatların layihələndirmədə olan payını

Innovasiya fəaliyyəti

azaltmaq, sifarişçiyə müasir tələblərə cavab verən yeni xidmət səviyyəsi – tikinti üçün üçölçülük model təqdim etmək, yekun sənədləşmənin keyfiyyətini artırmaq və s. imkanları yaradır. AVEVA PDMS - integrasiya olunmuş rəqəmsal model və vahid layihə-məlumat bazası əsasında informasiyanın bir dəfə daxil edilməsi və ondan dəfələrlə istifadə edilməsi, avtomatik olaraq kolliziyalara (ziddiyyətlərə) nəzarət olunması, layihələndirməyə tam nəzarət olunması, layihə həlləri və dəyişikliklər haqqında tez bir zamanda qərar verilməsi və s. kimi mühüm xüsusiyyətlərə malikdir.

SOCAR-ın innovasiya fəaliyyətində nanotexnologiyalara xüsusi əhəmiyyət verilir. Bu sahədə yeni layihələr çərçivəsində tədqiqatlar aparılmış, nailiyyətlər beynəlxalq sərgilərdə təqdim edilmişdir. SOCAR və Almaniyanın Şimali Reyn Vestfaliya federal vilayətinin İqtisadi İnkişaf Agentliyi–NRW. İNWEST GmbH və Nano-mikro-texnologiyalar yeni materiallar klasteri–NanoMikro+Werkstoffe.NRW arasında anlaşma memorandumu imzalanmışdır. Memorandumda Şimali Reyn Vestfaliya vilayətində SOCAR-ın nanotexnologiyalar üzrə elmi-tədqiqat bölməsinin yaradılması, şirkətin iştirakı ilə birgə layihələrin maliyyə, texniki və hüquqi əsaslandırılması, nanotexnoloji sistemlərin istehsalı üçün ərazinin müəyyən edilməsi, tədqiqatı və transferi nəzərdə tutulur. 2012-ci ildə SOCAR-ın “Neft-qazəlmiteddqiqatlayihə” İnstitutunun və “Nanotexnologiyalar” departamentinin nümayəndələri Almaniyanın Dortmund şəhərində keçirilən nanotexnologiyalara həsr olunmuş 5-ci Beynəlxalq sərgi-konfransda iştirak etmişlər. Almaniya nanotexnologiya

sahəsində çalışan 60-dan çox nüfuzlu mərkəz və təşkilatın iştirak etdiyi sərgidə SOCAR-ın bu sahədə qazandığı elmi nailiyyətlər də nümayiş etdirilmişdir. Şirkət Azərbaycan Respublikasında 2012-ci ildə tədqiqat forum və konfransların təşkilatçısı və təşəbbüskarı olmuşdur.

2012-ci ildə SOCAR-ın təşəbbüsü ilə Bakıda yeni Neft-Qaz emalı və Neft-Kimya Kompleksinin (NQNK) yaradılması layihəsinin təqdimatına və müzakirəsinə həsr olunmuş forum keçirilmişdir.

Forumun məqsədi bir çox şirkətlərə, o cümlədən potensial lisenziyalara, mühəndis-layihələndirmə, təchizat, tikinti və digər podratçı şirkətlərə, texnoloji proseslər üzrə məsləhətçilərə, neft emalı və neft-kimya məhsullarının istehsalı qurğularının dünya üzrə məşhur istehsalçılarına, habelə maliyyə strukturları, hüquq ekspertləri və ekoloji məsələlər üzrə məsləhətçilərə, neft emalı və neft-kimya məhsullarının alıcılarına, loqistika (maddi-texniki təchizat), servis və digər şirkətlərə sözügedən layihə haqqında məlumat verməkdir.

Layihə ilə tanış olmaq imkanı ilə yanaşı, həmin Forum dünyanın qabaqcıl şirkətlərinə neft-qaz emalı və neft-kimya sahəsindəki təcrübələrini, texnologiyaları və digər resursları və innovasiya xarakterli həll variantlarını təqdim etmək üçün imkan yaratmışdır. Qeyd etmək lazımdır ki, NQNK layihəsi çərçivəsində illik istehsal gücü müvafiq olaraq 10 milyon ton neft və 10 milyard kubmetr qaz təşkil edən emal zavodlarının tikintisi planlaşdırılır. Layihəyə, həmçinin hər il təxminən 2 milyon ton baza polimerlərin istehsalını nəzərdə tutan neft-kimya zavodunun inşası daxildir. Yeni kompleksin məqsədləri üçün avtonom enerji blokuna malik olan

ümumzavod təsərrüfatının tikintisi planlaşdırılır.

Bütövlükdə isə kompleksin konfigurasiyasına 20-dən çox texnologiya lisenziyasının tətbiqi ilə təxminən 30 qurğu daxil olacaq. Bakı şəhərindən 60 kilometr aralıda yerləşəcək kompleksin bütövlükdə 2020-ci ildə istismara verilməsi planlaşdırılır.

“Neftqazəlmiteddqiqatlayihə” İnstitutunda keçirilmiş «Neftqazçıxarmada yeni texnologiyalar» 2-ci Beynəlxalq Elmi-Praktiki konfransı müxtəlif ölkələri təmsil edən alim və gənc mütəxəssislərin bilik və texnologiya mübadiləsi baxımından 2012-ci ilin yadda qalan hadisələrindən olmuşdur.

SOCAR strukturunda olan idarə və müəssisələr tərəfindən işlənmiş yeni texnika və texnologiyaların tətbiqi üçün səyyar konfransların, seminarların təşkilinə və keçirilməsinə böyük diqqət yetirir. 2012-ci ildə SOCAR-ın ən yaxşı elmi nailiyyətləri, layihə və konstruktor işləmələri istehsalatda müvəffəqiyyətlə tətbiq edilmişdir.

İnnovasiya fəaliyyəti SOCAR-da həyata keçirilən idarəetmə üsulunun strateji idarəetmə istiqamətlərindən biridir. Onun məqsədi elmi-texniki və istehsal fəaliyyətinin daimi təkmilləşdirilməsi qabaqcıl texnika və texnologiyaların tətbiqidir. Bu baxımdan SOCAR-da innovasiya layihələrinin həyata keçirilməsi məqsədi ilə ötən il nisbətən xərclər 20% artırılmış və 2012-ci ildə təqribən 12 milyon manat təşkil etmişdir.

SOCAR ölkə iqtisadiyyatının davamlı inkişafı və uğurlu neft strategiyasının müvəffəqiyyətlə həyata keçirilməsi naminə yeni texnologiya və innovasiyaların tətbiqini genişləndirir, bu sahədə fəaliyyətini əzmlə davam etdirir.

Regionların inkişafına göstərilən dəstək

SOCAR-ın sosial siyasəti Azərbaycan xalqının ümummilli lideri Heydər Əliyevin rəhbərliyi altında işlənib hazırlanmış Neft strategiyasına uyğun olaraq aparılır. Bugünkü və gələcək nəsillərin sosial rifahının yaxşılaşdırılması və ölkə iqtisadiyyatının digər sahələrinin inkişafını təmin etmək məqsədilə enerji ehtiyatlarının satışından əldə olunmuş vəsaitlər hesbına SOCAR tərəfindən icra olunan bir sıra sosial layihələr ölkə Prezidentinin Sərəncam və Fərmanları ilə respublikanın demək olar ki, bütün rayonlarında həyata keçirilir.

Ümummilli Lider Heydər Əliyevin müəllifi olduğu Neft Strategiyasının bu gün prezident İlham Əliyev tərəfindən əzmlə davam etdirilməsi, qeyri-neft sahələrinin inkişafının sürətləndirilməsi, vətəndaşların sosial müdafiəsi tədbirləri ölkənin sosial-iqtisadi siyasətində mühüm yer tutur. **Əhalinin gündəlik həyatında mühüm rol oynayan sosial obyektlərin tikintisi, əsaslı təmiri və maddi-texniki bazasının müasir tələblərə uyğun qurulması işləri 2012-ci ildə də davam etdirilmişdir.**

Bu sahədə həyata keçirilən məqsədyönlü tədbirlərin uğurlu icrası nəticəsində ölkəmizin bütün rayonlarında, o cümlədən Bakı və ətraf qəsəbələrdə infrastruktur təminatı daha da yaxşılaşdırılmış, təhsil, səhiyyə, mədəniyyət və idmanın inkişaf etdirilməsini təmin edən tədbirlər həyata keçirilməyə başlanmış, yeni məktəblər, əlavə sinif otaqları, xəstəxana, poliklinika, ambulatoriya binaları tikilmiş, mövcud binalar əsaslı təmir edilmiş, müasir tipli idman kompleksləri istifadəyə verilmişdir. Sosial təyinatlı obyektlər sırasında Şirvan, Qazax, Zaqatala, Qəbələ, Gəncə, Bərdə şəhərlərində Müalicə Diaqnostika Mərkəzlərin, Balakən rayonu

İtitala kəndində 450 şagird yerlik orta məktəbin, mədəniyyət evinin və tibb məntəqəsinin, Balakən rayonunun mərkəzi su xəttinin (180m³/saat), Balakən rayonu Dairə seçki komissiyasının binasının, Balakən rayonunda kitabxananın, Xanlar rayonunda 800 yerlik orta məktəbin, Azərbaycan Nəşriyyatının ərazisində KBO SOMET ofset rulon çap maşını üçün binanın, Ağsu rayonu Çiyin kəndində 200 yerlik orta məktəbin tikintisi, Zaqatala rayonu Göyem Bələdiyyəsi ərazisində yerləşən 500 şagird yerlik litseyin, Goranboy rayonu Rəhimli kəndində 142 şagird yerlik orta məktəbin, Qarqucaq kəndində 236 şagird yerlik orta məktəbin, Yolqullar kəndində 142 şagird yerlik orta məktəbin, Qusar rayonu Qalacıq kəndində 320 şagird yerlik orta məktəbin, Aşağı Ləyər kəndində 320 şagird yerlik orta məktəbin, Suvacal kəndində 200 şagird yerlik orta məktəbin tikintisini, Füzuli rayonunda Tibb Mərkəzinin, Qusar rayon Mərkəzi Xəstəxanasının, Xızı rayonunda Müalicə Diaqnostika Mərkəzinin, Xəzər rayonu Binə qəsəbəsində 117 saylı orta məktəbin 1040 şagird yerlik yeni korpusunun, respublikanın regionlarında və Bakı şəhərində pakların, binaların, elm, təhsil və mədəniyyət obyektlərinin təmiri

işlərini, "Bibiheybətneft" NQÇİ-nin 4 saylı NQÇS üzrə lay məhsullarının yığım nəql sisteminin tikintisi və sahənin abadlaşdırılması (rekultivasiyasını), neftlə çirklənmiş göllərin 421 ha ərazisinin qurudulmasını 184 ha neftlə çirklənmiş sahənin rekultivasiyasını, ayrı-ayrı özüllərdə bioloji təmizləmə quğularının quraşdırılmasını qeyd etmək olar. Bundan əlavə Pireküşkül-1 hərbi şəhərciyi, Xəzər rayonunda qaçqınlar üçün yataqxana kompleksinin, Lökbatan qəsəbəsində qəzalı evlərdə yaşayan ailələrin köçürülməsi üçün yeni yaşayış kompleksinin, Balakən rayonunda mehmanxananın, mədəniyyət evinin və 235 çarpayılıq mərkəzi xəstəxananın, Qusar rayonunda 340 şagird yerlik məktəbin, Goranboy rayonunda üzgüçülük hovuzunun, Mərkəzi Neftçilər Xəstəxanasının yeni korpusunun, Quba, Cəlilabad, Şamaxı, Tovuz, Xızı rayonlarında Müalicə Diaqnostika Mərkəzlərinin, Fizuli rayonunda tibb mərkəzinin və personal üçün yaşayış binaları və vertolyot meydançasının, Yevlax rayonunda 180 çarpayılıq mərkəzi xəstəxananın, Naftalan şəhərində 200 yerlik sanatoriya-müalicə mərkəzinin tikintisi, Qusar rayonu Mərkəzi xəstəxananın tikintisi, Goranboy ray-

onunda üzgüçülük hovuzunun, Quba və Şamaxı rayonlarında Müalicə Diaqnostika Mərkəzlərinin Buzovna qəsəbəsində qonaq evi, Bakı şəhəri Qaraçuxur qəsəbəsində 440 şagird yerlik məktəbi göstərmək olar.

Həmçinin Balakən rayonunda mədəniyyət evinin, Bibiheybət zonasının abadlaşdırılması, torpaqların rekultivasiyası işlərini, mövcud təmizləyici qurğuların təmiri və yeni qurğuların alınıb quraşdırılmasını qeyd etmək lazımdır.

Neftlə çirklənmiş ərazilərin rekultivasiyası işlərinin yerinə yetirilməsi nəticəsində Balaxanı sahəsində 5,8 hektar, Bibiheybət sahəsində 181 hektar ərazidə torpaqlar təmizlənmişdir. "Bibiheybətneft" NQÇİ-nin mədənləri üzrə lay məhsullarının yığım-nəql sisteminin tikintisi və sahənin rekultivasiya edilərək abadlaşdırılması, "28 May" və "Neft Daşları" NQÇİ-lərin dəniz özüllərində bioloji təmizləmə qurğularının quraşdırılması işlərini qeyd etmək olar. Bütün bu qəbildən olan çoxsaylı sosial proqramların həyata keçirilməsi yolu ilə SOCAR iqtisadiyyatın diversifikasiyası, ölkənin tarazlı regional və davamlı sosial-iqtisadi inkişafı Azərbaycan əhalisinin yaşayış səviyyəsinin yaxşılaşdırılmasına öz töhfəsini verir.

Bundan əlavə, Şirkət sosial-iqtisadi inkişafın dövlət proqramlarına da dəstək verir. Bunlardan, "Azərbaycan Respublikasında 2009-2013-cü illərdə regionların sosial iqtisadi inkişafının sürətləndirilməsinə dair əlavə Tədbirlər Proqramı", "2011-2013-cü illərdə Bakı şəhəri qəsəbələrinin sosial iqtisadi inkişafının sürətləndirilməsinə aid Tədbirlər Proqramı", "2008-2015-ci illərdə Azərbaycan Respublikasında yoxsulluğun azaldılması və davamlı inkişafı Dövlət Proqramı", "2008-2015-ci illərdə Azərbaycan Respublikasında əhalinin ərzaq məhsulları ilə etibarlı təminatına dair Dövlət Proqramı" və s. proqramları göstərmək olar.

"Azərbaycan Respublikasında 2009-2013-cü illərdə regionların sosial-iqtisadi inkişafının sürətləndirilməsinə dair əlavə Tədbirlər Proqramı" üç səviyyəli xarakter daşıyan, ümumdövlət mahiyyətli tədbirlər, Bakı və ətraf qəsəbələri əhatə edən layihələr və ölkənin digər iqtisadi zonalarında həyata keçirilməsi nəzərdə tutulan tədbirlərə bölünür.

Sahə baxımından proqrama on bir istiqamət daxildir ki, bunların sırasında vergi və pul-kredit siyasəti, sənaye və kənd təsərrüfatı həcmələrinin artması, ekologiya və təbii ehtiyatların istifadə edilməsi,

yol təsərrüfatı və nəqliyyat, əlaqə xidmətlərinin yaxşılaşdırılması və əhalinin təhlükəsizliyi vardır. Bu proqram çərçivəsində SOCAR əhalinin qazla təmin edilməsi və fəaliyyət göstərdiyi regionların, o cümlədən Bakının infrastrukturunun bərpa edilməsi üzrə iri həcmli işlər görür.

Ənənəvi olaraq, SOCAR-ın sosial fəaliyyətində mədəniyyət və idmanın, səhiyyə və təhsilin, əhalinin az təminatlı təbəqələrinin dəstəklənməsi və infrastrukturun inkişafına üstünlük verilir. Şirkət uşaq, gənclərin kütləvi idmanın inkişafına və region sakinlərinin idmanla məşğul olmaq imkanı ilə təmin edilməsinə xüsusi diqqət yetirir. İdman kompleksləri və meydançalarının yeniləşdirilməsinə, yeni idman avadanlığının alınmasına böyük vəsaitlər ayrılır.

Şirkət öz işçilərindən əlavə yaxın yaşayış məntəqələrinin sakinləri tərəfindən də istifadə edilən bir sıra sosial obyektin sahibidir. Belə obyektlərə ölkədə sağlam həyat tərzinin təşviq edilməsində əhəmiyyətli rol oynayan "Neftyanik" və "Neftçi" idman-sağlamlıq mərkəzləri aiddir. Bu gün "Neftçi" idman-sağlamlıq mərkəzində uşaq və yeniyetmələr üçün peşəkar təlimçilərin rəhbərliyi altında 34 idman növü üzrə məşğələlər keçirilir. Mərkəzin bütün obyektləri yenidən qurulmuş və yenilənmişdir. Mərkəzin idman obyektlərinin tərkibinə Tofiq İsmayılov adına olimpiya hazırlıq mərkəzi, Qaradağ və İsmət Qayıbov adına idman kompleksləri, Şirvan, Pirallahı, Siyəzən və Qaraçuxur stadionları, "Məşəl" idman klubu, eləcə də "Azərneft" voleybol klubu daxildir. Mərkəzin obyektlərində təlim keçən idmançıların böyük qismi Azərbaycanı iri beynəlxalq yarışlarda, Olimpiya və Paraolimpiya oyunlarında təmsil edir. Məhz belə təlimlərin məntiqi nəticə-

Regionların inkişafına göstərilən dəstək

si olaraq Azərbaycan güləşçiləri Toğrul Əsgərov və Şərif Şərifov 2012-ci il London yay Olimpiya oyunlarında ölkəmizə iki qızıl medal qazandırmışdır.

Şirkət ölkədə sağlam həyat tərzinin təbliğ edilməsinə xüsusi diqqət yetirir. SOCAR "Neftçi" Bakı futbol klubunun əsas sponsorlarından biridir. Bundan əlavə, Şirkət Respublikada futbolun inkişafına görə məsuliyyət daşıyan Azərbaycan Futbol Federasiyaları Assosiasiyasına (AFFA) yardım edir.

Şirkətin əməkdaşlarının sosial paketinə könüllü tibbi sığorta, bədbəxt hadisələrdən sığortalanma, qida üçün ödənişlər, maddi yardım, sanatoriya-kurort müalicəsi üçün yol vərəqəsi və digər güzəştlər daxildir.

2012-ci ildə SOCAR tərəfindən istehsal məsrəflərinin azaldılması və maliyyə göstəricilərinin yaxşılaşdırılması istiqamətində bir sıra mühüm addımlar atılmışdır.

Belə ki, Şirkətin fəaliyyət profilinə aid olmayan obyektlərin digər dövlət strukturlarına, mərkəzi və yerli icra hakimiyyəti orqanlarının balansına verilmə-

si haqqında ölkə Prezidentinin sərəncamına uyğun olaraq uzun müddət neftçilərin sağlamlığının keşiyində duran, onlara pulsuz tibbi xidmət göstərən Mərkəzi Neftçilər Xəstəxanası və regionlarda fəaliyyət göstərən Müalicə Diaqnostika Mərkəzləri aidiyyəti üzrə quruma—Azərbaycan Respublikası Səhiyyə Nazirliyinin tabeliyinə verilmişdir.

Bununla da 01.01.2012-ci il tarixindən Mərkəzi Neftçilər Xəstəxanası tərəfindən neftçilərə pulsuz tibbi xidmət göstərilməsi dayandırılmışdır. Lakin Şirkət rəhbərliyi qarşısında prioritet olaraq ən aktual məsələ, çoxminli neftçi kontingentinə pulsuz tibbi xidmətin göstərilməsi dururdu. SOCAR rəhbərliyi dünya praktikasında qəbul olunan Tibbi Sığortada xidmətinə keçilməsi haqqında qərar qəbul etmişdir. Şirkətdə çalışan əməkdaşlarının sosial inkişafı və rifahın yaxşılaşdırılması, o cümlədən onların sağlamlığının qorunması, göstərilən tibbi xidmətin yüksək səviyyədə təşkil edilməsi məqsədi ilə tibbi sığorta sahəsində kifayət qədər təcrübəyə və nüfuzə malik olan "PAŞA Sığorta" ASC ilə "Gold"

könüllü sığorta proqramının dəyərinə uyğun olaraq hər bir şəxs üçün eyni dərəcədə Könüllü tibbi sığorta müqaviləsi bağlanmışdır.

Könüllü sığorta müqaviləsinə uyğun olaraq Şirkətin işçilərinin istifadə edə biləcəyi tibb müəssisələrinin sayı və göstəriləcək xidmətlərin çeşidi artmışdır. Könüllü Tibbi Sığorta barədə korporativ müqavilə çərçivəsində Şirkətin əməkdaşları həkimlərin peşəkar məsləhətlərini alır, lazım olduğu halda isə ölkənin aparıcı klinikalarında müalicə alırlar. Bundan əlavə Şirkət müxtəlif dövrlərdə istehsalatda baş vermiş bədbəxt hadisə və peşə xəstəlikləri nəticəsində əmək xəsəreti alan sabiq işçilərin 01 avqust 2012-ci il tarixdən könüllü tibbi sığortalanmasını həyata keçirir. Neftçilərin ailə üzvlərinə isə güzəştli tibbi yardım almaq imkanı vermişdir.

Bununla SOCAR neftçilərin sosial paketinin və sosial siyasətinin ənənəvi elementlərinə aid olan işçilərə pulsuz tibbi xidmətin göstərilməsi məsələsini həll etmiş oldu .

Sosial siyasətin digər bir istiqaməti olaraq, SOCAR öz işçilərnı və onların ailə üzvlərini hər il sanatoriya-kurort və sağlamlıq müəssisələrinə pulsuz və ya qismən ödənişli yol vərəqələri ilə təmin edir. Belə ki, 2012-ci ildə SOCAR-ın rəhbərliyi tərəfindən Şirkətin 17000-dən çox işçisi və onların ailə üzvlərinin istirahəti, Şirkətin müalicəyə ehtiyacı olan 2581 nəfər işçisinin isə sanatoriya-kurort müalicəsi təşkil edilmişdir.

Şirkət sosial siyasətinin bu istiqamətinin dəstəklənməsini gələcəkdə də davam etdirmək niyyətindədir. İşçilərin sağlamlaşdırılması və sanatoriya müalicəsi üzrə proqramların stabil maliyyələşdirilməsi müəssisələrdə əməyin

Regionların inkişafına göstərilən dəstək

səmərəsinə təsir göstərən peşə xəstəlikləri riskini əhəmiyyətli dərəcədə azaltmaq imkanı verir. Azərbaycan Respublikasında regionların sosial-iqtisadi inkişafı Dövlət Proqramı çərçivəsində regional sosial layihələrin bir çoxuna qoşulmaqla Şirkət əhalinin həyat səviyyəsinin artırılması prosesində fəal iştirak edir. SOCAR ilk növbədə məktəblərin, istirahət və mədəniyyət parklarının aid edildiyi infrastruktur obyektlərinin bərpa edilməsini həyata keçirir.

2012-ci ildə Şirkətin köməyi sayəsində Bakının parkları, mərkəzi küçələri və meydanlarında geniş miqyaslı bərpa və abadlıq işləri görülmüşdür. Bundan əlavə, şəhərin mərkəzi küçələrində və prospektlərində yerləşən tarixi binaların fasadları bərpa edilmiş, bərpa zamanı qədim arxitektura ornamentlərinin qorunub saxlanılmasına xüsusi diqqət yetirilmişdir. Həmçinin Sumqayıt və Naftalan şəhərlərinin mərkəzi küçələrində binaların fasadları bərpa edilmiş, park və meydanlarında abadlıq işləri görülmüşdür. Ağdam, Füzuli, Ağcabədi, Yevlax rayonlarında və Sumqayıt şəhərində Dövlət bayrağı quraşdırılmış və bayraq ətrafı ərazilər abadlaşdırılmışdır.

SOCAR-ın sosial siyasətinin önəmli istiqamətlərindən biri də məcburi köçkünlərin və şəhid ailələrinin yaşayış şəraitinin yaxşılaşdırılması və məşğulluğunun artırılması üzrə Dövlət Proqramı”na əsasən Şirkətin himayəsinə verilmiş şəhər və rayonlarda məskunlaşmış məcburi köçkün və şəhid ailələrinə xeyriyyə yardımının göstərilməsidir. Xeyriyyə fəaliyyətinin əsas istiqamətləri ağır xəstəlikləri olan uşaqlara, valideyn himayəsindən məhrum olmuş kimsəsiz uşaqlara, aztəminatlı və çoxuşaqlı ailələrə, veteranlara, əlillərə və qaçqınlara təyinatlı maddi yardım etməkdir. 2012-ci ilin sonunda SOCAR-ın təşəbbüsü ilə Sumqayıt şəhərində “Mərhəmətli olmağa tələsin!” xeyriyyə aksiyası keçirilmişdir. Xeyriyyə aksiyasının məqsədi aztəminatlı ailələrə, əlil uşaqlara, tənha və yaşlı insanlara qayğı göstərmək, onlara maddi və mənəvi dayaq olmaqdır. Aksiya çərçivəsində ehtiyacı olan məktəblilərə, 300-dən çox aztəminatlı ailədən olan uşaqlara və kimsəsiz uşaqlara geyim, məktəb ləvazimatı və digər əşyalar, qaçqınlara və məcburi köçkünlərə qış geyimləri, aksiyanın davamı olaraq keçirilmiş daha bir xeyriyyə tədbirində isə əlillərə müasir, istifadə-

si rahat olan əlil arabaları paylanmışdır. Belə xeyriyyə aksiyalarının 2013-ci ildə də davam etdirilməsi qərara alınmışdır.

Bütün bunlara yanaşı, SOCAR az təminatlı ailələri, xüsusi ilə də məcburi köçkünləri və şəhid ailələrini ərzaqla da təmin edir. Belə ki, Ağdam rayonunda yerləşən “Dördyol 1, 2”, “Təzəkənd” qəsəbələri və Dördyol-Mamırlı ərazisində məskunlaşmış 10522 nəfər, Füzuli rayonunun Əhmədialılar, Mirzənağılı və Qazaxlar kəndlərində məskunlaşmış 4000 nəfər, Tərtər rayonunda məskunlaşmış 13000 nəfər, Sumqayıt şəhərində məskunlaşmış 1700 nəfər məcburi köçkün və şəhid ailələrinə ilboyu müxtəlif milli bayramlar və əlamətdar günlər: 31 Dekabr-Dünya Azərbaycanlılarının Həmrəyliyi Günü və Yeni il bayramı, Novruz bayramı, 28 may- Respublika günü və ya 15 iyun - Milli Qurtuluş günü, Ramazan bayramı, 18 oktyabr - Dövlət Müstəqilliyi günü, 9 noyabr - Dövlət bayrağı günü, 12 noyabr-Konstitusiyaya günü, Qurban bayramı və 17 noyabr - Milli Dirçəliş günü, münasibəti ilə ərzaq yardımı göstərilmişdir.

2010 - 2012-ci illər üzrə SOCAR-ın himayəsinə verilmiş məcburi köçkün ailələrinə ərzaq yardımının göstərilməsi

Ərzaq yardımı göstərilən SOCAR-ın himayəsinə verilmiş şəhər və rayonlar	2010		2011		2012	
	Məcburi köçkünlərin sayı, nəfər	Ərzaq yardımının məbləği, min AZN	Məcburi köçkünlərin sayı, nəfər	Ərzaq yardımının məbləği, min AZN	Məcburi köçkünlərin sayı, nəfər	Ərzaq yardımının məbləği, min AZN
Ağdam	7500	497,359	10522	359,333	10522	508,591
Tərtər	12840	458,247	13000	488,006	13000	628,368
Füzuli	4000	207,539	4000	150,848	4000	193,344
Sumqayıt	1700	99,962	1700	63,685	1700	80,635
CƏMİ :	26040	1263,107	29222	1061,872	29222	1410,938

Hesabatın GRI Təlimatına uyğunluğu cədvəli

GRI indeksi	İndikatorun adı	Hesabatın bölməsi	Göstəricinin açıqlanması	Səhifələrə istinadlar
1.1.	Hesabatı dərc edən təşkilatda qərarları qəbul edən ən yüksək vəzifəli şəxsin təşkilat və onun strategiyası üçün Davamlı inkişafın əhəmiyyətliyi haqqında bəyanat	SOCAR-ın prezidenti Rövnaq Abdullayevin müraciəti	+	2-3
1.2.	Əsas təsirlər, risklər və imkanların xüsusiyyətləri	SOCAR-ın prezidenti Rövnaq Abdullayevin müraciəti	+	2-3
2.1.	Təşkilatın adı	Dövlət Neft Şirkəti haqqında	+	5
2.2.	Əsas brendlər, məhsulların və/və ya xidmətlərin növləri	Dövlət Neft Şirkəti haqqında	+	5
2.3.	Təşkilatın funksional strukturu	Dövlət Neft Şirkəti haqqında	+	12
2.4.	Təşkilatın qərargahının yerləşdiyi yer	Dövlət Neft Şirkəti haqqında	+	5
2.5.	Təşkilatın öz fəaliyyətini həyata keçirdiyi ölkələrin sayı və əsas fəaliyyəti həyata keçirilən və ya hesabatın əhatə etdiyi Davamlı inkişafın nöqtəyi- nəzərindən xüsusi əhəmiyyət kəsb edən ölkələrin adı	Dövlət Neft Şirkəti haqqında	+	7
2.6.	Mülkiyyətin xüsusiyyəti və təşkilati-hüquqi forması	Dövlət Neft Şirkəti haqqında	+	5
2.7.	Təşkilatın işlədiyi bazarlar	Dövlət Neft Şirkəti haqqında	+	8
2.8.	Təşkilatın miqyası	Dövlət Neft Şirkəti haqqında	+	8-10
2.9.	Hesabat dövrü ərzində miqyas, struktur və ya mülkiyyətdə baş vermiş əhəmiyyətli dəyişikliklər	Dövlət Neft Şirkəti haqqında / Korporativ İdarəetmə	+	6/16
2.10.	Hesabat dövrü üzrə alınmış mükafatlar	Ekoloji Fəaliyyət	+	56
3.1.	Təqdim olunmuş məlumatın aid edildiyi hesabat dövrü (məsələn, maliyyə/təqvim ili)	Hesabat haqqında	+	4
3.2.	Keçmiş hesabatlardan ən sonuncusunun dərc olunması tarixi (dərc olunubsa)	Hesabat haqqında	+	4
3.3.	Hesabatların təqdim edilməsi dövrü	Hesabat haqqında	+	4
3.4.	Hesabat və ya onun məzmununa dair suallar üçün əlaqə məlumatı	Hesabat haqqında	+	4
3.5.	Hesabatın məzmununun müəyyən edilməsi prosesi	Hesabat haqqında	+	4
3.6.	Hesabatın hüdudları	Hesabat haqqında	+	4
3.7.	Hesabatın əhatə və ya hüdudlar sahəsinin məhdudlaşdırılması	Hesabat haqqında	+	4
3.8.	Hesabata keçmiş hesabatlarla və/və ya digər təşkilatlarla tutuşdurulmasına əhəmiyyətli təsir göstərə bilən birgə müəssisələr, istehsalatların icarəsi, funksiyaların bir hissəsinin kənar podratçılara və digər təşkilati vahidlərə ötürülməsi haqqında məlumatların hesabatda daxil edilməsi üçün əsaslar	Dövlət Neft Şirkəti haqqında	+	5-11
3.9.	Hesabata daxil edilmiş göstəricilərin və digər məlumatın hazırlanması üçün istifadə olunmuş ehtimallar və metodikalar daxil olmaqla məlumatların ölçülməsi və	Dövlət Neft Şirkəti haqqında	+	5-11

Hesabatın GRI Təlimatına uyğunluğu cədvəli

	hesablanma metodikaları			
3.10.	Keçmiş hesabatlarda göstərilmiş məlumatın hər hansı yenidən ifadə edilməsinin əhəmiyyətliyi təsviri, o cümlədən onların yenidən ifadəsi üçün əsaslar	Dövlət Neft Şirkəti haqqında	+	5-11
3.11.	Hesabatda tətbiq olunmuş keçmiş hesabatlar dövrlərinə aid əhatə sahəsi, hədudlar və ya ölçülmə metodlarında əhəmiyyətli dəyişikliklər	Hesabat haqqında	+	4
3.12.	Hesabatda standart elementlərin yerləşdiyi yeri göstərən cədvəl	Dövlət Neft Şirkəti haqqında	+	5-11
3.13.	Hesabatın kənarından təsdiq edilməsinə dair siyasət və tətbiq olunan praktiki yanaşmalar	Dövlət Neft Şirkəti haqqında	+	5-11
4.1.	Müyyən tapşırıqlar üzrə məsul təşkilatın idarəetmə strukturu, o cümlədən ali rəhbər orqanının daxilində əsas komitələr	SOCAR-ın İdarəetmə Strukturu	+	14-17
4.2.	Ali rəhbər orqanının sədri eyni zamanda şirkətin icraçı meneceri	SOCAR-ın İdarəetmə Strukturu	+	17-18
4.4.	Səhmdarların və ya təşkilatın işçilərinin ali rəhbər orqanının fəaliyyətini yönləndirməyə və ya onlara tövsiyələr verməyə kömək edən mexanizmlər	Maraqlı tərəflərlə əlaqə	+	23-25
4.5.	Ali icra rəhbər orqanının üzvləri, ali icra rəhbərliyinin nümayəndələri və baş rəhbərlərə ödəmələr (o cümlədən, işdən çıxarma pulu) və təşkilatın fəaliyyətinin nəticələri (o cümlədən, sosial və ekoloji nəticələr) arasında əlaqə	SOCAR-ın İdarəetmə Strukturu	+	17-18
4.6.	Maraqların toqquşmasına yol verməməyə çağıran ali rəhbər orqanında mövcud proseslər	Biznes etikası və korrupsiya ilə mübarizə/ Maraqlı tərəflərlə əlaqə	+	21-22, 23-25
4.7.	Təşkilatın strategiyasının iqtisadi, ekoloji və sosial mövzular üzrə (Davamlı inkişaf haqqında) müəyyən edilməsi üçün ali rəhbər orqanının üzvlərinin ixtisas və sərəfələrinin müəyyən edilməsi prosesləri	Korporativ İdarəetmə	+	17-18
4.8.	Təşkilatın daxilində işlənilib hazırlanmış vəzifə və ya dəyərlər haqqında bəyanatlar, iqtisadi, ekoloji və sosial məhsuldarlıq nöqtəyi-nəzərdindən korporativ davranışların və prinsiplərin qaydaları, o cümlədən onların praktik həyata keçirilməsinin dərəcəsi.	Biznes etikası və korrupsiya ilə mübarizə	+	21-22
4.9.	Təşkilatın öz iqtisadi, ekoloji və sosial məhsuldarlığını necə qiymətləndirməsi və onu necə idarə etməsi, o cümlədən riskləri və imkanları, eləcə də beynəlxalq standartlara, korporativ davranışlara və prinsiplərə necə riayət etdiyini və ya uyğun olmasının qiymətləndirməsi üzrə nəzarət üçün ali rəhbər orqanının	Korporativ İdarəetmə	+	16

Hesabatın GRI Təlimatına uyğunluğu cədvəli

	prosedurları			
4.10.	Ali rəhbər orqanının öz məsuldarlığının qiymətləndirməsi prosesi, xüsusilə təşkilatın fəaliyyətinin iqtisadi, ekoloji və sosial nəticələri ilə bağlı fəaliyyəti	Korporativ İdarəetmə	+	19-20
4.11.	Təşkilatın ehtiyat prinsipini tətbiq edib-etməsi və bunu necə etməsinə dair izahat	Korporativ İdarəetmə	+	16
4.12.	Təşkilatın qoşulduğu və ya dəstəklədiyi kənar tərəflərin işləyib hazırladığı iqtisadi, ekoloji və sosial xərtiya, prinsip və digər təşəbbüslər	Maraqlı tərəflərlə əlaqə	+	23-25
4.13.	Maraqların qorunması üzrə assosiasiyalarda (məsələn, sahə üzrə) və/və ya yerli və beynəlxalq təşkilatlarda üzvlük	Maraqlı tərəflərlə əlaqə	+	23-25
4.14.	Təşkilatın qarşılıqlı əlaqələri olmuş maraqlı tərəflərin siyahısı	Maraqlı tərəflərlə əlaqə	+	24
4.15.	Sonrakı qarşılıqlı əlaqələrin qurulması məqsədilə maraqlı tərəflərin üzə çıxarılması və seçilməsi üçün əsaslar	Maraqlı tərəflərlə əlaqə	+	23-25
4.16.	Maraqlı tərəflərlə qarşılıqlı əlaqələrə yanaşmalar, o cümlədən formalar və maraqlı qruplar üzrə qarşılıqlı əlaqələrin tezliyi	Maraqlı tərəflərlə əlaqə	+	23-25
4.17.	Maraqlı tərəflərlə qarşılıqlı əlaqələr prosesində qaldırılmış və ya aşkar olunmuş əsas mövzular və maraqlar və təşkilatın bu mövzulara və maraqlara necə cavab verməsi, o cümlədən öz hesabatlar vasitəsilə	Maraqlı Tərəflərlə əlaqə	+	23-25
İqtisadi məsuldarlığın göstəriciləri				
	Menecment sahəsində yanaşmalar			
EC1	Yaradılmış və bölüşdürülmüş birbaşa iqtisadi dəyər, o cümlədən gəlirlər, əməliyyat xərcləri, işçilərə ödəmələr, ianələr və cəmiyyətlərə digər investisiyalar, bölüşdürülməmiş gəlir, kapitalın təchizatçılarına və dövlətlərə ödəmələr	Dövlət Neft Şirkəti haqqında	+	5-9
EC2	İqlimin dəyişməsi ilə bağlı təşkilatın fəaliyyəti üçün maliyyə aspektləri və digər risklər və imkanlar	Ekoloji fəaliyyət	+/-	53
EC3	Müəyyən olunmuş güzəştlərlə pensiya planı ilə bağlı təşkilatın öhdəliklərinin təmin edilməsi	İnsan Resursları	+/-	27-30
EC4	Hökumət orqanlarından alınmış əhəmiyyətli maliyyə yardım	Dövlət Neft Şirkəti haqqında	+	5-9
EC5	Təşkilatın fəaliyyətinin əhəmiyyətli regionlarında ilk səviyyəli əmək haqqı standartının müəyyən olunmuş minimal əmək haqqına nisbət diapazonu	İnsan Resursları	+/-	29-30

Hesabatın GRI Təlimatına uyğunluğu cədvəli

EC7	Yerli əhalinin işə qəbul edilməsi prosedurları və yerli əhalidən işə qəbul olunmuş ali rəhbərlərin təşkilatın fəaliyyətinin əhəmiyyətli regionlarında iştirak payı	Dövlət Neft Şirkəti haqqında	+/-	9-11
EC8	İlk növbədə ictimaiyyətin rifahı üçün kommersiya, təbii və ya xeyriyyə iştirakı vasitəsilə infrastruktur və xidmətlərə investisiyaların inkişafı və təsiri	Dövlət Neft Şirkəti haqqında	+	11
EC9	Əhəmiyyətli dolaylı iqtisadi təsirin başa düşülməsi və təsviri, o cümlədən təsir sahəsi	Dövlət Neft Şirkəti haqqında	+	5-11
OG1	Ehtiyatların və hasilatın hesablanmış həcmi və növü	Dövlət Neft Şirkəti haqqında	+	10
Ekoloji məhsuldarlığın göstəriciləri				
EN3	İlk mənbələri göstərməklə enerjinin birbaşa istifadə edilməsi	Enerjiyə qənaət və enerji səmərəliliyi	+/-	59-60
EN5	Enerjinin istifadəsinin azaldılması və enerji effektivliyinin artırılması üzrə tədbirlər nəticəsində qənaət olunmuş enerji	Enerjiyə qənaət və enerji səmərəliliyi	+/-	59-60
EN8	Mənbələr üzrə bölgü ilə götürülən suyun ümumi miqdarı	Su ehtiyatlarının səmərəli idarə olunması	+	63-64
EN9	Təşkilatın suburaxıcısının əhəmiyyətli təsiri olan suyun mənbələri	Su ehtiyatlarının səmərəli idarə olunması	+/-	63-64
EN10	Çoxsaylı və təkrar istifadə olunan suyun hissəsi və ümumi həcmi	Su ehtiyatlarının səmərəli idarə olunması	+	63-64
EN11	Mülkiyyətdə, icarədə, təşkilatın idarəsi altında olan və qorunan təbii ərazilərdə və onların hüdudlarından kənarında yüksək dəyərli biomüxtəlifliyi olan ərazilərdə və ya bu ərazilərə bitişik ərazilərdə yerləşən torpaqların yerləşdiyi yer və sahəsi	Xüsusi mühafizə olunan ərazilər	+	71
EN12	Fəaliyyətin, məhsulların və xidmətlərin qorunan təbii ərazilərdə və hüdudlarından kənarında yüksək dəyərli biomüxtəlifliyi olan ərazilərin biomüxtəlifliyinə əhəmiyyətli təsirin təsviri	Pozulmuş ekosistemlərin bərpası və biomüxtəlifliyin qorunub saxlanması	+	68
EN13	Saxlanılmış və ya bərpa olunmuş mövcud olma yerləri	Pozulmuş ekosistemlərin bərpası və biomüxtəlifliyin qorunub saxlanması	+	68
EN14	Biomüxtəlifliyə təsirin idarə edilməsi üzrə hərəkətləri həyata keçirən strategiyalar və gələcək üçün planlar	Pozulmuş ekosistemlərin bərpası və biomüxtəlifliyin qorunub saxlanması	+	68
OG4	Biomüxtəliflik riskinin qiymətləndirilməsi və monitorinqinin aparıldığı əməliyyat sahələrinin sayı və faiz dərəcəsi	Ekoloji Fəaliyyət	+	68
EN16	Çəkini göstərməklə parnik qazların tam birbaşa və dolaylı tullantıları (maliyyə sektoru üçün şərhlər vardır)	Çəkini göstərməklə parnik qazların tam birbaşa və dolaylı tullantıları (maliyyə sektoru üçün şərhlər vardır)	+	55
EN18	Parnik qazların tullantılarının azalması	Səmt neft qazı	+	55-57

Hesabatın GRI Təlimatına uyğunluğu cədvəli

	azalma			
EN20	Növü və çəkini göstərməklə atmosfərə NOx, SOx və digər əhəmiyyətli çirkləndirici maddələrin tullantıları	İqlimin dəyişməsinə təsirin azaldılması	+	53
EN21	Tullantıların ümumi həcmi çirkəb suların keyfiyyətini və qəbul edən obyektə göstərməklə	İqlimin dəyişməsinə təsirin azaldılması	+	53-55
EN22	Növ və istifadə metodu üzrə bölgədə tullantıların ümumi çəkisi	Tullantıların idarə edilməsi sistemi	+	61-63
OG5	Atıqların həcmi və ya istehsal olunan su	Tullantıların idarə edilməsi sistemi	+	61-63
EN23	Əhəmiyyətli tökülmenin ümumi miqdarı və həcmi	Su ehtiyatlarının səmərəli idarə olunması	+	63-64
OG6	Buxarlandırılmış yaxud yandırılmış hidrokarbonatlar	Tullantıların idarə edilməsi sistemi	+	61-63
OG7	Qazma atıqlarının həcmi (qazılmış palçıq və şlam) və bunun üçün idarəetmə strategiyaları	Tullantıların idarə edilməsi sistemi	+	61-63
EN25	Təşkilatın tullantıları və onun obyektlərinin ərazisindən səthi axının əhəmiyyətli təsiri olan su obyektlərinin mənsubiyyəti, ölçüsü, mühafizə statusu və biomüxtəliflik nöqtəyindən nəzərdən qiymətliyi və onlarla bağlı mövcud olma yerləri	Su ehtiyatlarının səmərəli idarə olunması	+	63-64
EN26	Məhsulların və xidmətlərin ətraf mühitə təsirinə azaldılması üzrə təşəbbüslər və onların təsir miqyası	Beynəlxalq standartların tətbiqi	+	50
EN29	Məhsulun daşınması və təşkilatın fəaliyyəti üçün istifadə olunan digər mallar və materialların və işçi qüvvəsinin daşınmasının ətraf mühitə əhəmiyyətli təsiri	Nəqliyyat vasitələrindən atılmalara nəzarət	+/-	58-59
EN30	Ətraf mühitin mühafizəsi üçün ümumi xərclər və investisiyalar növ üzrə bölgü ilə birlikdə	Ekoloji fəaliyyət	+/-	49
Əməyin təşkili sahəsində məsuldarlığın göstəriciləri				
	Menecment sahəsində yanaşma	İnsan Resursları		
LA1	Məşğuliyyət növü, işə götürmə haqqında müqavilə və region üzrə bölgədə işçi qüvvəsinin ümumi sayı	İnsan Resursları	+	27-30
LA2	Yaş qrupları, cins və region üzrə bölgədə işçilərin ümumi sayı və kadrların axıcılığı	İnsan Resursları	+	31-34
LA3	Tam məşğulluq şərtləri üzrə çalışan işçilərə təqdim olunan ödəmələr və güzəştlər, hansılar ki, müvəqqəti və ya natamam məşğuliyyət şərtləri üzrə çalışan işçilərə təqdim olunmayıdır	İnsan Resursları	+	31-34
LA4	Kollektiv müqavilələrlə əhatə olunmuş işçilərin qismi	İnsan Resursları	+	31

Hesabatın GRI Təlimatına uyğunluğu cədvəli

LA5	Təşkilatın fəaliyyətində əhəmiyyətli dəyişikliklər haqqında minimal məlumat vermə müddəti (ləri), eləcə də bu müddətin kollektiv müqaviləsində müəyyən olunub-olunmadığı	İnsan Resursları	+/-	27-30
LA6	Sağlamlıq və iş yerində təhlükəsizlik üzrə proqramlara dair monitorinqda iştirak edən və tövsiyələri verən rəhbərliyin nümayəndələrinin və onun işçilərinin iştirakı ilə sağlamlıq və təhlükəsizlik üzrə rəsmi birgə komitələrdə təqdim olunmuş bütün işçi heyətinin qismi	Əməyin təhlükəsizliyi və sağlamlıq.	+	42-46
LA7	İstehsalat travmatizminin səviyyəsi, peşə xəstəliklərinin səviyyəsi, itirilmiş günlərin əmsalı və iş yerində olmama əmsalı, eləcə də işlə bağlı ölümcül nəticələrin ümumi sayı, regionlar üzrə bölgüdə	Əməyin təhlükəsizliyi və sağlamlıq.	+	42-46
LA8	Mövcud olan təhsil proqramları, təlim, tövsiyələrin verilməsi, İşçilər, onların ailə üzvləri və əhəlinin nümayəndələrinə ağır xəstəliklərə dair kömək üçün riskin qabağının alınması və nəzarəti	İnsan Resursları	+	27-30
LA9	Həmkarlar ittifaqları ilə rəsmi razılaşmalarda sağlamlıq və təhlükəsizlik məsələlərin əks olunması	İnsan Resursları/ Maraqlı Tərəflərlə əlaqə	+/-	27-30
LA10	Bir işçi üzrə təlim saatlarının orta sayı işçilər kateqoriyaları üzrə bölgüdə	İnsan Resursları	+/-	37-40
LA11	İşçilərin məşğulluq qabiliyyətini saxlamaq üçün yaradılan ömür boyu sərəstənin inkişafı və təhsil proqramları, eləcə də onlara peşələrini yekunlaşdırmağa kömək göstərir	İnsan Resursları	+/-	37-40
LA12	Məhsuldarlığın və peşə inkişafının vaxtaşırı qiymətləndirilməsi keçirilən işçilərin qismi	İnsan Resursları	+/-	37-40
LA13	Cins və yaş qruplarına bölgü ilə, azlıqların nümayəndələrini, eləcə də müxtəlifliyin digər göstəricilərini göstərməklə təşkilatın rəhbər orqanlarının və işçi heyətinin tərkibi	İnsan Resursları	+	31-34
LA14	İşçilərin kateqoriyası üzrə bölgüdə kişilərin və qadınların baza maaşlarının nisbəti	İnsan Resursları	+/-	31-34
İnsan hüquqları sahəsində məhsuldarlığın göstəriciləri				
	Menecment sahəsində yanaşma			
HR3	İşçilərə insan hüquqlarının aspektləri ilə bağlı olan, təşkilatın fəaliyyəti üçün əhəmiyyətli olan siyasətləri və prosedurlara dair təlimatların ümumi davamlılığı (saatlarda), o cümlədən təlim keçmiş işçilərin qismi	İnsan Resursları	+/-	36-40
HR4	Ayrı-seçkilik hadisələrinin ümumi sayı və görülmüş tədbirlər	İnsan Resursları	+/-	36-40

Hesabatın GRI Təlimatına uyğunluğu cədvəli

HR5	Fəaliyyət çərçivəsində assosiasiya azadlığının istifadəsi və kollektiv danışıqlarının aparılması hüququ əhəmiyyətli risklərə məruz qala bilər və bu hüquqlara dəstək vermək üçün görülmüş tədbirlər	İnsan Resursları	+	28
HR6	Uşaq əməyindən istifadə etmə hallarının əhəmiyyətli riski olan fəaliyyət və uşaq əməyinin aradan qaldırılmasında iştirak üçün görülmüş tədbirlər	İnsan Resursları	+/-	27-30
HR7	İcbari və ya məcburi əməyin istifadəsi hallarının əhəmiyyətli riskin olması fəaliyyəti və icbari və ya məcburi əməyin aradan qaldırılmasında iştirak üçün görülmüş tədbirlər	İnsan Resursları	+/-	39
HR10	İnsan haqları sahəsindəki yoxlanışlara və təsir qiymətləndirilməsinə tabe tutulan əməliyyatların faiz dərəcəsi və ümumi sayı	İnsan resursları	+/-	36
İctimaiyyətlə qarşılıqlı əlaqələr sahəsində məhsuldarlığın göstəriciləri				
	Menecment sahəsində yanaşma			
SO1	Təşkilatın fəaliyyətinin ictimaiyyətə təsirini qiymətləndirən və fəaliyyətin əvvəli, onun həyata keçirilməsi və başa çatdırılmasını daxil edərək bu təsiri idarə edən hər hansı proqramın və praktiki yanaşmaların xüsusiyyəti, əhatə sahəsi və məhsuldarlığı	Maraqlı tərəflərlə əlaqə	+/-	23-25
SO2	Korrupsiya ilə bağlı risklərə dair təhlil olunmuş biznes vahidlərinin qismi və ümumi sayı	Biznes Etikası və Korrupsiya ilə mübarizə	+/-	21-22
SO3	Korrupsiyaya qarşı siyasətlər və təşkilatın prosedurları üzrə təlim keçmiş işçilərin qismi	Biznes Etikası və Korrupsiya ilə mübarizə	+	21-22
SO4	Korrupsiyaya qarşı hallara cavab olaraq görülmüş tədbirlər	Biznes Etikası və Korrupsiya ilə mübarizə	+/-	21-22
SO5	Dövlət siyasətinə dair mövqe və dövlət siyasətinin hazırlanmasında iştirak və lobbiləşdirmə	Biznes Etikası və Korrupsiya ilə mübarizə	+	21-22
OG11	Hazırda istismar olunmuş və istismar olunmaq üzrə olan ərazilərin sayı	Regionların inkişafına göstərilən dəstək	+/-	80-83
OG12	Məcburi köçürülmənin baş verdiyi hallar, köçürülən şəxslərin sayı və onların həyat şəraitinin bundan necə təsirlənməsi	Regionların inkişafına göstərilən dəstək	+/-	80-83
OG13	Hər bir biznes fəaliyyəti üçün təhlükəsizlik tədbirlərinin sayı	Korpotaiv İdarəetmə	+/-	16-25
Məhsula görə məsuliyyət sahəsində məhsuldarlığın göstəriciləri				
	Menecment sahəsində yanaşma			
PR1	Yaxşılaşma imkanlarını aşkar etmək üçün məhsulların və xidmətlərin salamatlılığı və təhlükəsizliyi üzrə təsir qiymətləndirilən yaşam dövrünün mərhələləri	Əməyin təhlükəsizliyi və Sağlamlıq	+	42-46

Hesabatın GRI Təlimatına uyğunluğu cədvəli

PR2	Məhsul və xidmətlərin sağlamlığa və təhlükəsizliyə təsir ilə bağlı normativ tələblərə və könüllü qaydalara uyğun gəlməmə hallarının ümumi sayı, nəticələrin növləri üzrə bölgədə	Əməyin təhlükəsizliyi və Sağlamlıq	+/-	42-46
PR3	Prosedurların tələb etdiyi məhsul və xidmətlərin xüsusiyyətləri haqqında məlumat növləri və məlumata dair bu cür tələblərin çalışdığı əhəmiyyətli məhsul və xidmətlərin qismi	Əməyin təhlükəsizliyi və Sağlamlıq	+	42-46
PR4	Məhsul və xidmətlərin xüsusiyyəti haqqında məlumat və nişan qoymaya aid normativ tələblərə və könüllü qaydalarına uyğunsuzluq hallarının ümumi sayı	Əməyin təhlükəsizliyi və Sağlamlıq	+/-	42-46
PR6	Marketinq kommunikasiyaları sahəsində qanunvericilik, standartlar və könüllü qaydalarına uyğunluğun təmin edilməsi üzrə proqramlar, o cümlədən reklam, məhsulun irəliləməsi və sponsorluq	Dövlət Neft Şirkəti haqqında/	+/-	5-11
PR7	Marketinq kommunikasiyaları sahəsində qanunvericilik, standartlar və könüllü qaydalarına uyğunsuzluq hallarının ümumi sayı, o cümlədən reklam, məhsulun irəliləməsi və sponsorluq, nəticələrin növləri üzrə bölgədə	Dövlət Neft Şirkəti haqqında	+/-	5-11
PR8	İstehlakçının şəxsi həyatının toxunulmazlığının pozulması və isyehlakçılar haqqında məlumatların itirilməsinə aid əsaslandırılmış şikayətlərin ümumi sayı	Korporativ İdarəetmə	+/-	16-25

Termin və İxtisarlər

Termin v ixtisarlər

AÇG	Azəri-Çıraq-Günəşli yatağı
MQKS	Magistral Qaz Kəmərləri Sahəsi
NEZ	Neft Emalı zavodu
NQÇİ	Neft-qaz çıxarma idarəsi
QİS	Qaz İstismar Sahəsi
TANAP	Trans- Anadolu qaz kəməri
CEEMEA	Central Eastern Europe Middle East & Africa
MİPS	Mütləqləşdirilmiş İzopropil Spirti
AFFA	Azərbaycan Futbol Federasiyaları Assosiasiyası

Əlavə 1. Əsas maliyyə göstəriciləri

Socar (22 müəssisə)

AZE	2010	2011	2012
<i>Cəmi cari aktivlər</i>	3,892,245	3,981,907	4,228,787
<i>Cəmi uzunmüddətli aktivlər</i>	6,600,866	8,805,029	10,387,273
CƏMİ AKTİVLƏR	10,493,111	12,786,936	14,616,060
<i>CƏMİ KAPİTAL</i>	-5,632,870	-7,618,291	-8,413,889
<i>Cəmi cari passivlər</i>	-2,987,126	-3,435,629	-4,035,547
<i>Cəmi uzunmüddətli passivlər</i>	-1,873,116	-1,733,016	-2,166,623
CƏMİ PASSİVLƏR VƏ KAPİTAL	-10,493,111	-12,786,936	-14,616,060

Socar Enerji Türkiyə

AZE	2010	2011	2012
<i>Cəmi cari aktivlər</i>	582,409	569,033	642,258
<i>Cəmi uzunmüddətli aktivlər</i>	2,261,166	1,806,785	1,992,045
CƏMİ AKTİVLƏR	2,843,576	2,375,818	2,634,304
<i>CƏMİ KAPİTAL</i>	-540,066	-1,022,670	-901,734
<i>Cəmi cari passivlər</i>	-1,186,474	-392,860	-813,289
<i>Cəmi uzunmüddətli passivlər</i>	-1,117,035	-960,289	-919,281
CƏMİ PASSİVLƏR VƏ KAPİTAL	-2,843,575	-2,375,819	-2,634,303

Socar Enerji Gürcüstan

AZE	2010	2011	2012
<i>Cəmi cari aktivlər</i>	78,089	102,584	72,742
<i>Cəmi uzunmüddətli aktivlər</i>	87,150	154,608	212,848
CƏMİ AKTİVLƏR	165,239	257,192	285,590
<i>CƏMİ KAPİTAL</i>	29,840	37,597	62,574
<i>Cəmi cari passivlər</i>	-92,526	-130,560	-186,439
<i>Cəmi uzunmüddətli passivlər</i>	-102,554	-164,229	-161,725
CƏMİ PASSİVLƏR VƏ KAPİTAL	-165,240	-257,192	-285,591

Socar Enerji Ukrayna

AZE	2010	2011	2012
<i>Cəmi cari aktivlər</i>	37,202	69,471	77,113
<i>Cəmi uzunmüddətli aktivlər</i>	28,939	41,757	132,524
CƏMİ AKTİVLƏR	66,141	111,228	209,637
<i>CƏMİ KAPİTAL</i>	-24,533	-10,047	-1,973
<i>Cəmi cari passivlər</i>	-5,709	-22,974	-74,001
<i>Cəmi uzunmüddətli passivlər</i>	-35,899	-78,207	-133,663
CƏMİ PASSİVLƏR VƏ KAPİTAL	-66,141	-111,228	-209,637

Ernst & Young Holdings (CI) B.V.
Port Baku Towers Business Centre
South Tower, 9th floor
153, Neftçilər Ave.
Baku, AZ1010, Azərbaycan
Tel: +994 (12) 490 7020
Fax: +994 (12) 490 7017
www.ey.com/az

Ernst & Young Holdings (S.A.) B.V.
Port Baku Towers Biznes Mərkəzi
Cənub Qülləsi, 9-cu mərtəbə
Neftçilər prospekti, 153
Baku, AZ1010, Azərbaycan
Tel: +994 (12) 490 7020
Fəks: +994 (12) 490 7017

2012-ci ilin Davamlı İnkişaf Haqqında Hesabatı üzrə Müstəqil Əminlik Bəyannaməsi

Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Şirkətinin rəhbərliyi və maraqlı tərəflərinə

Mövzunun müəyyən edilməsi və təsviri

Azərbaycan Respublikası Dövlət Neft Şirkətinin (bundan sonra "Şirkət") razılığı ilə biz Qrupun iş nəticələri, tədbirləri və ya planlaşdırılmış fəaliyyəti üzrə təqribi məlumatlar istisna olmaqla, Şirkətin və onun törəmə müəssisələrinin (bundan sonra "Qrup") 2012-ci il üzrə Davamlı inkişaf haqqında hesabatında (bundan sonra "Hesabat") açıqlanmış keyfiyyət və kəmiyyət məlumatı üzrə məhdud səviyyəli əminlik bəyannaməsini təqdim etdik.

Meyarların müəyyən edilməsi

Layihəmizin meyarları Hesabatlılıq üzrə Qlobal Təşəbbüsün (GRI) davamlı inkişaf sahəsində hesabatların hazırlanması prinsipləri (bundan sonra "GRI prinsipləri"), o cümlədən Davamlı İnkişaf Sahəsində hesabatlar üzrə Təlimatın 3.1-ci versiyasının (bundan sonra GRI G3.1 Təlimatları) və Hesabatın 5-6 səhifələrində "Hesabat haqqında" bölmədə göstərilmiş Şirkətin davamlı inkişaf haqqında hesabatların hazırlanması prinsipləri olmuşdur. Əminlik layihəmizin məqsədini nəzərə alaraq bu meyarları müvafiq hesab edirik.

Rəhbərliyin məsuliyyəti

Şirkətin rəhbərliyi Hesabatın və orada olan məlumatın GRI Prinsiplərinə və Şirkətin davamlı inkişaf sahəsində hesabatların hazırlanması prinsiplərinə uyğun olaraq hazırlanmasına görə məsuliyyət daşıyır. Bu məsuliyyətə əhəmiyyətli təhrifləri olmayan davamlı inkişaf haqqında hesabatın hazırlanmasına uyğun olaraq daxili nəzarət sisteminin layihələşdirilməsi, tətbiqi və saxlanması, müvafiq hesabat prinsiplərinin seçilməsi və tətbiqi və mövcud vəziyyətdə ağılabatan qiymətləndirmə üsullarının və proqnozların istifadəsi daxildir.

Bizim məsuliyyətimiz

Bizim məsuliyyətimiz aşağıdakılara dair müstəqil rəy ifadə etməkdir:

- Hesabatdakı məlumat 31 dekabr 2012-ci il tarixində başa çatmış il üzrə Qrupun davamlı inkişaf sahəsində qaydaları, fəaliyyətləri, tədbirləri və iş nəticələrini bütün əhəmiyyətli aspektlər baxımından etibarlı şəkildə və kifayət dərəcədə təqdim edir.
- Hesabat GRI G3.1 Təlimatlarının 'B+' Tətbibatmə səviyyəsinin prinsipləri və tələblərinə uyğundur.

Yerine yetirilmiş işin xülasəsi

Layihəmiz Əminlik Layihələri üzrə Beynəlxalq Standartlar (GLBS) 3000, *Audit olmayan Əminlik Layihələri və ya Beynəlxalq Mühəsiblər Federasiyası tərəfindən buraxılmış İkinci Maliyyə Məlumatlarının Təhlikələrinə uyğun olaraq yerinə yetirilmiş və müvafiq olaraq aşağıdakı prosedurları daxil edir:*

- Şirkətin davamlı inkişaf sahəsində qaydalar, fəaliyyət, iş nəticələri və münasib hesabatların hazırlanmasına görə məsuliyyət daşıyan rəhbərliyinin nümayəndələri ilə müsahibələr.
- Qrupun davamlı inkişaf sahəsində qaydaları, fəaliyyət, iş nəticələri və münasib hesabatlarına aid olan əsas sənədlərin təhlili.
- Hesabatın Qrupa oxşar beynəlxalq miqyasda seçilmiş şirkətlərin hesabatları ilə müqayisə edilməsi.
- Qrupun 2012-ci il üzrə davamlı inkişaf sahəsində qaydaları, fəaliyyəti, tədbirləri və iş nəticələrinə dair seçilmiş daxili və xarici nəşrlərin təhlili.
- Yuxarıda təsvir olunmuş prosedurlar əsasında əhəmiyyətli problemlərin müəyyən edilməsi və onların Hesabatda əks etdirilməsinin təhlili.
- Məlumatların düzgün toplanması, hazırlanması, tutuşdurulması və əks etdirilməsini qiymətləndirmək məqsədilə insan resursları, ətraf mühit və sosial investisiyalara dair əsas göstəricilər üzrə məlumat nümunələrinin, eləcə də məlumat toplama proseslərinin təhlili.
- Qrupun Hesabatda göstərilmiş davamlı inkişaf sahəsində qaydaları, fəaliyyəti, tədbirləri və iş nəticələrinə dair məlumatları təsdiq edən sübutları toplamaq məqsədilə Şirkətin "Azneft" və "Azərneftyağ" törəmə müəssisələrinə səfərlər.
- Hesabata mərkəzi ofis səviyyəsində daxil edilmiş keyfiyyət və kəmiyyət məlumatlarını əsaslandırmaq üçün sübutların nümunə əsasında toplanması.
- Davamlı inkişaf sahəsində Hesabat və onun hesabatların hazırlanma prosesi üçün Şirkətin istifadə etdiyi prinsiplərə uyğunluğun qiymətləndirilməsi və

- Hesabatda məlumatların açıqlanmasının GRI G3.1 Təlimatlarının "B+" Tətbiqetmə səviyyəsinə uyğunluğunun qiymətləndirilməsi.

Hesab edirik ki, prosedurlarımız məhdud əminlik bəyannaməsini təqdim etmək üçün əsas yaradır. Sübutların toplanması prosedurları əsaslı əminlik layihələri ilə müqayisədə daha məhduddur və buna görə də əsaslı əminlik layihələrindən fərqli olaraq daha az əminlik əldə olunur.

Nəticələr

Hazırkı hesabatda təsvir olunan işimizə əsasən Hesabatdakı məlumatların bütün əhəmiyyətli aspektlər baxımından 31 dekabr 2012 tarixində başa çatan il üzrə GRI Prinsipləri və Şirkətin davamlı inkişaf sahəsində hesabatların hazırlanması prinsiplərinə uyğun olaraq Qrupun davamlı inkişaf sahəsində qaydalarını, fəaliyyətini, tədbirlərini və iş nəticələrini etibarlı şəkildə və kifayət dərəcədə əks etdirmədiyini hesab etməyə səbəb olan heç bir fakt qarşımıza çıxmamışdır.

Hesabatın GRI G3.1 Təlimatlarının "B+" Tətbiqetmə səviyyəsinin tələblərinə uyğun olmadığını hesab etməyə səbəb olan heç bir fakt qarşımıza çıxmamışdır.

Ernst & Young Holdings (CIS) B.V.

Bakı
15 iyul 2013-cü il

Azərbaycan Respublikası
Dövlət Neft Şirkəti

Azərbaycan Respublikası, AZ1000
Bakı, Neftçilər Prospekti, 73
Tel.: (99412) 521-03-32
Faks: (99412) 521-03-83
E-mail: info@socar.az
Web site: www.socar.az

